

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

15 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1864.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 35

ΠΛΟΥΣ

ΚΑΙ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΕΙΣ ΣΑΜΟΝ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄.

ΤΑΞΕΙΑ τῶν ἑλληνικῶν νήσων ἐφελκεί τὴν περιέργειαν τοῦ πόρρωθεν ἐπιπλέοντος καὶ ἐπισκοποῦντος τοσοῦτον, ὅσον ἡ Σάμος. Νῆσος διατεταυμένη ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὀρέων ἀποτόμων καὶ ὑψηλῶν, φρίνεται εἰς τὸν ἀπὸ τῆς Χίου πρὸς ταύτην καταπλέοντα, ὡς ἕγγος ἀδιάσπαστος καὶ ἀδιαχώριστος καὶ οἶονεὶ ἀποτελῶν μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ προσηνωμένος μετὰ τοῦ ὄρους τῆς Μυκάλης, τοῦ τὰ νῦν κατὰ παραφθορὰν καὶ μετὰθεσιν γραμμάτων, ἂν μὴ ὡς ἐκ τοῦ σχήματος, Καμήλας λεγομένης. Εἰς τὸν ἐκ Δυσμῶν ἐπιπλέοντα πρὸς ταύτην τὴν νῆσον παρίσταται κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τὸ ὑψηλότερον ὄρος, ὃ Κέρκης, καὶ ἐμφαίνει καταπληκτικὸν τι θέαμα, ὁμοιον πρὸς φρούριον ἀπειλητικὸν καὶ αὐθαδες, ἢ πρὸς ἀνδριάντα κολοσσικὸν καὶ ἀκαταλόγιστον, ἀπειλοῦντα τὸν τολμηρὸν ναύτην καὶ ἐμποδίζοντα τρόπον τινα τὴν πλησίον εἰς αὐτό. Τὸ ὄρος αὐτὸ ἐν ὥρᾳ μάλιστα χειμῶνος φέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ νεφελοῦδες περικάλυμμα, αἰῶνιον μνημεῖον τῆς μεγαλοπρε-

πείας, μεθ' ἧς ὁ Θεὸς ἐνέδυσσε πᾶν ἔτι μέγα καὶ θαυμαστὸν εἰς ἀνθρωπίνους ὀφθαλμοὺς. Ὅσακις ἔβλεπον τὴν νεφέλην ἐφάπτοσαν τὴν αἰωνόβιον τοῦ ὄρους αὐτοῦ κορυφὴν καὶ προσενοῦσαν τὸν οὐρανὸν μετὰ τῆς γῆς, ἐδικαίουν τοὺς Ἕλληνας ποιητὰς διὰ τὰς περὶ τοῦ Ὀλύμπου φαντασιώδεις καὶ ποιητικὰς ἐκφράσεις των. Ἐλεγον, ὅτι αἱ ἰδέαι προήρχοντο οὐχὶ ἐκ τῆς φαντασίας, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς πραγματικότητος.

Καὶ διατί νὰ μὴ ὑποθέσωμεν, ὅτι αἱ θεότητες τῶν προγόνων ἡμῶν κατήρχοντο εἰς τὸν Ὀλυμπον διὰ τῶν νεφῶν τῶν στεφανούντων τὴν κεφαλὴν του, ἐνῶ καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἡμῶν Θεοῦ, ὅτι περιπατεῖ ἐπὶ πτεροῦγων ἀνέμων καὶ ὅτι ἔθετο νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ;

Ἡ μεγαλοπρεπεστέρᾳ δ' ἔμως κάτοψις τῆς νήσου Σάμου εἶνε ἐκ τοῦ νοτίου τοῦ ὀρίζοντος μέρους. Ὄταν τις κατάγῃται ἀπὸ τῆς Πάτμου, διορᾷ ὀλόκληρον τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ διακρίνει πάνυ καλῶς τοὺς δύο αὐτῆς πορθμοὺς, ὧν ὁ μὲν χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἰκαρίας, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὁ τελευταῖος δ' οὗτος καλεῖται νῦν Ντάρ-μπουγάζι, καὶ εἶνε ὁ ἑπταστάδιος τῶν ἀρχαίων ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Σάμου Ποσειδίου μέχρι τοῦ τῆς Μυκάλης Τρωγυλίου, ὡς λέγει ὁ Στράβων « τὸ Ποσείδιον ἄκρα ἢ ποιούσα πρὸς τὴν Μυκάλην τὸν ἑπταστάδιον πορθμὸν. » Ἐκεῖθεν

καθότι τις οὐχὶ ἀποκρήμυνους σειράς ὄρεων, ἀλλὰ τὸ ἐξαπλούμενον πεδῖον τῆς χώρας, ὅσον ἡ ἀρχαία πόλις καὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ τοὺς καταφύτους χλοερῶδες λόφους, οἵτινες δίδουσι χρωματισμὸν μαγνητικὸν καὶ τερπνόν Ὄπου καὶ ἂν εἴψη τις τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπιλανθάνεται νὰ τοὺς μετακινήσῃ, διότι ἀνευρίσκει τερπνότητα γοητευτικὴν τῆς φύσεως ἔργον καὶ τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν.

Ἄλλως τε καὶ πᾶσα μεγαλοπρέπεια καὶ μεγαλεῖον ἀρχαῖον ἐκεῖ ἤθροισται. Βλέπει τις τὴν Μυκάλην κατέναντι, θέσιν ἱστορικὴν καὶ ἔνδοξον, ἐν ἧ εἰς χρόνους ἐνδόξους κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ λείψανα τῆς ἐπιδραμοῦστος τὴν Ἑλλάδα Ἀσιατικῆς βαρβαρότητος. Ἔτι καὶ νῦν ἀντιλαλοῦσιν αἱ ἀκτὲς τῆς Ἠπείρου ἐκ τοῦ κρότου τῆς πυρπολήσεως τοῦ μεγάλου ἐκείνου τουρκοῦ δικροῦτου, ὅπου ὁ ἀθάνατος τῆς Ἑλλάδος πυρπολιστής, ὁ Κανάρης, ἀπετέφρωσεν ἐν ὀλίγαις στιγμήσι καὶ ἐλευθερώσας τὴν Σάμον τῆς ἀποθάσεως τῶν τούρκων διεσκώρπισεν ἀπειροπληθῆ στόλον καὶ προσήνωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ τῷ τοῦ Ἐανθίπου καὶ Λευτυγίδου.

Διὰ βραχέων ἡ Σάμος κατοπτρευομένη ἀπὸ Νότου παρίστανται περικαλλῆ τινα μορφήν, ὁμοίαν πρὸς παρθένον ὠραίαν, φέρουσαν μάλιστα πάντα κόσμον, ἵνα φανῆ φιλάρεσκος, ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ ὀρίζοντος μορφήν ἀβρῆνωπὴν καὶ ἀγρίαν, ὁμοίαν πρὸς πολεμιστὴν τῶν Ἀγρῶν, φέροντα τὴν χειμερινὴν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν καὶ ἀπειλητικῶς κρατοῦντα τὸ κερυφύλι του.

Καὶ τῶντι ἕνεκα τῶν ὑψηλῶν καὶ πολυπληθῶν σειρῶν τῶν ὄρεων τῆς ἐξαφανίζεται πᾶσα βλάστησις καὶ γεωργία εἰς τὸν πόρρωθεν αὐτὴν ἐπισκοποῦνται. Πρὸς δὲ αἰτία τῆς φαινομένης ἀγριότητος τῆς εἶναι καὶ αἱ ἐσχατιαὶ τῶν ὄρεων τῆς, αἵτινες ἀντὶ νὰ κλίνωσι βαθμηδὸν καὶ ἀναλόγως πρὸς τὰ κάτω, ἀπ' ἐναντίου ἀποτόμως κρημνίζονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Μόναι δὲ αἱ δύο ὁπωσοῦν μεγάλα αὐτῆς πεδιάδες, ἡ τῆς χώρας καὶ ἡ τοῦ Μεσοκάμπου, δύνανται νὰ προσφέρωσιν εἰς τὰ ὄρυμα τῶν μακρόθεν ἐκ Νότου ἐπιπλέοντος εἰκόνα οἰκήσεως καὶ καλλιεργείας, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς νήσου σύγκεινται ἐκ κοιλάδων καταφύτων μὲν ἀλλὰ κρυπτομένων ὑπὸ λόφων καὶ ὄρεων, ἃς ἵνα τις ἀνακαλύψῃ, δεόν κατὰ πόδα νὰ περιέλθῃ τὸ γόνιμον αὐτῆς ἔδαφος.

Ἔστι δὲ λίαν περιεργὸς ἡ ὄψις ὄλων σχεδὸν τῶν ἑλληνίδων νήσων τῷ πόρρωθεν αὐτὰς ἐπισκεπτο-

μένω. Δύναται νὰ νομίζῃ, ὅτι εἰσὶ βράχοι ξηροὶ, ἄγονοι δὲ πατρώδης ἡ γῆ αὐτῶν. ἔχει δὲ δίκαιον, διότι οὐδεμία ἀναφάνεται βλάστησις ἐν αὐταῖς, οὐδὲν σημεῖον καλλιεργείας. Ἀναγνοὺς δὲ τις τὰς ἐν τοῖς ὀμηρικῶσι ποιήμασι καὶ ἄλλοις ἀρχαίοις συγγράμμασιν ἐπαινετικὰς ἐκφράσεις περὶ τῆς εὐφορίας τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς πλουσίας εἰς προϊόντα παραγωγῆς αὐτῶν, συμπεραίνει, εἴτε ὅτι εἰσὶ ποιητικοὶ κόσμοι, εἴτε ὅτι ἡ φύσις τοῦ ἔδαφους τῶν οὐσιωδῶς παρήλαξεν.

Αἰσθάνεται δ' ὁ περιηγητὴς οὐκ ὀλίγην τὴν λύπην, ὅτι διὰ τῆς ἐπισκέψεως τῶν περιηγομένων αὐτῶν νήσων, ἀπόλλυσι τὸ γόητρον ἐκεῖνο, ὅπου ἀπαικονίζεται ἐν τῇ φαντασίᾳ ἡμῶν διὰ τῆς ἀναγνώσεως περιγραφῶν ὑψηλῶν καὶ ποιητικῶν κόσμων, διατὶ ἄρα γε ἡ Σάμος, ἡ περιηγομένη αὕτη νῆσος, περὶ ἧς ὁ ποιητὴς Μένανδρος εἶπεν, ὅτι καὶ ὀρνίθων φέρει γάλα, εἰς τὴν ἀπεδόθη ἡ προσηγορία νήσος τῶν Μακάρων παρὰ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, διατὶ, λέγω, ἡ νῆσος αὕτη νὰ φαίνεται τοσοῦτον ξηρὰ καὶ ἄγονος εἰς τὸν πλησίον αὐτῆς διερχόμενον;

Δὲν εἶναι ἡ νῆσος αὕτη, ἥτις ἕνεκα τῶν πυκνῶν καὶ καλῶν ὀσῶν τῆς καὶ τῶν ὠραίων καὶ εὐόσμων ἀνθέων τῆς ὠνομάζετο, ὡς εὐρίσκωμεν, ἐν ἀρχαίοις χρησμοῖσι, Φυλλὰς, Ἀνθεμῖς, Μελάμ-φυλλος, Παρθενοκαρούσα, Δρυόσα, Κυπαρισσία; Ὁ Ἀέθλιος (παρ' Ἀθηναίῳ XIV σελ. 654) λέγων, ὅτι αἱ ἄμπελοι, αἱ συκεαί, αἱ μηλέαι καὶ αἱ ῥοδαὶ ἐκαλύπτοντο δις τοῦ ἔτους ἄνθεσι καὶ ὀπωραῖς, δὲν ὑπενόει βεβαίως, ὅτι ἡ γῆ τῆς Σάμου ἦν γονιμοτάτη καὶ εὐφοροτάτη; Τί δ' ἐπέσυρε τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν Περικλέα νὰ ἐξουσιάσῃ τὴν νῆσον αὐτὴν καὶ ἡ πόλις τῆς Παλλάδος τὸν ἔσχατον κινδυνεύσῃ κίνδυνον διὰ τῆς τολμηρᾶς ταύτης ἐκστρατείας, δι' ἧς ἀνεπτύχθη ἡ τότε πολεμικὴ τέχνη διὰ τῆς ἐφευρέσεως τοσοῦτων πολιορητικῶν μηχανῶν, ἢ ἡ γονιμότης καὶ τὸ ἀξιόλογον τῆς γῆς τῆς; Ἡ Σάμος δὲν εἶναι ἡ νῆσος ἐκεῖνη, ἣν ὁ ποιητὴς τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ οἴνου, ὁ πλήρης χαρίτων Ἀνακρέων ἔψαλεν ὡς ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα;

Διατὶ τοσοῦτον περιζήτητον τὸ κράτος αὐτῆς, καὶ διατὶ τοσοῦτοι τύραννοι ἐπιράννησαν αὐτῆς, εἰ μὴ διὰ τῆς πλουσιότητος τῆς συνέτεινεν εἰς τὴν κόρσιν τῆς τυραννικῆς ἀπληστίας; Διατὶ ὁ ποιητὴς Μελέαγρος ἔψαλε τὸν μιλαμπέταλλον τῆς Σαμίας δάφνης κλώναν, καὶ ὁ Ἀθηναῖος τὰ ἄνθη αὐτῆς, εἰ μὴ ἡ νῆσος αὕτη ἦν βεβαίως τῷ

λόγῳ ἀφθόνως ὑπὸ τῆς φύσεως πεπλουτισμένη; Μὴ εἰς ἐγωῖσμοῦ ἄραγε καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα ὁ Σάμιος ποιητὴς Νικάνετος ἔψαλε τὰ θέλητρα τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς διὰ τῶν ὠραίων αὐτῶν καὶ φυσικωτάτων στίχων;

οὐκ ἐθέλω, Φιλόθρη, κατὰ πόλιν, ἀλλὰ παρ' Ἡρῆ
δαίνυσθαι ζεφύρου πνεύμασι τερπόμενος·
ἀρκεῖ μοι λιτὴ μὲν ὑπὸ πλευροῖσι χαμεύνα,
ἐγγύθι γὰρ προμάλου δέμμιον ἐνδαπίης
καὶ λῦγος ἀρχαῖον Καρῶν στέφος. Ἄλλα φερέσθω
οἶνος καὶ Μουσῶν ἡ χαρίεσσα λύρη,
θυμηρῆς πίνοντες, ὅπως Διὸς εὐκλεῖα νόμῳ
μειλίπωμεν νήσου δεσπότην ἡμετέρης. (Ἀθήν. XV. 14).

Ἴνα δὲ μὴ ἐμπέσωμεν εἰς δυσκόλους ἀπορίας καὶ εὐρωμεν ἀντιφάσκοντας τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς πρὸς τὴν σήμερον κατάστασιν τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος, νομίζω ἀναγκαῖον νὰ μὴ δίδῃ τις προσοχὴν εἰς ἑαυτὸν μακρόθεν αὐτὰς ἐπισκοποῦντα, διότι γνωρίζω καλῶς ὅτι τὸ ἀνώμαλον τοῦ ἔδαφους ἀποκρύπτει ὑπὸ λόφους καὶ ὑψώματα πᾶσαν βλάστησιν, πᾶσαν φυσικὴν καλλονὴν, ἀλλ' ἐξερχόμενος νὰ περιεργάζηται ἰδίως ὀφθαλμοῖς καὶ διέρχεται αὐτοῖς τοῖς ποσίν τὸ ἔδαφος αὐτῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις.

Τοιαύτην δὲ τινα εἰκόνα συνελάβομεν ἡμεῖς περὶ τῆς νήσου τοῦ Πυθαγόρα καὶ Πολυκράτους διελθόντες αὐτὴν ἐπὶ χρόνον πολὺν εἴτε θηρεύοντες μακρὰν εἰς τὰ δάση αὐτῆς, εἰς τὰς χαράδρας καὶ τὰ πυκνὰ φυλλώματα, τὰς πολλὰς αὐτῆς πέρδικας καὶ λαγωὺς εἴτε ἀνερχόμενοι τὰ ὄρη αὐτῆς, ἵνα περιεργασθῶμεν εἰς τὰς ἀποτόμους αὐτῶν κορυφὰς λείψανα ἀρχαῖα, τείχη Βυζαντινὰ ἢ Ἐνετικά καὶ ἐν γένει προγονικὸν Μεγαλειον.

Περιεργάσωμεν λοιπὸν τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῆς νήσου, ὅπως ἡμεῖς νῦν εὐρωμεν.

Ἀπασαί αἱ ὑπώρειαι τῶν ὄρεων τῆς καὶ μάλιστα αἱ τοῦ Κερκετέως καὶ τῆς Ἀμπέλου εἰσὶ καταφύτοι ὑπὸ δένδρων ἀγρίων, ὧν ἡ ἀγρία πύτις καὶ ἡ ἀγριελαία ἐπικρατοῦσιν. Ἔτι καὶ νῦν ὄρεα τις δάση μικρὰ μὲν, πυκνὰ δὲ καὶ εὐσκια κατακαλύπτοντα ὀλόκληρον τὴν γραμμὴν τῶν προπόδων τοῦ Κέρκη ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν. Ὁ τερπνὸς δ' οὗτος τῶν δασῶν στολισμὸς ἀρχεται, ὀριστικώτερον περιγράφοντες, ἀπὸ τοῦ Σεῖτάν (διαβολολιμένος), ὀρμίσκου μικροῦ, εἰς ὃν χύνεται μικρὸς τις ποταμὸς, ὁ τῶν Ἀρχαίων Κερκήτιος, νῦν δὲ Ποτάμι ἀπλῶς καλούμενος, καὶ περικοῦται πρὸς δυσμὰς μικρὸν

πόρρω τῆς κομοπόλεως Μακραθοκάμπου. Εἰς τὸν ὀρμίσκον τοῦ Σεῖτάν ὑπάρχει κοιλάς μικρὰ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου, διαβρεχομένη, καὶ εὐφοροτάτην ἔχουσα γῆν. Αἱ ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ τούτου βέοντος ἀφθόνως καὶ κατὰ μέσον θέρος ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰσὶ καταπεφυτευμένοι ὡς ὑπ' ἀνθρωπίνων χειρῶν ὑπὸ πλατάνων ὑψικόμων καὶ γηραιῶν, ὧν τὸ πυκνὸν φύλλωμα συγκροτεῖ σκιὰν παχυσίαν καὶ ἦν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες δὲν δύναται νὰ διαλύσωσιν. Ὑπὸ τὰς εὐεργετικὰς αὐτῶν σκιὰς ὁ κεκοπιανὸς γεωργὸς καὶ ὁ ποιμὴν εὐρίσκουσι σκέπην κατὰ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐν καιρῷ θέρους καυτικοῦ, καταφυγὴν εἰς τὰς βραχθαῖας βροχὰς ἐν καιρῷ χειμῶνος, διότι πολλοὶ ἐκ τῶν πλατάνων αὐτῶν ἔχουσι κοιλώματα, ἱκανῶς εὐρέα, ὥστε νὰ δεχθῶσιν ἀνθρώπινον σῶμα. Τὰ δένδρα δὲ ταῦτα εἰσὶ γιγαντικῶν μεγέθους, ὡς καὶ ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ παρατήρησαν, καὶ ὁ Guerin, ὃν συμβουλευόμεθα εἰς τὴν περιήγησιν ταύτην. (1)

Ἀλλὰ τὰ δένδρα ταῦτα (ὅπως παρατήρησαμεν ἐν Σάμῳ τουλάχιστον) φέονται μόνον πλησίον τῶν πηγῶν ἢ ποταμίων ὄχθων. Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ μόνον δένδρα τὰ ὁποῖα ὁ Σαμιακὸς λαὸς σέβεται καὶ τρομάζει, ἵνα ἐπιβάλλῃ πέλεκυν ἢ πρόιον ἐπ' αὐτῶν. Εἰς τινα μέρη τῆς Σάμου καὶ ἰδίως εἰς τὸ ὠραῖον τῆς Λέκας χωρίον, τὴν πατρίδα ἐνός τῶν μᾶλλον διακεκριμένων Σαμίων καὶ ἀναμορφωτῶν τῆς πατρίδος του, τοῦ Ἰωάννου Λεκάτου, ὑπάρχει παρὰ τῷ λαῷ πρόληψις περὶ πλατάνων τινῶν, ὅτι εἰσὶ στοιχειωμένοι, καὶ ἀναφέρουσιν, ὅτι γεωργὸς τις θελήσας νὰ κόψῃ ποτε τινα ἐξ αὐτῶν ἐφρονεῖθη ὑπὸ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ δαίμονος. Ἄν δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, ὡς βεβαιούσιν τινες τῶν κατοίκων τῆς Λέκας, ἐξηγεῖται εἴτε

(1) Ἱστορίαν τῆς Σάμου λίαν περιεκτικὴν, περὶ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς καταστάσεως πραγματευομένην ἐξέδωκε πρὸ διετίας ὁ ἀξιότομος φίλος ἡμῶν καὶ εὐπαιδευτος νέος Κ. Ἐπαμινώνδας Σταματιάδης. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπαινεθὲν καὶ παρ' ὄλων τῶν λογίων τοῦ ἔθνους μας καὶ τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης δὲν ἔχει χροῖαν τῶν ἐμῶν ἐπαίνων. Ὁ νέος οὗτος ὁ λίαν φιλόπνοος ἐπλήρωσεν ἐν κενὸν συγγράψας τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του, καὶ δικαίως διὰ τοῦτο ἐφέλικυσε εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀγάπην τῶν καλῶν συμπολιτῶν του. Εἴθε ταχέως ἐκδώσει καὶ τὸ δεύτερον τεῦχος, τὸ ὁποῖον βεβαίως θὰ συμπεριλαμβάνῃ τὴν νέαν ἱστορίαν τῆς νήσου ταύτης, ἵνα ἢ τὸ ἔργον πλήρες καὶ τέλειον.

ἐξ αἰφνηδίου θανάτου συμβάντος τῷ δυστυχῆ γεωργῷ ὅποτε ἀπέκοπτε τὸ δένδρον εἶτε ἐκ κεραινοῦ κατακαύσαντος αὐτὸν, ξαγδαίας συμβάσης βροχῆς, ὡς ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις συμβαίνει. Ἄλλ' ἂν τοῦτο ἦναι μῦθος, πόσος σεβασμὸς δὲν θὰ ὤφειλετο εἰς τὸ ὄντως φιλόξενον καὶ φιλόφρονον τοῦτο δένδρον, ἵνα πλάσσωι χάριν αὐτοῦ μυθολογίαν, ἵνα παρατείνωσι τὴν ζωὴν τῶν πλατάνων τῶν προσφερόντων καὶ καταφυγὴν ἐν ὄρφ' ἤθερος καὶ γολισμὸν ἄξιον λόγου εἰς τὴν χώραν των;

Χωροῦντες ἐκ τῆς θέσεως ταύτης πρὸς τὰ ἄνω διὰ κοιλάδος ἰκανῶς εὐρείας ἀπκνῶμεν τὰ ὄρατα τῶν Τσουρλαίων δάση, διακρινόμενα διὰ τὸ ὑψικρομον καὶ πυκνὸν τῶν δένδρων. Τὴν θέσιν ταύτην, μίαν τῶν μαγευτικωτέρων, καὶ γραφικωτέρων, ἐξ ὧν εἶδομεν, καὶ τὸ προσφιλεῖς ἐνδιαιτήμα τῶν ποιητικῶν βεμβασμῶν ἐνός τῶν ἀξιολόγων νεωτέρων ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Σκριοῦ Κλεάνθους, περιγράφωμεν ἐν ταῖς μετέπειτα ἡμῶν ἐπιστολαῖς. Τέλος, ἵνα μὴ μακρογορῶμεν τὰ περὶ τῆς Λέκας, τῆς Καστανέας καὶ ὁ ἀπ' αὐτῆς μέχρι τοῦ Μαρθοκάμπου τόπος ἐστὶ κεκοσμημένος ὑπὸ δασῶν τερπνῶν καὶ ἐκτεταμένον. Γραφικὰς δὲ φυσικὰς τοποθεσίας ἀπαντᾷ τις πορευόμενος ἐκ τοῦ χωρίου Πλατάνου μέχρι τῆς Μονῆς τῆς Μεγάλης Παναγίας, καὶ σποράδην δύναται νὰ θαυμάσῃ πολλαχού τῆς νήσου θέσεις ἀρθόνως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐστολισμένας. Καὶ ἀληθὲς μὲν ἐστὶ ἡ δίκαια τοῦ γεωργοῦ σμικρίνει καθ' ἐκάστην τὰ φυσικὰ ταῦτα μέρη, ἀλλὰ καὶ τὰ νῦν ὑφιστάμενα μαρτυροῦσι τὸ γόνιμον τῆς Σαμιακῆς γῆς καὶ ἐμφαίνει, ὅτι κατ' ἀλήθειαν ἐδόθη τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο τῆς Δρυοῦνης ὄνομα εἰς τὴν νῆσον.

Ἐκθέσαντες ἐν συντομίᾳ τὰ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς νήσου λοιπὸν ἐστὶν ἡμῖν νὰ γράψωμεν περὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς καὶ τῆς καλλιέργειας, τὰ ὅποια εἰσονται τὸ θέμα τῆς ἐπομένης ἡμῶν ἐπιστολῆς.

M. I. ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ.

ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΘΕΟΙ

ὑπὸ ΕΡΡΙΚΟΥ ΑἸΝΕ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ,

ὑπὸ ΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΒΛΑΧΟΥ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδιον 34).

ΟΜΟΙΑ τὸν χαρακτήρα εἶνε καὶ τὰ περὶ τοῦ νέου ἱππότου λεγόμενα, ὅστις, παίζων ποτὲ τὴν σφαίραν μετὰ τινῶν φίλων του ἐν τινὶ παρά τὴν Ῥώμην ἐπαύλει, ἐξέβαλε τὸν δακτύλιόν του, ἐμποδίζοντα αὐτὸν κατὰ τὴν παιδίαν, καὶ τὸν ἐπέρασεν εἰς τὸν δάκτυλον μακροκρίνου τινος ἀγάλματος, ἵνα μὴ ἀπολεσθῆ. Ὅταν ὁμοῦς ὁ ἱππότης, μετὰ τὸ τέλος τῆς παιδιᾶς, ἐπέστρεψε πρὸς τὸ ἀγαλμα, ὅπερ παρίστανε μυθολογικὴν τινα θεάν, εἶδε περίτρομος ὅτι ἡ μακροκρίνου γυνὴ δὲν εἶχε πλέον εὐθὺν ἀλλὰ κυρτὸν τὸν δάκτυλον, εἰς δὲν εἶχεν ἐκεῖνος περᾶσαι τὸν δακτύλιόν του, οὕτως ὥστε τῷ ἦτον ἀδύνατον πλέον νὰ τὸν ἐκβάλῃ, ἐκτὸς ἂν τῆς ἔθρκεν τὴν χεῖρα, ὅπερ ὁμοῦς παράδοξός τις συμπάθεια τῷ ἀπηγόρευεν. Ἐδράμη καὶ ἐδιηγήθη τὸ θεῶμα εἰς τοὺς συμπαίχτοράς του, καλῶν αὐτοὺς νὰ πεισθῶσιν ἰδίους ὁμοῦς περὶ τοῦ γενομένου. Ἦς ἐν τούτοις ἐπανεκάμψε μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὸ ἀγαλμα, ἐπανεῦρε τὸν δάκτυλον του εὐθὺν ὡς πρότερον, ἀλλ' ὁ δακτύλιος εἶχεν ἀφανισθῆ. Μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπεφάσισεν ὁ ἱππότης νὰ τελέσῃ τὸ ἱερὸν τοῦ γάμου μυστήριον, καὶ ἐνομφεῖθη. Ἀλλὰ τὴν πρώτην εὐθὺς νύκτα τοῦ γάμου, ἐνῶ ἠτοιμάζετο νὰ κατακλιθῆ, προσήλθεν αὐτῷ γυνὴ τις, ἰσχυρίζομένη ὅτι ὁ ἱππότης ἤρραβωνίσθη μετ' αὐτῆς, ὅτε ἐπέραςεν τὸν δακτύλιόν του εἰς τὸν δάκτυλόν της, καὶ ὅτι ἐπομένως τῇ ἀνῆκεν ὡς νόμιμος σύζυγος. Μάτην ἀπέκρουσε τὴν ἀξίωσιν ταύτην ὁ ἱππότης ὁσάκις ἤθελε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἡ μυθολογικὴ γυνὴ εἰσεχώρει μετὰ αὐτοῦ καὶ ἐκείνης, οὕτως ὥστε ὕλην τὴν νύκτα ἐστέρησεν αὐτὸν τὰς τέρψεις τοῦ γάμου. Τὸ αὐτὸ συνέβη τὴν δευτέραν νύκτα, τὸ αὐτὸ καὶ τὴν τρίτην, ὁ δὲ ἱππότης κατήτησε λίαν μελαγχολικός. Οὐδενὸς αἰ συμβουλαὶ τὸν ὠφέλουν, καὶ αὐτοὶ δ' οἱ εὐλαβέστατοι ὑψωνον ἄποροι τοὺς ὄμοιους. Πλὴν τέλος ἤκουσε περὶ τινος ἱερέως, ὀνόματι Παλούμνου, ὅστις εἶχεν ἤδη πολλάκις φανῆ χρήσιμος κατὰ σατανικῶν ἐπηρειῶν ἀλλ' οὗτος μόλις μετὰ μακρὰς παρ-

κλήσεσι ὑπεσχέθη τὴν συνδρομὴν του εἰς τὸν ἱππότην, καθὼ ἐκτιθέμενος οὕτως, ὡς ἔλεγεν, ὁ ἴδιος εἰς τὸν μέγιστον κίνδυνον. Ἐγράψε τότε ὁ ἱερεὺς παράδοξά τινα γράμματα ἐπὶ τεμάχου περιγμηνῆς, καὶ παρήγγειλεν εἰς τὸν ἱππότην νὰ εὐρεθῆ τὸ μεσονύκτιον εἰς ὠρισμένην τινα τρίοδον περὶ τῆς Ῥώμης, ὅθεν ἤθελεν ἴδει παρελκύνοντα ἐνώπιόν του τὰ παραδοξότερα τῶν φαντασμάτων νὰ μὴ τρομάξῃ δὲ παντελῶς ἐξ ὧν ἴδη ἡ ἀκούστη, ἀλλὰ νὰ περιμείνῃ ἀτάραχος, μέχρις οὗ ἴδη παρερχομένην πρὸ αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, εἰς ἣς τὸν δάκτυλον εἶχε περᾶσαι τὸν δακτύλιόν του τότε νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτήν, καὶ νὰ τῇ ἐγγείρησιν τὸ ἐγγράφον περιγμηνόν. Εἰς τὴν παραγγελίαν ταύτην ὑπήκουσεν ὁ ἱππότης, καὶ σταθεὶς περὶ τὸ μεσονύκτιον, οὐχὶ ὁμοῦς ἐλεύθερος παλμῶν, εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν τρίοδον, εἶδε παρελκύνουσαν τὴν παράδοξον συνοδείαν Ἦσαν ὄμοιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, φοροῦντες μεγαλοπρεπεῖς ἐορτασίμους ἐσθῆτας τῶν εἰδωλοκρατικῶν χρόνων ἄλλοι ἔφερον χρυσοῦς καὶ ἄλλοι δάφνης στεφάνους περὶ τὰς κλητῶς κλινοῦσας κεφαλὰς των ἄλλοι δ' ἔφερον μετ' ἀγωνιώδους σπουδῆς ἀργυρὰ ἀγγεῖα, ποτήρια καὶ ἄλλα σκεῦη τῆς ἀρχαίας ἱεροτελεστίας. Ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους διεκρίνοντο καὶ κολοσσικοὶ ταῦροι, χρυσοκέρωτες καὶ ἀνθοστεφεῖς. Τέλος δ' ἐπὶ λαμπροῦ ἄρματος ἐπεφάνη θεᾶ, ὑψηλὴ τὴν ἀναδρομὴν καὶ θαμβούσα τὸ κάλλος, ἀκκτράπτουσα ἐν πορφύρᾳ καὶ ῥόδα ἐστεμμένη. Ὁ ἱππότης, ἀγνωρίσας εὐθὺς τὴν γυναῖκα ἣτις κατεῖχε τὸν δακτύλιόν του, ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν καὶ τῇ ἐπέδωκε τὴν περιγμηνὴν τοῦ ἱερέως Παλούμνου. Ἦς εἶδεν ἡ ὄρατις τὰ ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένα σημεῖα, ἤγειρε μετ' οἰμωγῆς τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν, δάκρυα ἐπήγασαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της, καὶ ἀνέκραξεν ἀπελπίς: — Σκληρὲ ἱερεῦ Παλούμνε! δὲν κῆχαριτήτης ἀκόμη μ' ὅσα δαινὰ μὰς ἐπροξένησες! θὰ τελειώσουν ὁμοῦς ἐντὸς ὀλίγου αἰ καταδιώξεις σου, σκληρὲ ἱερεῦ Παλούμνε! Ταῦτα δ' εἶπούσα ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἱππότην τὸν δακτύλιόν του, καὶ δὲν ἐταράχθη πλέον ἐκεῖνος τοῦ λοιποῦ. Ἀλλ' ὁ ἱερεὺς Παλούμνος ἀπέθανε τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ἀνέγνων τὸ πρῶτον εἰς τὸ ὄρος Ἀφροδίτης (Mons Veneris) τοῦ Κόρνμανν. Πρὸ μικροῦ δὲ τὴν ἀπῆντησα καὶ ἐν τῷ παραλόγῳ βιβλίῳ περὶ Μαγείας τοῦ Δέλ-Ρίο, δανειζομένου αὐτὴν παρὰ τινος ἰσπανικοῦ συγγραμματος πιθανώτατα εἶνε ἰσπανικῆς καταγωγῆς

τὸ διήγημα. Ὁ βαρὼν Ἄιχενδορφ, νέος γερμανὸς συγγραφεὺς, διέπλεσε τὸ γεγονός εἰς χαριστάτην διήγησιν ὁ δὲ Βιλλιβάλδος Ἄλεξις, ἕτερος γερμανὸς συγγραφεὺς, διεμόρφωσεν ἐπίσης τὴν προτελευταίαν ἱστορίαν εἰς μυθιστόρημα, κατατασσόμενον μετὰ τῶν πνευματωδεστέρων ποιητικῶν του προϊόντων.

Τὸ προμνημονευθὲν σύγγραμμα τοῦ Κόρνμανν, Mons Veneris, εἶνε ἡ σπουδαιότερα πηγή. διὰ τὸ θέμα περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος. Εἶνε πολὺς κενὸς, ἀφ' οὗτου τὸ ἀνέγνων, καὶ μόνον ἐκ μνήμης δύναμαι τόρα νὰ λαλήσω περὶ αὐτοῦ τὸ ἐνθυμούμεν ὅμοιως τόσον καλὰ, ὥστε νομίζω ὅτι τὸ βλέπω ἀκόμη, τὸ μικρὸν ἐκεῖνο, διακοσίας πενήκοντα περίπου σελίδας περιέχον, βιβλίον, μετὰ τὰ ὄρατὰ του ἀρχαία γράμματα θὰ ἦνε τυπωμένον περὶ τὰ μέσα τῆς 12'. ἑκτονταετηρίδος. Ἡ περὶ τῶν στοιχειωδῶν πνευμάτων διδασκαλία ἀναπτύσσεται ἐν αὐτῷ ἀκριβέστατα, εἰς ταύτην δὲ προσκρᾶ ὁ συγγραφεὺς θαυμαστικὰς διηγήσεις περὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἀφροδίτης. Τοῦ Κόρνμανν τὸ παράδειγμα μιμούμενος καὶ ἐγὼ, ἐλάλησα ἐν εὐκαιρίᾳ τῶν στοιχειωδῶν πνευμάτων περὶ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ἀρχαίων μυθολογικῶν Θεῶν. Οἱ θεοὶ αὐτοὶ δὲν εἶνε φάσματα, διότι ὡς πολλάκις ἐξέφρασα, δὲν ἀπέθανον εἶνε ἀπλάστα, ἀθάνατα ὄντα, ἀποσυρθέντα κατ' ἀνάγκην, μετὰ τὴν νίκην τοῦ Χριστοῦ, εἰς τοὺς ὑπογείους κευθμῶνας, ὅπου, μετὰ τῶν ἄλλων στοιχειωδῶν πνευμάτων συνδιακτώμενα, τελοῦσι τὸ δαιμόνιον αὐτῶν σκεδῆριον. Παραδοξότερα καὶ θαυμαστότερα βωμαντικῶς φέρονται παρὰ τῷ γερμανικῷ λαῷ τὰ περὶ τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης μυθεύμενα, ἣτις, ἅμα κλημισθέντων τῶν ἱερῶν αὐτῆς, κατέφυγεν εἰς ἀπακρυφόν τι ὄρος, ὅπου, ἐν μέσῳ φαίδρου θιάσου σελφιδῶν, δρυάδων καὶ νηϊάδων, καὶ πολλῶν ἐτι διασήμεν ἡρώων, οἵτινες ἠρρανίσθησαν αἰφνης ἐκ τοῦ κόσμου, ἄγει εὐθυμον καὶ παράλυτον βίον. Μικρόθεν ἤδη, πλησιάζων τις εἰς τὴ βουνὸν, ἀκούει τὸν φαίδρον γέλωτα καὶ τοὺς γλυκεῖς φθόγγους τῆς κιθάρας, αἵτινες ὡς ἀράτος ἄλυσις περιβάλλουσι τὴν καρδίαν τοῦ πλάνητος καὶ τὸν ἔλκουσι πρὸς τὸ ὄρος. Εὐτυχῶς ὁμοῦς φρουρεῖ παρὰ τὴν εἰσοδὸν ἀρχαῖός τις ἱππότης, καλούμενος ὁ πιστὸς Ἐκκαρπ' ἵσταται σπληνίζομενος ἐπὶ τοῦ μακροῦ του ζίφους ὡς ἀγαλμα, ἀλλ' ἡ σερμνὴ πολιὰ του κεφαλῆ σείεται πάντοτε καὶ εἰδοποιεῖ τὸν ὁδοιπόρον περὶ τῶν ἠδονικῶν κινδύνων, οἵτινες ἀναμένουσιν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ὄρους.

Πολλοὶ ὀπισθοδρομοῦσιν ἐγκαίρως περίτρομοι· πολλοὶ ὅμως παρακοῦοσι τὴν μηκητικὴν τοῦ γέροντος φωνὴν καὶ βίπτονται τυφλοὶ εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς καταράτου ἠδυπαθείας. Ἐπίτινα χρόνον πάντα βαίνουσι κατ' εὐχὴν. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει πάντοτε διάθεσιν εἰς γέλωτα· σιγᾶ πολλὰκις, σκυθρωπάζει, καὶ ἀναμιμνήσκειται τοῦ παρελθόντος· διότι τὸ παρελθὸν εἶνε ἡ κυρία τῆς ψυχῆς του πατρίς, καὶ ποθεῖ νοσταλγῶν τὰ αἰσθημάτα, ὅσα, καίτοι ἀλγεινὰ, συνεκίνησαν ἄλλοτε τὴν ψυχὴν του. Οὕτω συνέβη ἰδίως εἰς τὸν Ταγγούζερ, κατὰ τι δημοτικὸν ἄσμα, ἀνῆκον εἰς τὰ περιεργότερα γλωσσικὰ μνημεῖα, ὅσα διεσώθησαν εἰς τὸ στόμα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Τὸ ἄσμ' αὐτὸ ἀνέγνων κατὰ πρῶτον εἰς τὸ προμνημονεῦθεν σύγγραμμά τοῦ Κόρνμανν. Παρ' αὐτοῦ τὸ ἐδανείσθη κατὰ λέξιν σχεδὸν ὁ Πραιτόριος, ἐκ δὲ τοῦ Blocksberg τοῦ Πραιτορίου μετετύπωσαν αὐτὸ οἱ συλλογεῖς τοῦ Θαυμασίου Κέρατος, καὶ μάλιστα ἐκ λαυθασιμένου ἱσως ἀντιγράφου ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου βιβλίου δύναμαι νὰ τὸ ἀνακωνώσω ἐνταῦθα εἰς τοὺς ἀναγνώστῃς μου (α):

« Τώρα ὅμως θέλω νὰ ἀρχίσω' ἀς ψάλωμεν τὸν Ταγγούζερ, καὶ ὅσα ἐπραξε θαυμαστά μετὰ τὴν κυρίαν Ἀφροδίτην.

« Ὁ Ταγγούζερ ἦτο καλὸς ἱππότης· ἤθελε νὰ ἴδῃ μεγάλα θαύματα· ὑπῆγεν εἰς τὸ βουνὸν τῆς Ἀφροδίτης, ὅπου ἦσαν καὶ ἄλλαι ὡραῖαι γυναῖκες.

«— Ταγγούζερ μου, σ' ἀγαπῶ' μὴ τὸ λησμονῆς' μ' ὠρκίσθης νὰ μὴ μ' ἀφήσης ποτέ.

«— Καλὴ μου Ἀφροδίτη, αὐτὸ δὲν τὸ ἔκαμα, τὸ ἀνοῦμαι· οὐδεὶς ἄλλος τὸ λέγει παρὰ σὺ, οὕτω καὶ νὰ ἔχω τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

«— Ταγγούζερ, τί λέγεις! πρέπει νὰ μείνης πλησίον μας· μείνε, νὰ σοὶ δώσω μίαν τῶν γυναικῶν μου εἰς νόμιμον σύζυγον.

«— Ἄν λάβω ἄλλην σύζυγον παρ' ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου, θὰ κἀίωμα αἰωνίως εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως.

«— Ἀκλεῖς πολὺ περὶ τοῦ πυρὸς τῆς κολάσεως, τὸ ὅποιον ὅμως δὲν ἐδοκίμασες· συλλογίσου τὸ ἐρυθρόν μου, στόμα, τὸ ὅποιον γελᾷ κάθε στιγμὴν.

«— Τί νὰ κάμω τὸ ἐρυθρόν σου στόμα; εἶνε κινδυνώδες δι' ἐμέ· δός με τὴν ἄδειαν νὰ πηγαίνω,

(α) Τοῦ ἄσματος τούτου παρατίθημι μετάφρασιν εἰς τὸ πεζόν, νομίσας ἀδύνατον τὴν κατὰ στίχον πιστὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἰδιοβρύθμου καὶ ἰδιογλώσσου αὐτοῦ μνημείου τῆς ἀρχαίας γερμανικῆς φιλολογίας. Σ. τ. Μετ.

τρυφερά μου Ἀφροδίτη, νὰ τὴν τιμῆν ὅλων τῶν γυναικῶν.

«— Ἄδειαν ζητεῖς, Ταγγούζερ· δὲν σοὶ τὴν δίδω· μείνε, μείνε, ἀγαπητέ μου ἱππότη, καὶ δός ἀναψυχὴν εἰς τὴν ζωὴν σου.

«— Ἡσθένησεν ἤδη ἡ ψυχὴ μου· δὲν δύναμαι νὰ μείνω περισσότερο· δός με τὴν ἄδειαν, τρυφερά μου γυνή· ἄφες με ν' ἀποσπασθῶ τοῦ λαμπροῦ σου σώματος.

«— Ταγγούζερ, μὴν ὀμιλῆς τοιουτοτρόπως· δὲν εἶσαι εἰς τὸν ἑαυτόν σου· Πηγαίνωμεν εἰς τὸν κοιτῶνα, νὰ παίζωμεν τὰς κρυφίας τοῦ ἔρωτός μας παιδιὰς.

«— Ὁ ἔρωτός σου μ' ἐγεινεν ἐπαχθὴς· μ' ἐρχεται εἰς τὸν νοῦν, τρυφερά μου δέσποινα Ἀφροδίτη, ὅτι εἶσαι διαβόλισσα.

«— Ἄχ, Ταγγούζερ, πῶς ὀμιλεῖς τοιουτοτρόπως! θέλεις νὰ μὲ ὑβρίσης; Ἄν μείνης ἀκόμη μακρότερον χρόνον μαζύ μας, θὰ πληρώσῃς αὐτόν σου τὸν λόγον.

«— Ταγγούζερ, θέλεις νὰ λάβῃς ἄδειαν; λάβε τὴν παρὰ τῶν γερόντων ἱπποτῶν μου, καὶ ὅπου ἂν ὑπάγῃς εἰς τὴν γῆν, ψάλε τοὺς ἐπαίνους μου.

« Ὁ Ταγγούζερ ἐξῆλθε πάλιν τοῦ βουνοῦ, λυπούμενος καὶ μετανῶν· θὰ ὑπάγω, εἶπεν, εἰς τὴν Ῥώμην, τὴν εὐσεβῆ πόλιν, νὰ ἐμπιστευθῶ ὅλα εἰς τὸν Πάπαν.

« Ἀρχίζω φαιδρὸς τὸν δρόμον, καὶ ὁ Θεὸς θὰ μὲ φυλάττῃ· πηγαίνω πρὸς ἕνα Πάπαν καλούμενον Οὐρβανόν, νὰ ἴδω ἂν θὰ μὲ προστατεύσῃ.

«— Ἄγιε Πάπα, πνευματικὴ μου πάτερ, σοῦ καταγγέλλω τὸ ἁμάρτημα, ὑπερ ἐπραξά εἰς τὴν ζωὴν μου· ἄκουσον νὰ σὲ τὸ εἶπω.

« Ἐξῆσα ἐν ὀλόκληρον ἔτος πλησίον μιᾶς γυναικὸς, τῆς Ἀφροδίτης· τώρα θέλω νὰ ἐξομολογηθῶ καὶ νὰ μετανοήσω, διὰ νὰ ἴδω πρόσωπον Θεοῦ.

« Ὁ Πάπας εἶχε μίαν λευκὴν βράβδον, ἐκ κλάδου ξηροῦ: « ὅταν ἀποκτήσῃ φύλλα αὐτὴ ἡ βράβδος, θὰ σοῦ συγχωρηθῶσι τ' ἁμαρτήματα. »

«— Κ' ἐν ἔτος, ἐν μόνον ἔτος, ἂν πρόκηται νὰ ζήσω εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, θέλω νὰ μετανοήσω καὶ νὰ ἐξομολογηθῶ, διὰ νὰ ἴδω πρόσωπον Θεοῦ.

« Κ' ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἀλγῶν καὶ ὀδυρόμενος: — Μαρίκ, μήτερ, παρθένος, ἂν πρέπη νὰ σ' ἀποχωρισθῶ,

« Τότ' ἐπιστρέφω πάλιν εἰς τὸ ὄρος, αἰωνίως καὶ ἀνεπιστρέπτει, πρὸς τὴν τρυφεράν μου Ἀφροδίτην, ὅπου ὁ Θεὸς μὲ στέλλει.

«— Καλῶς ὦρισες, καλέ μου Ταγγούζερ· μακρὸν χρόνον σ' ἐστερήθην καλῶς ὦρισες, ἀγαπητέ μου ἱππότη, πιστέ μου ἦρως.»

« Μετ' ὀλίγον, τὴν τρίτην ἡμέραν, ἤρχισε ν' ἀναθάλλῃ ἡ βράβδος τοῦ Πάπα· τότε ἔστειλαν ἀγγέλους παντοῦ, ὅθεν εἶχε διαβῆ ὁ Ταγγούζερ.

Ἄλλ' αὐτὸς ἦτον εἰς τὸ ὄρος, κ' ἐκεῖ ὤφειλε νὰ μείνη, μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας, ὅταν τὸν καλέσῃ ὁ Θεός.

« Οὕτω δὲν πρέπει νὰ φέρηται κανεὶς ἱερέυς· ν' ἀπελπίζῃ τὸν ἄνθρωπον· ὅταν ἐκείνος θέλῃ νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ νὰ μετανοήσῃ, πρέπει νὰ τῷ συγχωρῶνται αἱ ἁμαρτίαι του. »

Ὅταν τὸ πρῶτον ἀνέγνων τὸ ἄσμ' αὐτὸ ἐν τῷ προμνημονεῦθέντι βιβλίῳ τοῦ Κόρνμανν, μ' ἐξέπληξεν ἐμπρῶτος ἡ μεταξὺ τῆς γλώσσης του ἀντίθεσις καὶ τοῦ σχολαστικῶς λατινίζοντος, ἀντιπληθικῶς ὕφους, τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐν ᾧ ἦν γεγραμμένον τὸ βιβλίον. Μοὶ ἐφάνη ὡς ν' ἀνεκάλυφα αἴφνης ἐνὸς ἀμαυροῦ λατομείου πλουσίαν χρυσοῦχον φλέβα, καὶ αἱ ἀφελεῖς ἀλλ' ὑπερήφανοι κ' ἔντονοι συγχρόνως λέξεις τοῦ ἄσματος ἠκτινοβόλησαν πρὸ ἐμοῦ, ὥστ' ἐτυφλώθη σχεδὸν ἡ καρδία μου ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου θάμβους. Ἐμάντευσά πάραυτα· ἐκ τοῦ ἄσματος ἐκείνου ἀντήχησε φαιδρὰ, γνώριμος εἰς τὸ οὖς μου, φωνή. Ἦκουσα ἐν αὐτῷ τοὺς φθόγγους τῶν ἐν ἀνθήματι προγεγραμμένων ἐκείνων ἀηδόνων, αἵτινες ἐκρύπτοντο μετὰ κλειστὸν τὸ βράχος καθ' ὅλην τὴν μεσαιωνικὴν ἐποχὴν τῶν Παθῶν (1) καὶ μάλιστα ἐνίοτε, ὅπισθεν πολλάκις τῶν κιγκλιδῶν μοναστηρίου, ἠκούοντο μέλπουσαι ἀπροσδόκητοι φαιδράν τινα φῶδῃν. Γνωρίζεις, ἀναγνώστα, τὰς ἐπιστολάς τῆς Ἐλοῖσας πρὸς τὸν Ἀβελάρδον; Μετὰ τὸ ὑψηλὸν ἄσμα τοῦ μεγάλου βασιλέως— ὀμιλῶ περὶ τοῦ βασιλέως Σολομῶντος.— δὲν γνωρίζω φλογερότερον ἐρωτικὸν ἄσμα ἢ τὸν μεταξὺ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ταγγούζερ διάλογον· τὸ ποίημα αὐτὸ εἶνε μάχη ἔρωτος, καὶ πορφυροῦν τῆς καρδίας αἷμα βέει διὰ τῶν τείχων του.

Ἀληθινὰ, ὅποιος μεγαλοπρέπει! εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἀπαντῶμεν χωρίον θαυμασίας καλλονῆς. Ὁ ποιητῆς μᾶς δίδει τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἀφροδίτης, πρὶν

(1) Passionszeit καλοῦσιν οἱ Γερμανοὶ φιλολογικὴν τινα τοῦ Μεσαιῶνος ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐπεκράτει τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα, ἐκ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, πρὸ πάντων τῆς τῶν Παθῶν, ἐλαμβάνοντο τὰ θέματα τῶν πλείστων φιλολογικῶν προϊόντων. Σ. τ. Μ.

ἢ ἀναφέρῃ τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ταγγούζερ, ἥτις προκαλεῖ τὴν ἀπάντησιν ἐκείνην. Διὰ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀφίνεται ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὴν φαντασίαν μας, καὶ μαντεύομεν οὕτω πᾶν ὅ,τι ὁ Ταγγούζερ ἠδύνατο νὰ εἶπῃ, ὑπερ δυσκολώτατα ἤθελε παρασταθῆ διὰ λέξεων. Μ' ὅλην αὐτοῦ τὴν μεσαιωνικὴν ἀγνότητα κ' εὐσέβειαν, κατῳρθωσεν ὁ παλαιὸς ποιητῆς νὰ ζωγραφίσῃ ἐπιτυχέστατα τὰς ὀλεθρίας γοητείας καὶ τ' ἀναιδῆ ἀκρίσματα τῆς Ἀφροδίτης. Νεώτερός τις διεσφορμένος συγγραφεὺς δὲν ἤθελεν εἰκονίσει κάλλιον τὴν μορφήν τοῦ δαιμονίου αὐτοῦ γυναικοῦ, τῆς διαβολικῆς αὐτῆς γυναικὸς, ἥτις παρ' ὅλη τὴν ὀλυμπίαν αὐτῆς ἀλαζονείαν, καὶ ὕψ' ὅλον τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς πάθος, διαφάνει οὐχ ἦτον τὴν ἐταίραν· εἶνε οὐρανία, ἀμβροσίαν ἀποπνεύουσα, φρόνη, Θεότης μετὰς καμελίας (1), συντηρουμένη Θεᾷ, οὕτως εἶπεν. Ἐξετάζων τὰς δέλτους τῶν ἀναμνήσεών μου, νομίζω ὅτι τὴν ἀπάντησιν ἡμέραν τινα, εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Βρέδας (2), παρερχομένην μ' ἐλαφρόν κ' ἐπίχαρι τὸ βῆμα· ἐφόρει μικρὸν φαῖν πῖλον, ἐζητημένης ἀπλότητος, καὶ ἐκαλύπτετο ἀπὸ σιαγόνος μέχρι πτέρυγας διὰ λαμπροῦ ἰνδικοῦ σαλίου, οὐτινος οἱ κροσσὸι ἐθίγον τὸ ἔδαφος.— Ποίου εἶδους γυνὴ εἶν' αὐτὴ, ἠρώτησα τὸν κύριον Βαλζάκ, ὅστις με συνώδευε.— Γυνὴ συντηρουμένη, μὲ ἀπεκριθῆ ὁ μυθιστοριογράφος.— Ἐγὼ τὴν ἐνόμισα μᾶλλον δούκισσαν. Ἐκ τῶν πληροφοριῶν ὅμως κοινῶ φίλου, φθάντος ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην, εἶδομεν ὅτι ἀμφότεροι εἶχομεν δίκαιον.

Ἐπίσης καλῶς, ὡς τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀφροδίτης, εἰκόνισεν ὁ παλαιὸς ποιητῆς τὸν τοῦ Ταγγούζερ, τοῦ γενναίου ἐκείνου ἱππότη, ὅστις εἶνε ὁ ἱππότης de Grioux τοῦ Μεσαιῶνος. Ὅποια ὡραία ἰδέα, ὅτ' ἐν μέσῳ τοῦ ἄσματος ἄρχετ' αἰφνης ὁ Ταγγούζερ λαλῶν πρὸς τὸ κοινὸν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, καὶ μᾶς διηγείται ὅ,τι ὁ ποιητῆς κυρίως ὤφειλε νὰ διηγηθῆ, πῶς δηλαδὴ διατρέχει ἀπελπισ τὸν κόσμον. Βλέπομεν ἐκ τούτου τὴν ἀδειξιότητα ἀπαιδεύτου ποιητοῦ, ἀλλὰ φθόγγοι τοιοῦτοι ὅμως παράγουσι θαυμάσιον ἐν τῇ ἀφελείᾳ τῶν ἀποτελέσματος.

Δύσκολον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ὀρίσῃ τις ἀκριβῶς

(1) Μεταφορὰ τοῦ συγγραφέως ἐκ τοῦ γνωστοῦ μυθιστορηματικῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά, υἱοῦ, : « Ἡ Κυρία μετὰς Καμελίας. » Σ. τ. Μ.

(2) Place Bréda, πλατεῖα ἐν Παρισίοις. Σ. τ. Μ.

την ηλικίαν του προτεθέντος ἄσματος ὑπάρχει ἤδη εἰς ἀσύναπτα φύλλα τυπωμένον με πανάρχαια στοιχεῖα. Νέος τις γερμανὸς ποιητὴς, ὁ κύριος **Bechstein**, ὅστις ἀνεμνήσθη φιλικῶς ἐν Γερμανίᾳ ὅτι εἶχομεν συνομιλήσει ἐν Παρισίοις περὶ τῶν ἀσυνάπτων ἐκείνων φύλλων, μ' ἔστειλε κατ' αὐτὰς ἐν, ἐπιγραφόμενον: « Τὸ ἄσμα τοῦ Ταγγούζερ » (*Das Lied von dem Danheüser*). Τὸ ἐστὶ μάλλον ἀρχαιότερον τῆς γλώσσης μ' ἐμπόδισε νὰ παραθέσω τὴν ἀρχαιοτέραν ταύτην ἀντὶ τῆς ἀνωτέρω νεωτέρας γραφῆς τοῦ ἄσματος. Ἡ ἀρχαιοτέρα ἔχει πολλὰς παραλλαγὰς, καὶ ποιητικώτερον, κατ' ἐμὴν γνώμην, τὸν χαρακτήρα.

Κατὰ τύχην ἔλαβον ἐπίσης πρὸ τίνος ἐπεξεργασίαν τινὰ τοῦ αὐτοῦ ἄσματος, ὅπου, μὲντοι διατηρουμένης τῆς ἐξωτερικῆς περιοχῆς τῶν παλαιότερων γραφῶν, αἱ ἐσωτερικαὶ ἰδέαι εἶνε περιέργως μεταβεβλημέναι. Ἐν τῇ πλαισίᾳ του μορφῆ εἶνε ἀναντιβρήτως ὠραιότερον, ἀπλούστερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον τὸ ποίημα μόνον δὲ ἀληθείᾳ τις αἰσθημάτων εἶνε κοινὴ μεταξὺ τῆς πλαιῖς του διαμορφώσεως καὶ τῆς νεωτέρας. Κατέχων βεβαίως τὸ μόνον αὐτῆς ὑπάρχον ἀντίτυπον, τὸ ἀνακοινῶ ἔωδε τοῖς ἀναγνώσταίς μου:

Χριστιανοί, μὴ σὰς πλανοῦν τοῦ Σατανᾶ οἱ δόλοι,
 Μὲ τ' ἄσμα τοῦ Ταγγούζερ συνετισθῆτε ὄλοι.
 Ὁ εὐγενὴς Ταγγούζερ, τέρψαις ζητῶν, πηγαίνει
 εἰς τὸ βουνὸν τῆς Κύπριδος, καὶ χρόνους ἑπτὰ μένει.
 « — Κύπρις, ὠραία Κύπρις μου, μακρότερον δὲν μένω,
 Χαιρέ, γλυκεῖ' ἀγάπη μου, ἄφες με νὰ πηγαίνω. »
 « — Σήμερον δὲν μ' ἐφιλήσεις; ὦ, φίλησόν με πρῶτα,
 Κ' εἰπέ με, τί σοῦ ἔλειψεν, ὠραῖέ μου ἵπποτα;
 Τοῦ γλυκυτέρου οἴνου μου πίνεις μεστόν τὸ κέρας,
 Καὶ ῥόδα φέρ' ἢ κόμη σου δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. »
 « — Μ' ἐδάφοναν καὶ φίλημα καὶ οἶνος τὴν καρδίαν...
 Κύπρις, ὠραία Κύπρις μου, τόρα ποθῶ πιχρίαν.
 Πολλὸ συνεγελάσαμεν ποθῶ καὶ νὰ δακρύσω,
 Τὴν κόμην μου ἀντὶ ἀνθῶν μ' ἀκάνθας νὰ κοιμήσω. »
 « — Ταγγούζερ, ἵπποτα μου, νὰ μὲ πειράξης θέλεις;
 Δὲν μ' εἶπες, πῶς οὐδέποτε νὰ μὲ ἀφήσῃς μέλλεις;
 Ἐλθέ εἰς τὸν κοιτῶνά μου νὰ παίζωμεν καὶ πάλιν,
 Κ' εὐρὲ καὶ πάλιν τὴν χαρὰν εἰς τὴν λευκὴν μ' ἀγκαλίην.
 « — ὦ Κύπρις μου, τὰ κάλλη σου οὐδέποτε θὰ σβύσουν.
 Πολλοὶ ἀνδρὲς ἠγάπησαν, πολλοὶ θὰ σ' ἀγαπήσουν.
 Πλὴν μ' ἄλλος συλλογίζομαι, πόσον ἡρώων πληθός,
 Πόσους θεοὺς ἐμέθυσε τὸ κρινωπὸν σου στήθος,
 Καὶ σκέπτομαι μ' ἀποστροφήν πόσην πληθὺς ἀκόμα
 Ὅθ' ἀμεθυσθῆ ἀργότερον εἰς τὸ λευκὸν σου σῶμα. »
 « — Ταγγούζερ, ὦ! σὺ αὐτοὺς τοὺς λόγους νὰ μὲ εἶπες;
 Ἄχ! τόσον, καὶ ἀν' μ' ἔδαιρες, σκληρῆ, δὲν θὰ μ' ἐλύσεις.
 Ναί, κάλλιον νὰ μ' ἔδαιρες, παρὰ νὰ μὲ ὑβρίσης,
 Ἄχαριστε χριστιανέ, καὶ νὰ μ' ἐξευτελίσης. »

Οὕτω ν' ἀνταμιεφθῆ ποτὲ ὁ ἔρωσ μου ἐφρόνει;
 Δὲν σὲ κρατῶ ὑγίαινε, καὶ σοῦ ἀνοίγω μόνη. »

—

Ἡ Ῥώμη, ἡ πόλις ἡ σεπτὴ, ταράσσεται, σημαίνει;
 Ἡ λιτανεία προχωρεῖ, ὁ πάπας διαβαίνει.
 εἶνε ὁ Οὐρβανός; τριπλοῦν στέμμα φορεῖ, καὶ μόνοι
 Κρατοῦσι τῆς πορφύρας του τὰ κράσπεδα βαρῶνοι.
 « — Στήθι, ὦ πάτερ Οὐρβανέ, νὰ μ' ἐξομολογήσης,
 Τὰ κρίματά μου νὰ σ' εἰπῶ, τοῦ Ἄδου νὰ μὲ ῥύσῃς! »
 Ἄνοιγες ὁ λαός, σιγοῦν τῆς τελετῆς οἱ τόνοι;
 « Τίς ὁ ὠχρὸς προσκυνητὴς, κλίων χιμαῖ τὸ γόνυ;
 — Ἄγιε Πάτερ, δύνασαι νὰ δέσῃς καὶ νὰ λύσῃς;
 Σῶσόν μ' ἀπὸ τὰς φοβερὰς τοῦ δαίμονος ἀλύσεις!
 Ἡ δὲ ὁ Ταγγούζερ; ζητῶν ἀγάπης φιληδόνας,
 Ἡμῖν ἑπτὰ εἰς τὸ βουνὸν τῆς Ἀφροδίτης χρόνους;
 Ἡ Κύπρις εἶν' ἡ καλλονὴ, ὦ πάτερ, κ' ἡ γλυκύτης;
 Ὡς ἄρωμα, ὡς φωτεινὴ ἀκτίς εἶν' ἡ φωνὴ τῆς.
 Ὡς χρυσάλλης, τὸ τρυφερὸν μυζῶσα ἄνθος σῶμα,
 Πρὸς τὸ ὑγρὸν τῆς ἵστατο καὶ ἡ ψυχὴ μου στόμα;
 Μέλανες βόστρυχοι κοσμοῦν τὰς εὐγενεῖς τῆς ὄψεις.
 Καὶ ἀναπνέων, ἀν' ἰδῆς τ' ὄμμα τῆς, θὰ προσκύψῃς;
 Ἄν σὲ ἰδῆ τὸ βλέμμα τῆς, ἀλύσις σὲ δεσμεύει...
 Καὶ δὲν ἤξεύρω, τοῦ βουνοῦ ὁ ποῦς μου πῶς ἐξέβη!
 Ἐφυγον, πλὴν μ' ἀκολουθεῖ ἔτι, θαρρῶ, τὸ βλέμμα
 Τῆς γυναικὸς, κ' «ἐπίτρεψε» μοῦ ψιθυρίξ' ἡρέμα.
 Νεκρὸς ἡμέραν, ἀνκτῶ τὴν νύκτα πάλιν βίον,
 Ὅταν τὴν βλέπω εἰς γλυκεῖς ὄνειρους μου πλησίον.
 Μὲ τοὺς λευκοὺς ὀδόντας τῆς, ἀπὸ ψυχῆς εὐθύμου
 Γελαῖ, . . . ὅταν τὸ σκέπτομαι, [θρηνοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ μου
 Τὴν ἀγαπῶ! τὴν φλόγα μου οὐδὲν νὰ σβέσῃ μέλλει,
 Ὡς τὴν ὄρμην οὐδεὶς φραγμὸς χειμάρρου καταστέλλει.
 Πηδᾷ τ' ὄργιλον βεθρὸν του τοὺς βράχους ἀφρισμένον,
 Συντρίβεται κατὰ πετρῶν, ἀλλὰ περᾶ προβαῖνον;
 Ὅθ' ἔδιδον ἰὸν οὐρανὸν ἀν' εἶχον εἰς ἐκείνην,
 Τὸν ἥλιον θὰ εἶδον τὰ ἀστρα, τὴν σελήνην...
 ὦ! φλογερὰ τὴν ἀγαπῶ, κ' ἡ φλόξ αὐτῆ μὲ τήκει;
 Μήπως τοῦ Ἄδου εἶνε πῦρ; . . ὦ πάτερ μου, τί φρίκη!
 Σὺ πάτερ, ὅστις δύνασαι νὰ δέσῃς καὶ νὰ λύσῃς,
 Σῶσόν μ' ἀπὸ τὰς φοβερὰς τοῦ δαίμονος ἀλύσεις!
 Τὰς χεῖρας ὕψωσεν αὐτὸς καὶ εἶπ' ἐν κατηφείᾳ:
 « — Ταγγούζερ ταλαίπωρε, δὲν λυεῖ' ἡ μαγεία.
 Ἡ Κύπρις εἶν' ὁ χεῖριστος τῶν διαβόλων πάντων,
 Τῶν τρυφερῶν τῆς νὰ λυθῆς ἀδύνατον ἱμάντων.
 Μὲ τὴν ψυχὴν σου τῆς σαρκὸς τὰς ἡδονὰς πληρόνων
 Ὅθ' αἰεταὶ ἐπ' ἀπειρον ἐντὸς τοῦ Ἄδου χρόνον. »

—

Ἄπερχει' ὁ Ταγγούζερ; φεύγει ταχύς, . . ἀσθμαίνει,
 Κ' εἰς τὸ βουνὸν τῆς Κύπριδος μετάνυκτα ἐμβαίνει.
 Ἡ Ἀφροδίτη ἐξυπνεῖ, τῆς κλίνης καταβαίνει,
 Καὶ περιβάλλει τρυφερὰ τὸν ἐραστὴν ὠλένη.
 Αἶμα ἢ ρίς αὐτῆς θερμὸν, τ' ὄμμα τῆς δάκρυ ἔχει;
 Μ' αἶμα καὶ δάκρυ τὴν μορφὴν τοῦ ἐραστοῦ τῆς βρέχει;
 Ἐπὶ τῆς κλίνης σιωπῶν ὁ ἐραστὴς καθέουδει,
 Κ' ἐκείνη δι' αὐτὸν ζωμὸν νὰ ἐτοιμάσῃ σπεύδει.
 Ἄρτον τῶν εἶδει καὶ ζωμὸν, τοὺς πόδας αὐτοῦ πλύνει
 Καὶ μειδιᾷ κτενίζουσα αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ.

« — Ταγγούζερ ἵπποτα μου, ἦλθες πολὺ ἐξώμα;
 εἰς ποίας περιήρξασο τοσοῦτον χρόνον χωρὰς;
 « — εἰς Ἰταλίαν, Κύπρις μου ὑπόθεσιν μεγάλην
 εἶχον εἰς Ῥώμην; ἀλλ' ἰδοὺ, ἦλθα ὀπίσω πάλιν.
 Ὁ Τίβερης τοὺς λόφους τῆς εἰς δύο διαστέλλει.
 εἶδα τὸν Πάπαν εἰς αὐτὴν; χαιρετισμοὺς σὲ στέλλει.
 εἶδα τὰ Μεδιολάνα, εἶδα τὴν Φλωρεντίαν,
 Κ' εἰς τὴν ἀγρίαν ἔπειτα ἀνέβην Ἐλβετίαν.
 Λιὼν νὰ πίπῃ ἤρξισε, τὰς Ἄλπεις ὅτ' ἐπέρων,
 Αἱ λίμν' ἐγγέλων, ἀετοὶ ἐρωζον ἐξ αἰθέρων.
 Ἐκ τοῦ Γοθάρδου ἤκουσα νὰ βέγγ' ἡ Γερμανία
 Ἐπ' ἀρχηγούς τριακότα καὶ ἐξ ἐν ἡσυρία. . .
 Ἠλθὼν, Κύπρις μου, δὲν ἐβλεπον ποτὲ νὰ ἔλθ' ὀπίσω.
 Ἐβῶ μ' ἀρέσκει, καὶ ποτὲ, ποτὲ δὲν θὰ σ' ἀφήσω. »

(ἔπειτα συνέχειν).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἐπιστολὴ Συνοδικὴ τῶν Ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν τῆς ἐφῶς Λήξεως, Χριστοφόρου Ἀλεξανδρείας, Ἰωῶ Ἀρτιοχίας καὶ Βασιλείου Ἱεροσολύμων πρὸς Θεόφιλον, αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων. Νῦν πρῶτον ἐκδιδόντος Ἰωάννου Σακκελίωτος. Ἀθήνησι ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰ. Κασσανδρέως ΑΩΞΑ'. Εὐρίσκειται παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ Μ. Ζ. Πρακτικῆδῃ.

ΕΝ ΜΕΣΩ τῆς τύχης τῶν σκιαμαχούντων καὶ ἐφ' ἃ μὴ δεῖ δαπανωμένων λογίαν μας, εἰάρεστον εἶνε ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄνδρες, οἵτινες καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ἀφορώντες καὶ τὴν ἐθνικὴν δόξαν κάλλιον ἐξυπηρετοῦντες, ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ἔρευναν τῶν προγονικῶν κειμηλίων, ὅσα εὐτυχῶς διέφυγον τὸν χρόνον καὶ τὰς καιρικὰς περιπετείας, καὶ ἐκφέρουσιν εἰς τὴν δημοσιότητα τὰ ἀποτελέσματα τῶν χρονίων καὶ πολυμύχθων αὐτῶν ἐρευνῶν. Οἱ καθ' ἡμᾶς λόγιοι, εἰς ἐν καὶ μόνον καταγινόμενοι, πῶς διὰ τοῦ μικροσκοπεῖου νὰ εὐρῶσι τυπογραφικὸν τι παρῶραμα ἢ καὶ γραμμικτικὴν τινα παραδρομὴν ἵνα δεῖξωσι τότε ἐν ὕβρει καὶ ἀπρεπέσει ἐκφράσειν ὅλην αὐτῶν τὴν πολυμαθεῖαν καὶ σοφίαν, ἐπόσον καὶ ἑαυτοῖς δόξαν ἠθελον περιποιήσει καὶ τὸ ἔθνος ἠθελον ὠφελήσει, ἀν, ἀντὶ νὰ παρέχωσιν εἰς νέους ἱεροκλεῖς ὕλην Ἀστειῶν, ἐνησυχολοῦντο περὶ σπουδαίωτερα καὶ ἑλληνοπρεπέστερα ἀντικείμενα; Τοιαύτας σκέψεις ἐμπνεῖ εἰς ἕκαστον ἢ κατὰ

πρῶτον ἐκδοῖς τῆς Συνοδικῆς ταύτης Ἐπιστολῆς. Ὁ Κ. Ἰωάννης Σακκελίωτος εἶνε ἐκ τῶν ὀλιγίστων λογίων, οἵτινες ἠννόησαν καλῶς καὶ τὰς διανοητικὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἀληθῆ δόξαν αὐτοῦ. Κάτοχος παιδείας μεγίστης, ἐξησκημένος ἰδίως περὶ τὴν ἀναδίφησιν τῶν Μεσαιωνικῶν ἔργων τοῦ πνεύματος, κέκτηται προσέτι ὅτι οἱ πλεῖστοι λόγοι ἡμῶν στεροῦνται, ἢ, διὰ νὰ εἰπωμεν σαφέστερον, ὑπερβαίνει αὐτοὺς κατὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ὀρθῶς ἐννοουμένην φιλοπατρίαν. Ἀντικείμενον ἐνδελεχοῦς καὶ πολυχρονίου ἐργασίας ἡ ἀνέκδοτος αὐτοῦ Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη, ἐξ ἧς ἀντεγράφη ἡ προκειμένη Συνοδικὴ Ἐπιστολὴ, καὶ περὶ ἧς καὶ ἄλλοτε ἡ Χρυσάλλης ἐποιήσατο λόγον, πρόκειται νὰ διαχύσῃ φῶς μέγα ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας ἅμα καὶ ἱστορίας, καὶ εἶνε τὸ πρῶτον τοιοῦτου εἶδους ἔργον Ἑλλήνων; καὶ ὅμως εἶνε λυπηρὸν νὰ τὸ εἰπωμεν, τὸ ἔργον αὐτὸ μένει εἰσέτι ἀνέκδοτον, διότι δὲν παρέχονται τῷ ἐκπονήσαντι αὐτὸ τὰ ἀνάλογα πρὸς ἐκτύπωσιν μέσα. Βεβαίως ἐδύνατο ὁ Κ. Ἰ. Σακκελίωτος μετ' ὠφελείας οὐ μικρᾶς νὰ παραχωρήσῃ τὴν Πατριαρχικὴν Βιβλιοθήκην του εἰς ξένους, οἵτινες προσεφέρθησαν νὰ τὴν ἀγοράσωσιν; ἀλλὰ τὸ ἐθνικὸν αἰσθητικὸν τὸν ἠνάγκασε ν' ἀποβρίψῃ πᾶσαν τοιαύτην προσφορὴν, διότι δὲν ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ ἔργον Ἑλληνικὸν ὑπὸ μὴ Ἑλλήνων ἐκδιδόμενον.

Ἡ προκειμένη Συνοδικὴ ἐπιστολὴ, γεγραμμένη κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 836 καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ εἰκονομαχίᾳ περιβόητον αὐτοκράτορα Θεόφιλον ἀπευθυνομένη, διαφωτίζει σπουδαῖον ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα. Παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου ἀναφέρεται ὅτι εἶχε ποτὲ συγροτηθῆ τοιαύτη Σύνοδος ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Συνοδικὴ Ἐπιστολὴ εἶχεν ἀποσταλεῖ πρὸς τὸν Θεόφιλον, καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων δὲ Μελέτιος ὁ Ἀθηνῶν καὶ Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων ἐμνημόνευον ἐν παρόδῳ τῆς Συνόδου ταύτης; ἀλλ' αἱ μαρτυρίαι αὐτῶν ἐθεωροῦντο ἀνεπαρκεῖς καὶ πολλοὶ ἀμφέβαλον περὶ τοῦ ἀν-ποτε ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος Σύνοδος συνεκροτήθη. Ὁ Φραγκίσκος Κομβεφίσιος, πρῶτος ἐκδοὺς ἀπὸ χειρογράφου τεύχους τῆς ἐν Παρισίοις αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης ἐπιστολὴν τινα πρὸς τὸν Θεόφιλον ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐξέφερε τὴν εἰκασίαν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ οὐδόλως ἀνήκει εἰς τὸν Ἰωάννην αὐτὸν, ἀλλ' εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Πορφυρογενήτου ἀναφερομένη, καὶ ὅτι οὐδέποτε μὲν οἱ Πατριάρχαι συνήλθον εἰς Σύνοδον, ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ

ένος Πατριάρχου και εἶτα ὑπὸ τῶν λοιπῶν ἐγκριθεῖσα, ἐξαπεστάλη οὕτω πρὸς τὸν Θεόφιλον. Τῆς εἰκοσῆς ταύτης συνετάχθησαν καὶ ἕτεροι τῶν σοφῶν ἄλλ' ἰδοὺ ὁ Κ. Ι. Σακκελίω ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς δημοσιευθείσης ἐπιστολῆς του πᾶσαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀμφιβολίαν καὶ ἀποδείκνυσιν ὅτι Σύνοδος πολυμελής ἐξ 185 ἐπισκόπων, 17 ἡγουμένων καὶ 1453 μοναχῶν ὑπὸ τοὺς τρεῖς Πατριάρχας τῆς Ἐφώας λήξεως συνεκροτήθη εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὅτι αὕτη ἀπήρθη ἐπιστολὴν Συνοδικὴν πρὸς τὸν Θεόφιλον, ἐκείνη δὲ ἦν ὁ Κομβεφίσιος ἐδημοσίευσε, συνεδέξατο ἔνθεν κἀκείθεν ὑπὸ ἀγνώστου τινὸς μεταγενεστέρου.

Τὸ ὄψος τῆς δημοσιευθείσης ἐπιστολῆς εἶνε πομπῶδες, σόλοικον ὅμως ἐνιαχοῦ καὶ ἀσυνάρτητον· τοῦτο δὲ ἀποδοτέον εἰς τὴν εἰσβολὴν τῶν Ἀράβων, οἵτινες κατακλύσαντες ἅπασαν τὴν Ἐφῶν συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν διαφθορὰν τῆς γλώσσης. Γέγραπται δὲ αὕτη ἐπὶ περγαμινῆς διὰ κεφαλαίων γωνιωδῶν χαρακτήρων περὶ τὰ τέλη τῆς Θ'. ἑκατονταετηρίδος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς γραφῆς, τῆς ὁποίας, πρὸς ταῖς πολλὰς καὶ ἀξιολόγους σημειώσεις, ὁ Κ. Ι. Σακκελίω παρέθεσε πανμοιοτύπων τεμάχων.

Θεωροῦντες πάντα ἐπαινον περιττὸν εἰς ἔργον ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπαινούμενον, ὀφείλομεν πρὶν καταστρέψωμεν τὴν περιληπτικὴν ταύτην βιβλιογραφίαν, ν' ἀπευθύνωμεν ὀλίγας παρατηρήσεις πρὸς οὗς ἀνήκει. Ἐνῶ ἐκδουλεύσεις ἀνύπαρκτοι, ἐνίοτε δὲ καὶ Δονμιστικαὶ, βραβεύονται τοσοῦτον ἀφειδῶς, ἐνῶ τὸ Ἐθνικὸν ταμεῖον μένει ἀνοικτὸν εἰς πάντα προβάλλοντα ἀνυπόστατα δικαιώματα, δὲν εἶνε αἰσχρὸν, δὲν εἶνε ἀνθελληνικὸν ἢ Κυβερνήσις νὰ φέρηται μετὰ τοσαύτης φειδοῦς, προκειμένου περὶ πράγματος ὄντως Ἑλληνικοῦ καὶ περιποιούντος τιμὴν εἰς τὸ ἔθνος; Ὅποια Κυβερνήσις δὲν ἠθέλη ἐγκολπωθῆ ἄνδρα, οἷος ὁ Κ. Ι. Σακκελίω, καὶ δὲν ἠθέλε παράσχει πᾶσαν συνδρομὴν πρὸς ἐκδοσὶν ἔργου, οἷον ἡ Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη αὐτοῦ; Ἀλλ' ὅμως τί ἐποίησε μέχρι τοῦ νῦν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβερνήσις; Σχεδὸν μηδὲν διότι προσέφερε μὲν τῷ Κ. Ι. Σακκελίω τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον πρὸς ἐκτύπωσιν, ἀλλὰ τὸ Τυπογραφεῖον ἐκεῖνο ἔχει τοσαύτην πληθὺν ἐργασιῶν, ὥστε ἀδύνατον τῷ ἀποβαίνει ν' ἀσχοληθῆ περὶ ἐργασίας ξένας τῆς ὑπηρεσίας. Προτιμότερον λοιπὸν εἶνε νὰ χορηγηθῆ εἰς τὸν Κ. Σακκελίω ἀνάλογόν τι χρηματικὸν ποσὸν, ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ἔργου του ἐν ταχύτητι καὶ τῇ

ἀπαιτουμένη φιλοκαλίᾳ, ἣτις δὲν ἀπαντάται ὁμολογητέον εἰς τὸ Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον ἐνεκα τῆς σπουδῆς μεθ' ἧς γίνονται αἱ ἐργασίαι.

ΕΠ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

Λαμαρτίνου Ποιητικαὶ Μελέται, μεταφρασθεῖσαι κατ' ἐκλογὴν ἐμμέτρως ὑπὸ Ἀγγέλου Σ. Βλάχου.

ΕΠΙ τὰς ἀρχὰς τῆς παλινορθώτου βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου δεκάτου ὀγδόου ἢ Γαλλικῆ ποίησις εὐρίσκειτο εἰς ἀπίστευτον ἑκπτώσιν, εἰς πρωτοφανῆ μαρασμὸν ὁ Γαλλικὸς Παρνασσὸς μετὰ δύο αἰώνων ἔαρ συνεχῆ εἶχε καταστῆ χέρσος καὶ ἄγονος. Ἀφ' οὗτο ὁ Ἀνδρέας Κενιέρος, υἱὸς Ἑλληνίδος μητρὸς καὶ Ἑλληνίδος Μούσης, λαξεύων στίχους καλλιπρεπεῖς εἰς τὸ ἀκένωτον τῆς ἀρχαιότητος λατομεῖον, περιβάλλων ἰδέας καινὰς δι' ἀληθῶς κλασσικοῦ ἐνδύματος, ἔκλινε τὴν νεκρὰν κεφαλὴν του ὑπὸ τὸν ἀμείλικτον ἐπαναστατικὸν πέλεκυν, οὐδεὶς παρέλαβεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἱερὸν πῦρ καὶ ὁ θάνατός του ὑπῆρξεν ὁ θάνατος τοῦ τελευταίου ποιητοῦ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Δέκα ἐλόκληρα ἔτη συνεχῶς θυέλλης καὶ διαρκοῦς ἀνατροπῆς, δέκα ἔτη ἐπαναστάσεως, ὧν πᾶσα ἡμέρα ὑπῆρξε πλήρης ἐξόχων πράξεων, ἐν καὶ μόνον ποίημα ἄξιον λόγου παρουσιάζουσι καὶ τοῦτο δὲ ἄγριον, παράφορον, ἐμβατήριον θανάτου ἀποπνεῶν μῆτος καὶ ἐκδικησιν, τὴν Μασσαλιώτιδα, ἡ μεγάλη δεκαπενταετηρὶς τῆς Ἀυτοκρατορίας ὑπῆρξε ποιητικῶς ἔτι πλέον στείρα καὶ ἄκαρπος· αἱ ποιητικαὶ ἐπισημότητες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιορίζονται εἰς ψυχροὺς τινὰς καὶ ἀνουσίους στιχουργίους, πλήρεις τετραμμένων μυθολογικῶν ἀλληγοριῶν, βεβιασμένων λογοπαϊγνίων καὶ εὐτελῶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα κολακειῶν. Ἡ Μυθώδης πολεμικὴ δόξα εἶχεν ἐγκολάψει εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον εἰδὸς τι ἀνυποληψίας καὶ ἡ ποίησις ἰδίως ἐθεωρεῖτο ἐπάγγελμα ἀργῶν καὶ ἀνάδρων. Πᾶς φιλότιμος καὶ φιλογερός νεὸς ἐν μέσῳ τῆς ἀποπνεύσεως πυρίτιδα ἀτμοσφαιρας ἐκείνης δὲν κατεδέχετο νὰ ψάλλῃ θηλυπρεπῶς ἐπὶ τῆς λύρας τοῦ ἔρωτός του καὶ τῆς καρδίας τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα· ἐζωννύετο ζῆφος καὶ ἔτρεχε νὰ φονευθῆ εἰς τὴν Ὀστερλίτσην καὶ τὴν Βαγραμην. Ἐν μέσῳ τοῦ συνεχῶς φιλολογικοῦ μαρασμοῦ τῆς Ἀυτοκρατορίας περίεργον ἀποτελεῖ ἐξαιρέσειν ἢ φωτεινὴν δὴ τὴν Σατωβρίαν καὶ τῆς Στάελ. Ἀλλὰ τὰ

δύο ταῦτα ἐξόχα πνεύματα εὐρέθησαν οὕτως εἶπαι, εἰς συνεχῆ πόλεμον ἰδεῶν πρὸς τὸν Ναπολέοντα καὶ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἔκλινον ὑπὸ τὸν σιθηροῦν ζυγὸν τοῦ ὑπερανθρώπου τιτᾶνος, ὅστις τότε ἐδάρυεν ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς Γαλλίας καὶ ἐκ συστήματος κατέπνιγε πᾶσαν διανοητικὴν αὐτῆς ζωὴν.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν Ἀυτοκρατορικὴν ἐλθοῦσα ἡ Παλινορθώσις καὶ ἐγκαινιασάσα σύστημα εἰρήνης καὶ ἐλευθερίας, ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐπιφέρῃ ἰσχυρὸν κλονισμόν εἰς τὰ πνεύματα καὶ νὰ τρέψῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν πρὸς ὅλως ἀντίθετον διεύθυνσιν. Ἐν ἀκαρεῖ ὁ ποιητικὸς ἐνθουσιασμός, ναρκωθεὶς προσκαίριος ἐξηγέρθη ἀκαμαύτερος, αἱ ὑψηλότεραι δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἐζήτησαν ἐνασχόλησιν καὶ τάσις τις πρὸς πᾶν ὅ,τι καινὸν καὶ ἀγνωστὸν κατέλαβε τὰ πνεύματα. Ὁ παρακμάσας κλασσικισμός, ψυχρῶν προτύπων ψυχροτέρα ἀπομίμησις ἐνευρίσασα τὸ ὠραῖον Γαλλικὸν ἰδίωμα δὲν ἤρκει ὅπως ἐκφράσῃ τὰς ἰσχυρὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς. Ἦδη πέραν τοῦ Ῥήνου καὶ πέραν τοῦ Ἰσκανοῦ ὁ Βέρτερος καὶ ὁ Μανφρέδης ἀπόστολοι τῶν ἰδεῶν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἐλάλουν εἰς τὰς καρδίας γλώσσαν σκοτεινὴν, μυστηριώδη καὶ ὅμως καταληπτήν καὶ προσφιλεῖ καὶ ἰδέαι τέως ἀγνωστοὶ ἐπλημμύρουν τὰς κοινωνίας. Ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ ἡ Κορίννα καὶ ὁ Ρενάτιος, πνεύματα ἀδελφὰ, φύσεις φλογερὰ καὶ βεβιώδεις συγχρόνως, πλάσματα ἐξ ἀτμοῦ ἄμα καὶ πυρὸς κατώρθωναν εἰδὸς τι ἐπαναστάσεως ἐν τῇ τέχνῃ καὶ προσχάραττον τὴν ὁδὸν εἰς τὴν νέαν ποίησιν, ἣτις, πυρετωδῶς συγκινήσασα τὴν Γαλλίαν ἐπὶ 20 ὄλα ἔτη, ἀνατρέψασα, καινοτομήσασα, ἀναπλάσασα, ἀπέληξεν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν ῥωμαντισμόν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξεδόθησαν αἱ πρῶται Ποιητικαὶ Μελέται καὶ, μολὶς ἀναφανείσαι εἰς τὸν φιλολογικὸν ὄριζοντα, ἐστέρθησαν διὰ πρωτοφανοῦς καὶ μυθώδους ἐπιτυχίας. Χιλιάδες ἀντιτύπων ἀνηρπάζοντο καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῶν βιβλιοπωλείων, ἐκδόσεις διαδέχοντο ἐκδόσεις καὶ ἡ κριτικὴ ἀνήγγελλε πομπῶδως ὅτι ποιητὴς ἐγενήθη τῇ Γαλλίᾳ. Αἱ Μελέται εἶχον ἐκδοθῆ ἀνωμῶς καὶ ὅμως τοῦ Ἀλφόνσου Λαμαρτίνου τὸ ὄνομα, διαφυγὸν ἐκ τοῦ στενοῦ κύκλου τοῦ ἀριστοκρατικοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, περιέτρεξε τὴν Γαλλίαν ἀπὸ ἄκρον εἰς ἄκρον καὶ κατέκτησε τὴν ἀθανάσιαν. Ἐκτοτε ἡ Γαλλία ἐχειροκρότησε πολλοὺς ποιητικὸς θριάμβους. Τοῦ

Οὐγὼ τὰ Ἀνατολικά ἄσματα καὶ ὁ Ἐρνάνης, τοῦ Μυσσὲ αἱ Ἰσπανικὰ καὶ Ἰταλικὰ ποιήσεις, αὐτοῦ τοῦ Λαμαρτίνου αἱ Ἀρμονίαι καὶ ὁ Ζοζελίνος, περίξ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν ἐντονον ἐκφρασίν τοῦ Ἰουλίου Ζαννὲν, «βαθεῖα ἐγένετο σιωπὴ»· ἔτυχον βεβαίως θερμοτάτης ὑποδοχῆς. Ὁ θριάμβος ὅμως τῶν Πρώτων Ποιητικῶν Μελετῶν ὑπῆρξεν ἀνέφικτος καὶ ἀπαράμιλλος. Οὐδ' αὐταὶ αἱ τελευταῖαι Ποιητικαὶ Μελέται, ἐκδοθεῖσαι ἔτη τινὰ ἀργότερα, ὠριμώτερος καρπὸς πειρῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ κλάδου, μελωδίαὶ γλυκύτεραι, πιγνάσασαι ἐκ τῆς αὐτῆς καρδίας, ἀπήντησαν τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν πρώτων ἡμερῶν. Τὸ Ἐρωτὸς ἄσμα εἶναι, οὕτως εἶπαι, ἄλλη ἐποψὶς τῆς Λίμνης, ὁ Θνήσκων ποιητὴς σχολιάζει τὴν Ἀπελπισίαν καὶ ὅμως τὴν Λίμνην καὶ τὴν Ἀπελπισίαν ἀπήγγελλεν ἡ Γαλλία ὀλοκλήρως ἐκ στήθους, ἐνῶ τὸ ἄσμα τοῦ Ἐρωτός καὶ ὁ θνήσκων ποιητὴς ἐκηρύχθησαν ἀπλῶς ἀριστουργήματα, τίποτε περισσότερον.

Ἡ ἐξαιρετικὴ τῶν Πρώτων Ποιητικῶν Μελετῶν ἐπιτυχία ὀφείλεται βεβαίως κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν ποιήσεων ἐκείνων καθ' ἑαυτάς, ὀφείλεται ὅμως συγχρόνως καὶ εἰς τὴν ὅλως ἔκτακτον ἐποχὴν καθ' ἣν ἐξεδόθησαν. Εὐρον κοινὸν ὄριμον καὶ προδιατεθειμένον νὰ τὰς ἐννοήσῃ καὶ νὰ τὰς θαυμάσῃ ἐνυπῆρχον λαθάνοντα ἐν ταῖς ψυχαῖς τὰ αἰσθήματα, ἅτινα ἐψάλλεν ὁ Λαμαρτίνος· τοῦ εὐσεβοῦς ποιητοῦ οἱ ὑψηλοὶ χριστιανικοὶ ὕμνοι ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰς πεποιθήσεις κοινωνίας, κουρασθείσης ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τοῦ ἡμιθέου Μαράτου, καὶ οἱ διάπυροι στόνοι τοῦ Ἰδανικοῦ ψάλτου τῆς Ἐλβίρας συνεχίνον τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες πρὸ μικροῦ ἀπεστήθιζον τὰ ἀκόλαστα, τοῦ Παρνὺ στιχουργήματα.

Ἡ δόξα τοῦ ποιητοῦ τῶν Μελετῶν δὲν περιορίσθη ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς πατρίδος του· ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα εἶναι γλῶσσα παγκόσμιος καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῆς συγγραφεῖς πολῖται τῆς οἰκουμενικῆς ἢ τρυφερὰ αἰσθηματικῆς ἢ θαυμάσιας τοῦ Λαμαρτίνου εὐρε πανταχοῦ μιμητὰς καὶ θαυμαστάς, καὶ αἱ ἁρμονικαὶ στροφαὶ τῆς Λίμνης ἐθαυμάσασαν τὴν σύγχρονον γενεάν. Αἱ Μελέται, μετεφράσθησαν εἰς πᾶσας σχεδὸν τὰς γλώσσας, καὶ εἰς αὐτάς τὰς εὐρισκομένας ἔτι φιλολογικῶς εἰς νηπιώδη κατὰστασιν, ὡς τὴν Ἀρμενικὴν καὶ τὴν Ρουμανικὴν. Ἐν Ἑλλάδι μόνον μέχρι πρὸ μικροῦ ἢ ἀγάνωσις τοῦ ἐξόχου τούτου προϊόντος

του Γαλλικού Πικρασσοῦ ἦν ἀπόλαυσις ἀνεπίκτος διὰ τοὺς μὴ εὐτυχήσαντας νὰ ἐκμάθωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ Ρακίνα. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Λαμαρτίνος ἐξήκωσε μάλιστα ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ποιήσεως ἐπιβροῦν, ὅτι ἀντηγήσει τινὲς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐπιτυχίας τῆς ἁρμονίας ἐκείνου ἀνευρίσκονται εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπαναστάσεως ἀναφάντας ποιητὰς καὶ ὅτι εἰς τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ τῆς Κιθάρας ἰδίως ἀναφαίνονται νωπαὶ καὶ ζῶηραι αἰ ἀπὸ τῆς Μονώσεως καὶ τῆς Κοιλιάδος ἐντυπώσεις. Ἀλλ' ἐνῶ πολλοὶ ἐμιμοῦντο τὸν Λαμαρτίνον, οὐδεὶς τὸν μετέφραζεν.

Αἱ θεωρίαι αὐταὶ περὶ τῆς ποιητικῆς ἱκανότητος τοῦ Λαμαρτίνου καὶ περὶ τῶν Μελετῶν ἰδίως εἶναι ἀναγκαῖαι, ὅπως ἐκτιμηθῆ καλλίον ἢ ἐκδοῦλας, ἦν παρέσχεν εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ὁ Κύριος Ἄγγελος Βλάχος, ἀναλαβὼν τὴν μετάφρασιν τῶν ἀρίστων ἐξ αὐτῶν καὶ ἀσχολήσας εἰς τὸ ἀτερπέος τοῦτο ἔργον τὰς διαθέσιμους ὥρας τριῶν ὀλοκλήρων ἐτῶν. Ὁ Κύριος Ἄγγελος Βλάχος, μεταφραστῆς ποιητοῦ δικασίμου, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἰς ἐκ τῶν νέων ποιητῶν ὅσοι μᾶλλον διακρίθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Καὶ ἂν δὲν εἶχομεν ἀναγνώσει τὰ προγενέστερα ἔργα τοῦ Κυρίου Βλάχου, ἠθέλομεν ἐννοῆσαι ὅτι εἶναι ποιητὴς δόκιμος ἐκ μόνης τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐμμέτρου προσφωνήσεως ἧτις προτάχθη εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Μελετῶν. Ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦνται ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ τὰ ποιήματα, ἅτινα δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὸ προκείμενον καὶ κατὰ τοῦ ὕφους τὴν χάριν καὶ κατὰ τῶν ἐννοιῶν τὴν κεινοσθένειαν. Ἡ γλῶσσα εἶναι πανταχοῦ ἀκριβής, εἰκονικῆ, ἢ στιχοουργία γλυκυτάτη καὶ βέουσα, τὰ αἰσθηματὰ ἀληθῆ καὶ τρυφερά. Ἐὰν τὸ λυρικὸν τοῦτο ποιημάτιον ἐτυποῦτο ὀλίγας σελίδας ὅπισθεν πολλοὶ ἤθελον θαυμάσει μίαν Μελέτην περισσότερον.

Ὁρθῶς σκεφθεὶς ὁ Κύριος Ἄγγελος Βλάχος, ἀπεφάσισε νὰ μεταφράσῃ οὐχὶ πάσας τὰς μελέτας συλλεθῆν, ἀλλὰ νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ αὐτῶν μόνον ἐκείνας ἐφ' ὧν ἰδίως ἐθεμελιώθη ἡ ποιητικὴ τοῦ Λαμαρτίνου δόξα. Ἀληθῶς ὁ ἀναγνὼς πάσας τὰς Μελέτας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἠξέσσει ὅτι τινὲς μὲν ἐξ αὐτῶν εἰσὶ καθαρῶς πολιτικαὶ ὠδαὶ, ἀπήχησις πιστῆ πᾶν νεανικῶν συμπαθειῶν τοῦ μέλλοντος πρωτοστάτου τῆς δημοκρατίας τοῦ 1848 ὑπὲρ τῶν Βουρβόνων, ὅτι δὲ πλείονες εἰσὶ πλήρεις μονοτόνου τινος φιλοσοφικοῦ

σκεπτικισμοῦ, κατακυριεύσαντες τὰ πνεύματα κατὰ τὴν ἐποχὴν, ἐν ἧ ἔψαλλεν ὁ Λαμαρτίνος. Σήμερον καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἠθέλεν εἶσθαι ἀνωφελῆς καὶ κουραστικὸς ἀναχρονισμὸς καὶ ἀτὸ ὀλίγους ἤθελοι κριθῆ ἐπισεικῶς. Ἀρίστη ἄρα ὑπῆρξεν ἡ σκέψις τοῦ Κυρίου Βλάχου, περιλαβόντος εἰς τὴν μετάφρασιν ἐκείνας μόνον ἐκ τῶν Μελετῶν ὅσας καὶ ἡ αὐστηροτέρα κριτικὴ παραδέχεται ὡς ἀθάνατα ἀριστουργήματα, τιμῶντα τὸν Γαλλικὸν Πικρασσόν πανταχοῦ ἐπεδοκιμάσαμεν τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπεθυμοῦμεν μόνον ἐκ τῶν 29 Μελετῶν, ὅσας μετέφρασε νὰ ἔλειπεν ὁ Βοναπάρτης. Δὲν παραγνωρίζομεν τὴν μεγάλην τοῦ ποιήματος ἀξίαν οὐδ' ἀγνοοῦμεν ὅτι κατ' ἀρχὰς ὁ τραχὺς οὗτος κολαφισμὸς τῆς αἵματηρᾶς δόξης τοῦ Αὐτοκράτορος ἐθεωρήθη ὡς ὁ πολυτιμότερος ἀδάμας τῆς πλουσίας τῶν Μελετῶν κειμηλιοθήκης. Ἀλλ' αἱ πολιτικαὶ ποιήσεις καὶ αὐταὶ ἐτι αἰ ἀρισταί, παρέρχονται ταχέως μετὰ τῶν ἐφημέρων παθῶν, ἅτινα ἐγέννησαν αὐτάς· ὅτι πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐκλήθη δικαιοσύνη, σήμερον καλεῖται βλασφημία. Θαυμάζω τὸν Λαμαρτίνον, ἀλλ' ὅταν πρόκειται νὰ κρίνω περὶ τῆς δόξης τοῦ Ναπολέοντος προτιμῶ ἀπὸ τὴν πικρὰν τοῦ Μελέτην τὴν εἰκοσάτομον ἱστορίαν τοῦ Θεῆρος. Καθ' ἡμᾶς ἀντὶ τοῦ Βοναπάρτη ἤθελον μᾶλλον κοσμήσει τὴν συλλογὴν τοῦ Κυρίου Βλάχου τὰ Προανακρούσματα, ἄσμα ὕψιπετες, ἁρμονικόν, πλήρες βεμβασμοῦ καὶ μυστηρίου, ἀληθῆς ἔκφρασις τῆς Λαμαρτινείου ποιήσεως.

Ποῖον σύστημα μεταφράσεως παρεδέχθη ὁ Κύριος Βλάχος εἶναι περιττὸν νὰ εἰπῶμεν ἡμεῖς, ἀφοῦ τὸ λέγει ὁ ἴδιος τόσον καλὰ ἐν τῷ Προλόγῳ. Ἀπεσκοράκισε καὶ τὴν πλήρη ἐλευθερίαν καὶ τὴν δουρικὴν ἀπομίμησιν. « Ἐβάδισα, λέγει, τὴν μέσσην ὁδὸν, πιστὸς εἰς τὴν ἐννοιαν καὶ ἐλεύθερος εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆς διατύπωσιν διαμείνας, καὶ φρονῶν ὅτι τότε μόνον ἀποδίδει τιστῶς ὁ μεταφραστὴς τὸν πρωτότυπον ποιητὴν, ὁσάκις περικαθαίρων τὰς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ στιχοουργικοῦ καὶ ὁμοιοκαταληκτικοῦ κόσμου, τοῦ καὶ εἰς ζυγὸν πολλάκις ἀποθάλιντος, ἐξευρίσκει τὴν καθαρὰν καὶ ἀδιάστροπον ἐννοιαν, ἣν εἶχεν ἐκεῖνος ἐν νῶ πρὶν ἢ τὴν ὑποτάξῃ εἰς τῆς ἐξωτερικῆς διατύπωσιν τὰς ἀπειθήσεις, καὶ ταύτην διαμορφῶ εἰς ἐλευθερίως κατὰ τὸ πάτριον ἰδίωμα. » Ὅτι ὅμως δὲν λέγει ὁ Κύριος Βλάχος καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ἡμεῖς εἶναι ἡ σπανία ἐπιτυχία

τῆς μεταφράσεώς του, ἢ ταχυδακτυλουργικῆ, οὕτως εἶπεν, δεξιότητος, μεθ' ἧς κατέστησεν Ἑλληνα σχεδὸν τὸν ἐξώχως δυσμετάφραστον Γάλλον ποιητὴν. Κατέχων πάντα τὰ μυστήρια τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ γράφων αὐτὴν ὡς ὀλίγοι, παρηκολούθησε τὸν Λαμαρτίνον βῆμα πρὸς βῆμα καὶ ἐνώπιον οὐδενὸς κωλύματος ὑπεχώρησεν· αἱ διπλαῖ ὁμοιοκαταληξίαι εἶναι δι' αὐτὸν πείγιον ἀλλ' ἐνίοτε ὁ ποιητὴς ὡχρῶσθετο ὅπισθεν τοῦ δυσκλώτου ὀχυρώματος τριπλῆς ὁμοιοκαταληξίας· οὐδὲ τότε ὁ μεταφραστὴς ὁμολογεῖ ἑαυτὸν ἠττημένον· ἔστρεφεν ἀπὸ ἐδῶ, ἔστρεφεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐπὶ τέλους κατίσχυε τῆς δυσχερείας. Ἔς παράδειγμα φέρομεν τὸ ἔρωτος ἄσμα, οὐ μέγα μέρος εἶναι ἐπιτυχέστατα μεταπεφρασμένον εἰς τριπλῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ εἰς μέτρα ἀνάλογα τοῖς τοῦ πρωτοτύπου καὶ ὅμως ἡ στιχοουργία εἶναι πανταχοῦ σχεδὸν γλυκεία καὶ ἀδιάστρος· ἀπαντῶνται, εἶναι ἀληθῆς, ἀστονοί τινες στίχοι, ἀλλὰ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν ἢ διόρθωσις εἶναι τοσοῦτον εὐχερῆς, ὥστε πρέπει μᾶλλον ν' ἀποδοθῶσι εἰς ἔλλειψιν προσοχῆς περὶ τὴν ἐπεξεργασίαν.

Ἀνεγνώσατε τοὺς Ἀστέρας· εἶναι καθ' ἡμᾶς, ἢ ὠραιοτέρα τῶν Μελετῶν καὶ ἢ ἐντελέστερον μεταπεφρασμένη· ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους νομίζει τις ὅτι ἀναγινώσκει ἰθαγενῆ ἀριστουργήματα τοσοῦτον ὁμαλῆ καὶ φυσικῆ εἶναι ἡ ἔκφρασις, τοσοῦτον ἁρμονικῆ βέει ἢ στιχοουργία.

Ὡ! τῶν λαμπρῶν ἡσίων αὐτῶν, πλασμάτων τοῦ ὕψιμου
Αὐτὸς γνωρίζει τὰς ὁδοὺς, τὰ ἔτη, τὰς πληθῆς των.
Ἄλλα αὐτῶν ἐγγράσαν καὶ ἡ λάμψις των ἐλάθη,
Ἄλλα ἀπεπλανήθησαν εἰς τ' οὐρανοῦ τὰ βῆθη,
Ἄλλα, ὡς ἄθη, ἅτινα θωπεύει ἡ πνοὴ του,
Στέμμα φοροῦν νεότητος φαίδρα, ἐπιχαρίτου,
Καὶ βῆπτον τὴν ἀνατολὴν μετὰ τὸ χρυσοῦν των χρῶμα,
Ἐκπλήττοντα τὸ ἀριθμοῦν τὰς στρατίας των ὄμμα.
Ἐψῶνται καὶ ὁ ἄνθρωπος τὰ βλέπει ἐν ἐκστάσει,
Καὶ σπεύδει ὡς νεογενῆ νὰ τὰ προσονομάσῃ.
Τὶς μεθυσθεὶς ἐκ τῶν ἁγνῶν τοῦ φέγγους των ἀκτίων
Κ' εἰς τὸ στρέμμα αὐτὰ εἰκῆ προσατενίζων,
Ἐν ἄρα δὲν ἐξέλεξε, τ' ἀγνώτερον ἐκείνων,
Μὲ φίλον ὄνομα αὐτὸ διὰ τοῦ νοῦ βαπτίζων·
Κ' ἐγὼ αὐτός· . . ὦ! εἶνε ἐν, ἀπόκεντρον, μονῆρας,
Παρήγορός μου μυστικὸς εἰς τῶν νυκτῶν τὰ βῆθη,
Ὅτ' ὁ ἁγνὸν καὶ θάλαπρον φῶς, τὸ μυστηρίου πλήρες,
Βλέμματος φῶς μ' ἀνακαλεῖ, ὁ ἔλαμψε καὶ ἐλάθη.
Ἴσως, . . ὦ! εἶθε τὸρα κἂν ἐν μέσῳ τοῦ αἵθερος
Καλῆται μ' ὅτι ὄνομα τῶν ἔδωκεν ὁ ἔρωτος.
Πλὴν, βαιν' ἢ νῦξ . . . καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς φοβερᾶς ἀβύσσου
Οἱ κόσμοι οἱ πλείοντες αὐτοὶ ἀναβρίχωντ' ἐξίσου.
Ὡ! καὶ ἡμᾶς ἐτι αὐτοὺς ὁ ροῦς ὁ μυστικὸς των

Σύρει πρὸς ὄρμον ἀγνωστον χωρῶν μακρῶν ἀγνώστων.
Οὕτω τὴν νύκτα, ἂν ποτὲ προσπνέον ζεφυρίται,
Ἦ γῆ μας ὅλη ἐλαφρὰ ὡς λέμβος τις κλονεῖται,
Καὶ βλέπει τις μ' ἀφρὸν λευκὸν τὰ ὄρη καλυμμένα
Νὰ σχίζου μ' ὑπερήφανον τοὺς οὐρανοὺς αὐχένα·
Ἐπὶ τὸ κύμα τὸ γλαυκόν, ὅπου ἡ σφαῖρα πλέει,
Κατὰ τῆς πύρας ὁ βορρᾶς μαινόμενος παλαίει,
Λυγίζει τὰ ἱστία τῆς ὁ ἀνεμος συρίζων,
Καὶ δαίρεται τὸ σκάφος τῆς κλονούμενον καὶ τρίζον·
Κ' ἐνῶ ἐπὶ τὴν ἀβύσσον χωρεῖ τὸ ὄχημά του,
Πλέει ὁ ἄνθρωπος, θαρβῶν εἰς τ' ὄμμα τοῦ πειράτου·
Ἡλιοι, κόσμοι πλάνητες, δεδύοντες μαζὺ μας,
Ἄν σᾶς τὸ εἶπ', εἰπέτε μας· τίνας περιόμεν ῥύμας·
Εἰς τίνα ὄρμον τ' οὐρανοῦ τὸ πνεῦμά του μᾶς φέρει,
Εἰς ποῖα ἢ ταχέϊά μας πτήσις θὰ λήξῃ μέρη;
Ἄρα, φερόμεν εἰς ἀκτὰς πέπθου, σιγῆς, σκοτίας,
Νὰ συντριβῶμεν μέλλομεν εἰς φοβερᾶς σκοπέλους,
Καὶ τ' ἀπειρον νὰ σπείρωμεν μετὰ νυκτῶν πλῆθη,
Ἢ εἰς τοὺς κόλπους τ' οὐρανοῦ ἢ χεῖρ του ἐπὶ τέλους
Θὰ μᾶς ὠθήσ' ὑπνώττοντας, καὶ εἰς θείας παραλίας·
Ὅτι εἶπε ἀγκυροβολῶν· Ἐδῶ ναυδάτᾳ στήθι;

Μετὰ τοιοῦτους στίχους τί δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ἡμεῖς; νὰ σχολιάσωμεν τοῦ πρωτοτύπου ποιήματος τὸ κάλλος, ἠθέλεν εἶσθαι ὕβρις πρὸς τὴν καρδίαν τοῦ ἀναγνώστου, νὰ καταδειξώμεν τῆς μεταφράσεως τὰς ἀρετὰς ἠθέλεν εἶσθαι βλασφημία πρὸς τὴν καλαισθησίαν αὐτοῦ. Ἄς ἀρκεσθῶμεν νὰ θαυμάσωμεν τὸν Λαμαρτίνον καὶ νὰ ἐκφράσωμεν ἐγκάρδιον εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Κύριον Βλάχον, ὅστις μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας κατέστησε τὸν διάσημον ξένον πολίτην τοῦ Ἑλληνικοῦ Πικρασσοῦ.

Α. Β. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ.

ΤΟ ΣΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΜΙΚΟΥ.

Εἰς βαθὺν τῆς Σάμου ὄρμον

Σύδενδρον καὶ σκιερὸν,
Τέκτονες ἐλευθερίας,
Ἰδρας παῖδες καὶ νεαρῶν,
Περσευεάζον πυρφόρον
Ναῦν, δλέρου μηχανῆν,
Πόντου κερραυόν
Κατ' Ἀγαρηῶν.
Καὶ ἡλάλαζον οἱ ἄνδρες
Μὲ βαρῦβροντον φωνῆν.

« Μὴ τοὺς κάδους τῆς ἀσφάλτου,
Μὴ τὸ θεῖον τὸ ὠχρὸν
Φεῖδεσθε, ἀνδρεῖοι ναῦται,
ἢ τὸ νίτρον τὸ ψυχρὸν.
Τῶν τυράννων μας ὁ Ἄδης
Εἶν' ὁ ἔτοιμος αὐτός.
Κύτος καὶ πλευρὰ
Χαίνουν φοβερά.
Πᾶς ἰστός, πᾶσα κεραία
Εἰς θανάτου ὄχετός.

Ὡ λαμπρὸν πυρπολικὸν μου,
Μέγα, ἄφυκτον κακὸν,
Ποῖον θὰ σὲ συναντήσῃ
Δίκροτον σουλτανικόν;
Ποῖος θὰ σὲ κυστολήσῃ
Μετὰ γνώσεως πολλῆς,
Μετὰ προσοχῆς,
Ἄνευ ταραχῆς;
Ὁ ἀτρόμητος Κενάρης,
ἢ ὁ Παπανικολῆς;

Μὲ τὸν Χάρωνα τίς θέλει
Τὸν σκληρὸν ἀδελφωτῆ;
Τίς μ' ἐκεῖνον ταξιδεύει
Εἰς τὸ σκότος τὸ βαθύ;
Ὡ! πολλὰ γενναῖος εἶναι
Ὅστις οἰακοστροφεῖ
Σκάφος τὸ σαθρὸν
Κατὰ τῶν ἐχθρῶν,
Ἵν οἱ στόλοι ὥσπερ δάσκη
Ἴστανται συνηρεφῆ.

Τὴν ὁδὸν καλῶς θὰ εὕρῃς
Ἦτις ὀδηγεῖ ἐκεῖ.
Τὴν Ἐκδίκησιν προωράτην
ἔχεις τὴν δεξυδερχῆ.
Καὶ ἡ Λύσσα καὶ τὸ Μίσος
Κεῖντ' ἐπὶ τῶν κεραίων
Ἄγρυπνοι, γοργοὶ
Πόνου ἀρωγοί.
Κ' εἶναι ἔρμα ἀσφαλές σου
Αἰ ἀραὶ τῶν γενεῶν!

Ὡ μαυρόπισσόν μου πλοῖον,
Πέταξε ὡς ἀστραπή.
Κ' ἂν ὁ ἄνεμος σοῦ λείψῃ,
Κ' ἂν ἡ αὔρα σοῦ κοπή,
Αἰ ψυχαὶ σὲ προωθοῦσιν,

Αἰ ψυχαὶ τῶν δυστυχῶν,
Βάρβαρος ὀργή,
Ἄδικος σφαγή
Ὅσας ἐρρίψεν ἀθρόας
Εἰς τοῦ Ἄδου τὸν μυχόν.

Μὴ τοὺς κάδους τῆς ἀσφάλτου,
Μὴ τὸ θεῖον τὸ ὠχρὸν
Φεῖδεσθε, ἀνδρεῖοι ναῦται,
ἢ τὸ νίτρον τὸ ψυχρὸν.
Τῶν τυράννων μας ὁ Ἄδης
Εἶν' ὁ ἔτοιμος αὐτός.
Κύτος καὶ πλευρὰ
Χαίνουν φοβερά.
Πᾶς ἰστός, πᾶσα κεραία
Εἰς θανάτου ὄχετός.

Ἐφθασας ὁ θαλασσοκράτωρ
Χεῖρ σ' ἐμπλέκει ἰσχυρὰ
Εἰς μεγάλης ναυαρχίδος
Τὰ ὑψηρεφῆ πλευρὰ.
Φόβος ἄγριος ἐμπίπτει
Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐχθρῶν,
Βάρβαροι κραυγαὶ,
Θρηνοί, οἰμωγαί,
Ὡς μετέωρον ἐμπρός των
Ἐνῶ καίεις ἐρυθρόν.

Ἡ λυσσώδης φλόξ αὐξάνει
Καὶ ὑψοῦται καὶ κροτεῖ.
Οὐδ' ἀντλία τὴν δαμάζει,
Οὐδὲ δύναμις θνητή.
Τὸ Ἄλλάχ! Ἄλλάχ! οἱ σκύλλοι
Κράζου, καὶ εἰς τὰ νερὰ
Πίπτου σωρηδὸν
Καὶ βατραχηδόν.
Πλὴν κ' ἐκεῖ τοὺς περιμένει
Ἀναπόδραστος φοβρά.

Καταχθόνιος τί κρότος!
Τί βρονταὶ! τί ἀστραπή!
Ὅλ' ἡ ναῦς εἰς τὸν ἀέρα
Ἐπινάθη ἐν βίπῃ.
Ἡ βαθεῖα χθὼν κλονεῖται
Εἰς τὴν ζάλην τὴν φρικτὴν!
Καὶ μετὰ σεισμοῦ
Καὶ δεινοῦ βρασμοῦ
Ἐμφοδὸν τὸ κύμα φεύγει
Πρὸς τὴν τρέμουσαν ἀκτῆν.

Πίπτου πανταχόθεν σάρκες,
Αὔθροι, μύδροι φλογιστοί,
Ἄγκυραι καὶ τηλεβόλα
Καὶ ἡμίφλεκτοι ἰστοί.
Αἰμοβάφεται τὸ κύμα
Μόνος μ' ἔψιν φοβεράν
Ὁ πυρπολητής,
Ὡσπερ δαίμων τίς,
Τὴν σκηνὴν ἐκ τοῦ πελάγους
Ἀτενίζει μὲ χαράν!

Μὴ τοὺς κάδους τῆς ἀσφάλτου,
Μὴ τὸ θεῖον τὸ ὠχρὸν
Φεῖδεσθε, ἀνδρεῖοι ναῦται,
ἢ τὸ νίτρον τὸ ψυχρὸν.
Τῶν τυράννων μας ὁ Ἄδης
Εἶν' ὁ ἔτοιμος αὐτός.
Κύτος καὶ πλευρὰ
Χαίνουν φοβερά.
Πᾶς ἰστός, πᾶσα κεραία
Εἰς θανάτου ὄχετός.

Ποῖον ἄρμενον δεικνύει
Ὁ ὀρίζων ὁ γλαυκός;
ἢ σημαία τίς; Μισέλλην,
Ἄπιστος Αὐστριακός!
Τὰς θαλάσσας περιτρέχει
Ἐκαστον περισκοπῶν
Βῆμά μας βραγύ.
Ἄνδρες, προσοχή!
Μὴ τῆς ἐκδικήσεώς μας
Ματαιώσῃ τὸν σκοπόν.

Ἄν ὁ δόλος τῆς Εὐρώπης
Καὶ ἡ τύχ' ἡ δυσμενὴς
Σοῦ στερήσωσι τὰς δάφνας,
Ὡ Πατρίε, τὰς εὐγενεῖς,
Εἰς τὰς φλόγας τοῦ πολέμου
Τὸ ἀνδρεῖον ἄς ταρῆ
Γένος τῶν Γραικῶν
Ὡς πυρπολικόν.
Τοὺς ἐχθρούς του ἄς σπαράξῃ,
Καὶ ἄς συγκαταστραφῆ!

Ἀλλὰ ὄχι! ἡ Πατρίε μου
Πάλιν θ' ἀναγεννηθῆ
Κ' ἀπὸ τοῦ πυρπολικοῦ μου
Τὴν πυρὰν θ' ἀναστήθῃ
Ἡ φαίδρα Ἐλευθερία,
εἰς ἀπὸ χρυσοῦν φανόν

Τὰ πτερά κτυπῶν,
Καὶ λαμποκοπῶν
Ἀναφέεται ὁ Φοῖνιξ,
Τὸ ἀθάνατον πτηνόν!

Ι ΚΑΡΑΣΟΥΤΣΑΣ.

ΓΕΝΝΑΙΑ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ.

ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ πρωῒν τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς
νέος τις ὑπολοχαγὸς τοῦ ῥωσικοῦ στρατοῦ διήρ-
χετο κεκυφῶς μίαν τῶν λεωφόρων τῆς Πετροῦ-
πόλεως, τὴν ἀτελεύτητον ὁδὸν τοῦ Νεῦσκη κα-
λουμένην ὁ καιρὸς ἦτον εὐδίας, καὶ ἐπὶ τοῦ συνή-
θως σκυθρωποῦ Οὐρανοῦ τῆς Πετροπόλεως οὐδὲν
νέφος ἐφαίνετο νὰ διακόπῃ τὴν κυανὴν ἐκείνην ἐκ-
τασιν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἀνίσχοντος Ἡλίου ψυχραὶ ἐπι-
πτον ἐπὶ τῶν κεχυτωμένων σταυρῶν τῶν πολυαριθ-
μῶν κωδωνοστασιῶν τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ
ἀνδρῶν νὰ ἀναγενομένη ἡμέρα ἐμπνέει συνάμα καὶ θάρ-
ρος ὥστε νὰ νομίζωμεν ὅτι δυνάμεθα καὶ τὰ χει-
μαιρικότερα τῶν ἐνείρων μας νὰ πραγματοποιή-
σωμεν. Ὁ νέος ὑπολοχαγὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ τοῦ μαρ-
μροστρώτου παροδίου τῆς μεγάλης ἐκείνης ὁδοῦ
σύννοος μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐντελῶς ἀποθεθαβῆ-
μένος ἀπεναντίας κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐσχη-
ματίζοντο ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου του διάφορα με-
γαλουργὰ σχέδια, τὰ ὅποια ἐξηφανίζοντο τὸ ἔν
μετὰ τὸ ἄλλο πρὶν ἢ λάβωσι μόνιμόν τινα καὶ ὠ-
ρισμένην μορφήν. Ἐξ ὅλων αὐτῶν ἐν μόνον πρὸς
τὸ παρὸν, ὡς πλησιέστερον εἰς τὸ δυνατὸν, διε-
γράφετο ὁπωσοῦν καθαρῶς εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ
ὑπολοχαγοῦ μας, οὗ τὴν πενίαν ἐδείκνυον ἀρκούν-
τως ἡ πενιχρὰ στολή καὶ τὸ βυπαρὸν αὐτοῦ περι-
λαίμιον. Τὰ πολυτελῆ καὶ κομψὰ φορέματα δὲν
ἀναγγέλλουσιν ἀείποτε τὴν ὀλιθιότητα, τὰ βράκη
ἡμῶς εἶναι πάντοτε σχεδὸν σημεῖον πενίας. Εἶχεν
ἤδη φθάσει εἰς τὸ μέρος τὸ κελούμενον Γ α σ τ ῖ
ν ο ἰ Δ ε ὅ ρ, ἔνθα ἔχουσι τα καταστήματά των
οἱ πλουσιώτεροι τῶν ἐμπόρων τῆς Πετροπόλεως,
καὶ τότε σταθεῖς πρὸ τῆς θύρας μεγάλης τινὸς οἰ-
κίας ἐσυλλογίσθη ἐπὶ πολὺ ἂν ἔπρεπε νὰ κρούσῃ

αυτήν, αλλά τὸ θάρρος εἶχεν ἐγκαταλίπει αὐτὸν Τετράκις εἶχε λάβει τὴν ἄκραν τοῦ σύρματος ὅπως τρεῖς τὸν κώδωνα, καὶ τετράκις ἄφηνεν αὐτήν ἐκ τῆς δειλίας του. Ὁ στρατιώτης ὅστις δὲν ἤθελε πτοηθῆ μιριάδας ἐχθρικής λόγχης ἂν εὐρίσκετο ἐν τῇ παρατάξει τῆς μάχης, ἐδειλία νὰ κρούσῃ τὴν θύραν ἐνὸς πλουσίου τραπεζίτου. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ κατανικήσῃ τὴν δειλίαν του καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ θύρα μεγαλοπρεποῦς μεγάρου ἠνεύχθη ἐνώπιόν του.

Ὅτε κατὰ τὴν νεαρὰν αὐτοῦ ἡλικίαν ὁ ἡμέτερος ὑπολοχαγὸς κατετάχθη εἰς τὸν ῥωσικὸν στρατὸν, ἐφαντάζετο ὅτι ἐντὸς ὀλίγου αἰ ἐπωμίδες τοῦ στρατάρχου θὰ ἐκίσμουν ἀναντιβρόχως αὐτὸν, δὲν ἤρρησεν ὅμως νὰ ἐνοήσῃ ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο τὸσῶ εὐκολὸν ὅσῳ τὸ ὑπέθετε. Δυστυχῶς ἡ εὐτυχῶς διὰ τὸν ὑπολοχαγὸν μας, ἡ ἐπικρατοῦσα τότε εἰρήνη ἐκλείει τὴν θύραν τῶν προβιθασμῶν ἐν ὧρᾳ πολέμου ὁ στρατιωτικὸς ἀπαρτίζει τὸν βαθμὸν του διὰ τῆς σπάθης του· ἐν εἰρήνῃ κλέπτει πολλάκις αὐτὸν διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν του, ἐπομένως ὁ νέος στρατιώτης, περὶ οὗ λαλοῦμεν, μὴ ὦν ἐπιτήδειος κλέπτης, εἶδε πολλάκις καταπιεσμένην τὴν ἀρχαιότητά του, καὶ πρὶν ἢ φθάσει εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ ὄν ἔφερε καθ' ἣν στιγμήν ἐκρούσε τὴν θύραν τῆς ἐν Γαστίνου Διέρο οἰκίας, ἐδιδάχθη ὅτι τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαπρέψῃ ἐν τῷ γαδίῳ β' ἐξελέξατο. Ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ μεγαλοφυοῦς ἀνδρὸς ἀνακουᾶται ἀείποτε ἰδέα τις, μὴ ἀφίνουσα αὐτὸν ἥσυχον μεχρὶ τοῦ πραγματωθῆ. Εἶναι ἔμβρυόν τι τὸ ὁποῖον θέλει νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν κόσμον κατ' ἐπίσης φυσικὸν νόμον ὡς καὶ τὰ εἰς τὰς γαστέρας τῶν μητέρων νήπια. Πολλάκις οὐδ' αὐτὸς διαγιγνώσκει σαφῶς τί κυρίως ἐπιζητεῖ, φέρεται ὅμως αὐτομάτως, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ὅ,τι ποτὲ θὰ διαπρέψῃ. Καὶ ὁ ἡμέτερος ὄθεν ὑπολοχαγὸς ἤρρησεν νὰ αἰσθάνηται μεγίστην ἀποστροφὴν εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἐπαγγέλμα, καὶ κατὰ τινὰ ἡμέραν ἐστενοχωρήθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ του ἔδωκε τὴν παραίτησίν του. Μίαν ὅμως μικρὰν δυσκολίαν εἶχε λησμονήσει ὅτι μετὰ τοσαύτης γενναϊότητος ἔδιδε τὸν παραίτησίν του, καὶ αὐτὴ ἦτο τίς τρόπος θὰ εἶδον νὰ ἐξοικονομήσῃ τοῦ λοιποῦ τὰ πρὸς διατροφήν του ἐξοδα. Ὁ εὐτελής μισθὸς, ὃν ἐλάμβανε δὲν ἐξήρκει οὐδὲ καὶ διὰ τὰς καθημερινὰς ἀνάγκας του, πολὺ ὀλιγώτερον θὰ τῷ ἄφηνεν ὑπόλοιπόν τι ὅπως ἐξοικονομηθῆ διὰ τινὰς ἡμέρας μετὰ τὴν παραίτησίν του. Ἐμεινε

λοιπὸν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐντελῶς ἐνδεής, ἄνευ χρημάτων, ἄνευ φίλων, μὲ μόνα τὰ ἀκαταπόνητα καὶ συγκεχυμένα ἐν τῇ κεφαλῇ του σχέδια. Ἐν τοιαύτῃ ἀμηχανίᾳ διατελῶν εὐσεβῆς τις ἰδέα τῷ ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν, καὶ αὕτη ἦτο νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς γηραιοὺς γονεῖς του, οὓς εἶχεν ἀφήσει εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ ἀπεράντου ἐκείνου κράτους, εἰς μίαν τῶν ὑπὸ τῆς Μαιώτιδος διαβρεχομένων πόλεων. Ἄλλ' ἢ ἀπὸ τῆς Νέβης μέχρι τῆς Μαιώτιδος ἀπόστασις δὲν ἦτο μικρὰ, καὶ ἡ διὰ τοῦ λεωφορείου μετάβασις ἦτον πλείστον δαπανηρὰ, εἶχε λοιπὸν ἀνάγκην χρημάτων, καὶ ἴσα ἴσα τὰ χρήματα τῷ ἔλειπον. Ἡ ἀγάπη ὅμως πρὸς τοὺς γονεῖς του τοσοῦτον ἐνίσχυσε τὸν πόθον τοῦ νὰ ἐπισκεφθῆ αὐτούς, ὥστε πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀκατανοήτου ταύτης ἐπιθυμίας εἶδομεν αὐτὸν ἀναβαίνοντα τὴν οἰκίαν τοῦ Τραπεζίτου Κ. ὅπως δανεισθῆ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπαιτούμενην εἰς τὸ ταξείδιόν του ποσότητα. — Τί διάβολον! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ οὐδ' ἐν καπίκιον ἔχων εἰς τὸ βλαάντιόν του ὑπολοχαγὸς μας, ὁ Τραπεζίτης Κ. ἔχει ἐκκατομμύρια ἀργυρῶν ρουβλίων, εἶναι ἀδύνατον ν' ἀρνηθῆ νὰ δανείσῃ ἕνα στρατιωτικὸν ὅστις θὰ τῷ ἐδίδεν ἐνέχυρον τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, ἀσήμαντόν τινα ποσότητα ἐκ τῆς μεγίστης περιουσίας του. Καὶ καὶ μὲν δὲν ἦτο γνωστὸς εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ὁ ἐξωτερικὸς χαρακτήρ του θὰ ἐσύσταινεν ἀρκούντως τὴν τιμωρία τῆς ψυχῆς του. Μεταξὺ τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ λόγων ἐκυμαίνετο, ἕως οὗ τέλος ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ πολυταλάντου Τραπεζίτου. — Νέκ τότε πάλιν δειλία κατέλαβεν αὐτὸν, καὶ ἡ ἀπελπισία περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς αἰτήσεώς του ἔδρασε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν γλῶσσάν του, ἀλλ' ἡ περὶ τῆς ἰδίας τιμιότητος ἰδέα ἔλυσε ἀμέσως αὐτήν· ἄλλως τε δὲν ἦτον ἤδη καιρὸς ὑποχωρήσεως. — Κύριε, τῷ εἶπε, μὲ φωνὴν βεβαιωμένως στερεὰν ἔχω ἀνάγκην ὀλίγων χρημάτων ὅπως ἀπέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου. Οὐτε εἶμαι γνωστὸς πρὸς ὑμᾶς, οὐτε δύναμαι νὰ σὰς ἐγγυηθῶ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν χρημάτων σας. Θέλω σὰς ἀφήσει ὅμως ἔγγραφόν τι δι' οὗ θὰ ὑπόσχωμαι ὡς τίμιος ἄνθρωπος νὰ σὰς ἀποδώσω τὰ χρήματά σας ἅμα δυνηθῶ. » Μετὰ τὸ μικρὸν τοῦτο λογιδριὸν τὸ ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ ἡμέτερος ὑπολοχαγὸς, ἔμεινε σιωπηλὸς ἀπέναντι τοῦ Τραπεζίτου περιμένων ἐν ἀγωνίᾳ τὴν ἀπάντησιν. Ὅ,τι ἤδη τὸν ἐβασάνιζεν ἦτο οὐχὶ ἡ ἀποτυχία αὐτῆ καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς ἀρνήσεως προερχομένη αἰσχύνη. Εἰς τὰς πολιτισμένας και-

νονίας ὅπου τὰ πάντα εἰσὶ κανονισμένα διὰ νόμων, ὁ ἄνθρωπος ἀπεκδύεται τρόπον τινα τὴν αὐτεξουσιότητά του, καὶ ἐκ τῆς ἐξέως ἢ λαμβάνει τοῦ νὰ ἐνεργῆ κατὰ τὸν νόμον, καταπνίγονται τὰ αὐθόρμητα ἐκείνα αἰσθήματά του, τὰ ὅποια πολλάκις εἶναι ἀγαθώτερα τῶν τοῦ νόμου ἐπιταγῶν. εἰς ὁ δικαστὴς ἄνευ ἐλέγχου συνειδότητος ἀποστέλλει εἰς τὸ ἱκρίωμα τὸν ἀθῶον ὃν δικαστικῶς εὐρίσκει ἔνοχον, οὕτω καὶ ὁ Τραπεζίτης ἐγκαταλίπει ἄνευ οἴκου, ἄνευ συμπαθείας εἰς τὴν ἀπελπισίαν δυστυχίαν τινα, ὅστις δὲν τῷ προσφέρει ἐμπορικὰς ἐγγυήσεις, ἐνῶ ἄνευ γογγυσμοῦ χάνει πολλάκις ὑπερόγκους ποσότητας, τὰς ὁποίας δανείζει εἰς χρεωκόπους ἐμπόρους, διότι οὗτοι εἶχον τὰ μέσα νὰ τῷ προσφέρωσι τὰς νενομισμένας ἐγγυήσεις. Ἡ ἀπλή τιμιότης εἴτε ἡ δυστυχία οὐδὲν ἰσχύουσιν εἰς τὰς μαθηματικὰς τῶν Τραπεζιτῶν καρδίας, ὅπερ ὅμως δὲν ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς ὁ ἡμέτερος ὑπολοχαγὸς, διὰ τοῦτο μετ' ἐκπλήξεως καὶ ὑποκαρδίου λύπης ἤκουσε τὴν ἀπόβρῃσιν τῆς αἰτήσεώς του παρὰ τοῦ Κροῖσου ἐκείνου τῆς Πετροπόλεως. Εἰ καὶ ἦτο πτωχὸς, ἐπειδὴ ὅμως οὐτε ἡ δίκησεν οὐτε εἶχε σκοπὸν ν' ἀδικήσῃ τινα, ἐπίστευεν ὅτι ὅστις δὲν ἀνεγνώριζε τὴν τοιαύτην του ἀρετὴν προσέβαλεν αὐτὸν εἰς ὅ,τι ἰερώτερον, εἰς τὴν τιμὴν του αὐτῆν. Τοσοῦτον δ' ἠσθάνθη τὴν προσβολὴν, ὥστε τὰ δάκρυα ἐρρέυσαν ἀκουσίως ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ ὅμως ἡ συναίσθησις τῆς ἀξίας του ἐτήρησεν ἀναλλοιώτους τοὺς λοιποὺς τοῦ προσώπου του χαρακτῆρας. Ἀνασῦρας τότε ἀπὸ τοῦ θυλακίου του τὸ ῥινόμακτρον του ἀπέμαζεν ἐν τάχει τὰ βέοντα δάκρυα ἀπὸ τῶν ἀπειθῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν ἀπεσύρθη.

Ἐξελθὼν τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκείνης οἰκίας, ἠσθάνθη ἀνακούφισιν ὡς νὰ ἀφῆρητο ἀπὸ τῶν ὤμων του κολοσσαίων βάρους. Ἐνὸς ἦτο ἐντὸς τοῦ μεγάρου ἐκείνου ἐθεώρει ἑαυτὸν ὡς τινὰ ἐπαίτην ταπεινὸν ζητήσαντα ματαίως τὴν ἐλεημοσύνην ἤδη ἐξω αὐτῆς ἤρρησεν ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν πρώτην περὶ τῆς ἰδίας του ἀξίας ἰδέαν, καὶ αὐθώρα ἡ ἀπελπισία του ἐξηλείφθη ὅπως δῶσῃ χώραν εἰς ἕτερον αἰσθημα, τὴν ἐκδικήσιν. Τὸ προσφιλες ἔνειρον διὰ τὸν ἀποτυχόντα ὑπολοχαγὸν μας δὲν ἦτον ἤδη οὐδὲ τοῦ Συνταγματάρχου αἰ ἐπωμίδες, οὐδ' ἡ εἰς τὴν πάτριον γῆν ἐπάνοδος, ἀλλ' ἡ ἀπόκτησις κολοσσαίας περιουσίας, δι' ἧς νὰ ἐκδικηθῆ εἰ δυνατὸν, τὸν Τραπεζίτην τοῦ Γαστίνου Διέρο. Τὸ ζήτημα δι' αὐτὸν ἦτο ὁ φιλοσοφικὸς λίθος, οὐχὶ ὁ διὰ τῆς χημικῆς ματαίως θηρευόμενος, ἀλλ' ὁ

διὰ τῆς συναλλαγῆς τῆς πολυλαπλασιαζούσης ἐπιᾶπειρον τὰ κεφάλαια.

εἰς οἱ μεγάλοι ἄνδρες, οἱ διαπρέψαντες ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς πολιτικοὶ ἢ ὡς στρατιωτικοὶ, ἐλάμβανον τύπον τινὰ ἑτέρου μεγάλου ἀνδρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐρύθμιζον τὴν διαγωγὴν των ὅπως ἀνέλθωσιν εἰς τὴν δύναμιν καὶ δόξαν ἐκείνου, οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος κερδοσκόπος εἰζήτηε πρότυπόν τι ἀνδρὸς ἐκ πένητος πλουτίσαντος, ὅπως, βαδίσας εἰς τὰ ἔγνη του, ἐπιτύχῃ ἀσφαλέστερον τοῦ σκοποῦ του. Δυστυχῶς ὁ Πλούταρχος δὲν ἐγράψε τὸν βίον κανονὸς τοιοῦτου, καὶ ἐπομένως ὁ ἡμέτερος ὑπολοχαγὸς ὤφειλε νὰ εὕρῃ αὐτὸν εἰς τὰ στόματα τῶν συγχρόνων του, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπραξε. Μετ' ἀκατανοήτου ζήλου ἤρρησεν νὰ ἐρευνᾷ τίνι τρόπῳ ἀπέκτησαν τὰ πλοῦτη των οἱ Κροῖσοι τῆς Πετροπόλεως καὶ Μόσχας, καὶ αἰ ἐρευναι αὐτοῦ δὲν ἀπέβησαν ἄγονοι, διότι, μετὰ τινὰ χρόνον, ἔμαθεν ὅτι ὑπέρογκα κέρδη ἔκαμνον οἱ ἀγοράζοντες παρὰ τῆς ῥωσικῆς κυβερνήσεως τὰ μονοπωλεῖα τῶν πνευματικῶν ποτῶν. Μέχρι πρὸ ὀλίγου εἰς τὸ ἄπειρον ἐκεῖνο κράτος δὲν ἦτο εἰς κἀνένα συγχωρημένον τὸ ἐμπόριον τοῦτο. Μόνη ἡ κυβερνήσις εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλῆ τὴν ἀγαπητὴν εἰς τὸν χωρικὸν ῥῶσον βότικαν, μόνη αὕτη εἶχε δικαίωμα νὰ τῷ χορηγῆ τὴν ἐκ τῆς μέθης προερχομένην εὐθυμίαν, λαμβάνουσα ἀπ' αὐτοῦ διὰ τὴν καλωσύνην τῆς ταύτης καὶ τὸ τελευταῖόν του καπίκι. Ἡ χρῆσις τοῦ ποτοῦ τούτου εἶναι ἀπίστευτος παρὰ τῷ λαῷ ἐκείνῳ ὁ περιηγητὴς εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ ἀπαντήσῃ καὶ εἰς τὰ εὐτελέστερα χωρία τοῦ ῥωσικοῦ κράτους μίαν ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς καὶ ἐν πνευματοπωλεῖον. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν συχνάζουσιν οἱ χωρικοὶ εἰς ὠρῆσμένας μόνον ὥρας, ἀλλ' εἰς τὸ πνευματοπωλεῖον ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες διέρχονται τὸ πλείστον μέρος τῆς ζωῆς των. Ἐντὸς τῶν ἀθλίων ἐκείνων καταγωγίων δύναται νὰ σπουδάσῃ τις ὅλους τοὺς χαρακτῆρας ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται ἡ μέθη, ἀναλόγως τῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ κατεχομένου ὑπ' αὐτῆς. Ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν γελᾷ, ἕτερος δακρύει· ἄλλος συνοφρουοῦται καὶ αἰσθάνεται κλίσιν πρὸς πόλεμον, ἕτερος παραδίεται εἰς τοῦ ἔρωτος τὰς παραφορὰς καὶ εἰς ἀορίστους περιπλανήσεις. Αἱ ῥῶσσαι χωρικαὶ, μεθύουσαι καὶ αὐταί, συναγελάζονται μετὰ τῶν μεθύοντων ἀνδρῶν, κλαίουσιν ἢ γελῶσιν ὡς ἐκεῖνοι, καὶ ἄπαντες τέλος περιπύσσονται καὶ κατασπάζονται ἀλλήλους ἄνευ αἰδοῦς, ἄνευ ἔρωτος. Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀπαν-

τήση τις ἀλλαγοῦ εἰς ἀχρειωτέραν κατάστασιν τὸ ἀνθρώπινον γένος ὅσον ἐντὸς τῶν καπηλείων τούτων. Ὅθεν ἂς φαντασθῆ ἕκαστος ὁποῖα κατανώσεις βότικας γίνεται ὑπὸ ἐξήκοντα ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων κατοικοῦντων τὴν ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Κίνας μέχρι τῆς Βεσσαραβίας ἐκτεινομένην ἀπέραντον βωσσοικὴν χώραν, καὶ διατελούντων ἀείποτε σχεδὸν εἰς μέθην.

Τὸ δικαίωμα τῆς τοῦτο ἡ κυβέρνησις μετεπώλει εἰς κεφαλαιούχους ἐμπόρους, οἵτινες ἀνελάμβανον νὰ συσταίνωσιν ἄπανταχοῦ τοῦ κράτους μεγάλα καὶ μικρὰ καταστήματα καὶ ὑποκαταστήματα, πληρώνοντες προσυμφωνημένην τιμὰν ποσότητα. Οἱ ἀγορασταὶ οὗτοι εἶχον πληθὺν ὑπαλλήλων πρὸς διεύθυνσιν τῶν εἰς τὰ διάφορα κυβερνεῖα καταστημάτων τῶν τὸ κεντρικὸν γραφεῖον ἤδρευεν ἐν Πετροπόλει, καὶ ὁμοίωζεν ἀληθῆ κυβέρνησιν, μεγαλειότεραν καὶ ἰσχυροτέραν διὰ τε τὴν πληθὺν τῶν ὑπαλλήλων καὶ τὰ διαχειριζόμενα χρήματα, ἅτινα πολλάκις ἐφθάνον μέχρι πολλῶν ἑκατομμυρίων ρουβλίων, ἀπὸ τῆν ἡμετέραν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμπορίου ἐφείλκυσε πλείοτερον τὴν προσοχὴν τοῦ ἡμετέρου ὑπολοχαγοῦ, διότι ἐν αὐτῷ εὗρισκε στάδιον ἀπέραντον πλουτισμοῦ. Ὅπως τεθῆ εἰς θέσιν νὰ ἐκδικηθῆ τὸν Τραπεζίτην τοῦ Γ α σ τ ῖ ν ο ἰ Δ ι β ὀ ρ, ἦτο ἀνάγκη νὰ γενῆ πλουσιώτερος ἐκεῖνος. Ἀνὴρ εὐφυῆς ὢν καὶ βέκτης, δὲν ἄφησεν εἰς τὴν τυφλὴν Τύχην νὰ τῷ προδιορίσῃ τὸ γάδιόν του. Μὴ ἔχων ὅμως κεφάλαια ὅπως παρουσιασθῆ ἀμέσως ἀγοραστής, ἐσυλλογίσθη ὅτι τὸ πρῶτον βῆμα εἰς τὸ ἔμμελε νὰ προῆθῃ, ἦτο νὰ ταχθῆ ὑπάλληλος εἰς ἓν τῶν γραφείων ἐκεῖνων. Τοῦτο ἦτο καὶ τὸ μόνον μέσον ὅπως μυηθῆ τὰ μυστήρια τοῦ ἐμπορίου ἐκεῖνου καὶ κατανοήσῃ ἀπάσας τὰς λεπτομερείας αὐτοῦ. Ἄνευ μεσιτειῶν, ἄνευ τῶν συνήθων ἐκεῖνων προκαταρκτικῶν ἐνεργειῶν, παρουσιασθεὶς ἡμέραν τινα εἰς τὸ γραφεῖον ἐνὸς ἐνοικιαστοῦ τεσσαρῶν τῶν μεγαλειότερων τοῦ κράτους κυβερνεῖων, ἐζήτησε νὰ τῷ δώσῃ οἶκον ἢ ἄποτε θέσιν ἐνόμιζεν αὐτὸν ἱκανὸν νὰ καθέξῃ ἐντὸς τοῦ καταστήματός του.—Μὴ πτοκῆτε, εἶπε, τὴν στολὴν τοῦ ὑπολοχαγοῦ ἢν φέρω. Πρὸ ἡμερῶν κερητήθη τὸ βαθμὸς μου, ἂν δὲ φέρω τὰ ἐνδύματα ταῦτα, φέρω αὐτὰ διότι δὲν ἔχω χρήματα ν' ἀγοράσω ἄλλα. Εἰς οἶκον ἢ ἄποτε θέσιν με κατατάξτε, ἔστω καὶ τὴν εὐτελεστέραν, ὅ ἀποδεχθῶ αὐτὴν εὐχαρίστως, καὶ ἐλπίζω ν' ἀποδειχθῶ ἀξίος αὐτῆς. Πᾶς ἄνθρωπος, ἔλεγε σοφός

τις ὃν δὲν ἐνθυμούμεθα ἤδη, εἶναι δημιουργὸς τῆς τύχης του, καὶ τῆ ἀληθεία ὁ εἰπὼν τοῦτο δὲν ἔλαγε ψεύματα. Ὁ ἔμπορος ἐκεῖνος, εἰ καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην νέου ὑπαλλήλου, ἰδὼν ὅμως τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ νέου, κατεπαίσθη εὐκόλως νὰ τὸν παραλάβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.—Εἰς τὸ κατάστημά μας, τῷ εἶπε, δὲν ὑπάρχει θέσις κενὴ, ἐπειδὴ ὅμως μοὶ φαίνεται εὐφυῆς καὶ δραστήριος θέλω σοῦ χορηγήσει τοιαύτην. Εὐχαρίστως μάλιστα θὰ σοὶ ἐδίδον πολὺ ἀνωτέραν θέσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ γυμνασθῆς εἰς τὸ ἐμπόριόν μας δέξου μίαν τῶν κατωτέρων θέσεων τοῦτο καὶ σὲ αὐτὸν θὰ ὠφελήσῃ. Ἡ χαρὰ διεχύθη ὡς ἀστραπὴ ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ νέου· τοῦτο ἦν τὸ πρῶτον ἐπιτυχὲς βῆμα, ἀπ' οὗ ἐξήρτατο ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἐκδικητικοῦ σχεδίου του. Τὰ καθήκοντα ὧν τὴν ἐκτέλεσιν ἀνέλαβεν ὁ νέος ἐμπορικὸς ὑπάλληλος, ἦσαν ἡ παράδοσις τοῦ πνεύματος εἰς τοὺς μικροὺς πνευματοπώλας καὶ ἡ παραλαβὴ τῶν παρ' αὐτῶν ἐκ τῆς πωλήσεως αὐτοῦ εἰσπραττομένων χρημάτων ἡ δικαιοδοσία του δὲ περιορίζετο ἐν τῇ περιφέρειᾳ ἐνὸς καὶ μόνου κυβερνεῖου. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς τὸ νέον του στάδιον εἰσοδόν, παρετήρησεν ὅτι μεγάλαι καταχρήσεις ἐγίνοντο ὑπὸ τῶν μικρῶν ἐκεῖνων πνευματοπωλῶν, οἵτινες ἐμίγνυσαν ὕδωρ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ οὕτω ἐζημίουν μεγάλως τὸν ἐνοικιαστὴν, αὐτοὶ δ' ἐκέρδαινον σημαντικὰς ποσότητας. Ἡ κατάχρησις αὕτη ἦν γνωστὴ εἰς τοὺς ὁμοιοβάθμους τοῦ ὑπαλλήλου, ἀλλ' οὗτοι ἠνείχοντο αὐτὴν καθότι ἐλάμβανον ἀρκετὸν μέρος ἐκ τῶν ὠφελημάτων. Ὁ ἡμέτερος ὅμως ὑπάλληλος ἀπεφάσισε νὰ διορθώσῃ τὸ κακὸν τοῦτο, διότι ἐδόξαζεν ὅτι ἀναγκαιότερον πρὸς πλουτισμὸν εἶναι ἡ τιμιότης. Ἀπῆλθεν ὅθεν εἰς περιουσίαν, ἐπεσκέφθη ἄπαντα τὰ ἐν τῷ κυβερνεῖῳ ὑποκαταστήματι, καὶ εἰδοποίησε πάντας τοὺς διευθυντάς των ὅτι πᾶσα κατάχρησις πρέπει νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ. Τὴν αὐστηρότητα ταύτην οἱ πνευματοπώλας ἐκεῖνοι ἐξέλαβον ὡς πλαστήν, καὶ ὑπέθεσαν κατ' ἀρχὰς ὅτι ὁ νέος ὑπάλληλος εἶναι μάλλον πλεονέκτης τοῦ προκατόχου του, διὸ ἐπεχείρησαν νὰ θέσωσι παχύτερον βῆμα ἐπὶ τῆς γλώσσης του. Ἀλλὰ δὲν ἤργησαν νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι ὁ νέπλος οὗτος ἔμπορος ἐλάλει σπουδαίως, οὐδ' ἠδύνατο κἄν ν' ἀπατήσωσιν αὐτὸν τοῦλάχιστον, διότι εἶχεν ἐπ' αὐτῶν ἀείποτε τὸ βλέμμα του προσηλωμένον, καὶ εἰς τοὺς ἀδιορθώτους ἐφάνη ἄκαμπτος καὶ αὐστηρὸς συνάμα. Ἐνόησαν ὅθεν

καὶ οὗτοι τὴν θέσιν των, καὶ ἐκόντες ἄκοντες ἀπεφάσισαν νὰ ἀρκεσθῶσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ νόμιμα κέρδη τὰ προσερχόμενα ἐκ τῆς ἐργασίας των. Ἐνοεῖται ὅθεν ὅτε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο αἱ εἰσπράξεις τοῦ κυβερνεῖου οὐ προῖστατο ὁ ἡμέτερος ὑπολοχαγός, ὑπερέτησαν κατὰ πολὺ ἐκεῖνας ὄλων τῶν προηγουμένων, καὶ ἀναλόγως τὰς εἰσπράξεις ὄλων τῶν λοιπῶν κυβερνεῖων. Ὁ ἐνοικιαστὴς ἐξεπλάγη εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο, καὶ ἠθέλησε νὰ μάθῃ τὸ αἷτιον. Ἰπέθεσε κατ' ἀρχὰς μὴ ἐκτακτοὶ περιστάσεις ἐπέφερον τὴν αὐξήσιν τῶν εἰσπράξεων, ἀλλ' ἐρευνήσας ἐπιμελῶς οὐδὲν τοιοῦτον ἀνακάλυψεν. Ἐπίσθη ὅθεν ὅτι ἡ καλὴ διαχείρησις τοῦ νέου ὑπαλλήλου του θὰ ἐπέφερε τὸ εὐάρεστον εἰς τὸ ἐμπόριόν του ἀποτέλεσμα. Τὸ ἀκόλουθον ἔτος ἐπέκτεινε τὸ κράτος τοῦ ὑπολοχαγοῦ μας, προσθέσας δύο ἔτερα κυβερνεῖα εἰς τὸ ἐν, ὅπερ κατ' ἀρχὰς τῷ εἶχεν ἐμπιστευθῆ. Τὸ ἀποτέλεσμα καὶ κατὰ τὸ δεύτερον τοῦτο ἔτος ἀπέβη ἐπίσης εὐχάριστον. Τὰ κέρδη ἔδεκαπλασιάσθησαν σχεδὸν, καὶ τὰ ἀργυρὰ ρουβλία εἰσέρρουσαν ἐντὸς τοῦ ταμείου τοῦ ἐνοικιαστοῦ ποταμοῦ δίκην. Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ὁ ἐνοικιαστὴς οὗτος ἔκαμε τὸν ἀπλούστατον συλλογισμόν, ὅτι ὁ ὑπάλληλος ὅστις ἔδεκαπλασίασε τὰς εἰσπράξεις τριῶν κυβερνεῖων, θὰ ἔδεκαπλασίαζε βεβαίως καὶ ἐκεῖνας ὄλων τῶν ἄλλων, διὸ ἐπρότεινε αὐτῷ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τοῦ ἐμπορίου του. Ἀλλ' ἤδη ὁ νέος ὑπάλληλος εἶχε μυηθῆ ἄπαντα τὰ μυστήρια τῆς νέας του ἐπιστήμης, καὶ ἠσθάνθη ὅτι ἠδύνατο καὶ αὐτὸς ἤδη νὰ γενῆ ἐνοικιαστὴς, καὶ ὅτι ἐπομένως τὰ πλεονεκτήματα δι' ὧν ἐπρόκειτο αὐτὸν ἡ φύσις ἠδύνατο νὰ τὰ μεταχειρισθῆ πρὸς ὄφελος ἑαυτοῦ.—«Μέχρι τοῦδε, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν, ὅτε τῷ ἔκαμε τὴν ἀνωτέρω πρότασιν, μέχρι τοῦδε σὰς ὑπέρητα πιστῶς ὡς ὑπάλληλος, καὶ νομίζω ὅτι ἀρκετὰ σὰς ὠφελήσα' ἂν θέλετε καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ σὰς ὠφελήσω, πρέπει νὰ με παραδεχθῆτε συνεταῖρον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας.» Ὁ ἐνοικιαστὴς ἐκεῖνος εἶχεν ἀποφασίσει μετὰ πᾶσαν θυσίαν νὰ κρατήσῃ παρ' ἑαυτῷ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὅστις ἔφερε τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸ ἐμπόριόν του, διὸ ἐδέχθη καὶ τὴν πρότασιν του ταύτην. Ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ τρίτου ἔτους ἀνέδειξε μεγάλα κέρδη, ἀπὸ τὰ ὅποια δύο ἤδη ἑκατομμύρια στρογγυλῶν γαλλικῶν φράγκων ἀνῆκον εἰς τὸν πτωχὸν ὑπολοχαγὸν μας· ἐκτὸς δὲ τούτου εἶχεν ἀποκτήσει καὶ γνώσεις ἐμπορικὰς ὅσας οὐδεὶς ἄλλος. Ἐκτοτε ἀπεσῶρθη ἐντελῶς

τῆς ἐταιρίας, καὶ ἀμφοτέρω τὰ κεφάλαια ταῦτα ἤρχισε νὰ θέτῃ εἰς κυκλοφορίαν ὡς ἐνοικιαστὴς αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἡ ἀκάματος αὐτοῦ δραστηριότης εἶχεν ἀναπτυχθῆ τεραστίως, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Τύχη ἡμιλλᾶτο νὰ τὸν ἀκολουθῆ. Εὐγενῆς τις κυρία ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἶχε καταδαπανῆσει κολοσσιαίαν περιουσίαν πρὸς ἀνύρσειν χρυσοῦ ἐν τινὶ κτήματι αὐτῆς, ἀλλ' εἰς μάτην ὁ χρυσοῦς ἐκρύπτετο καὶ ἡ περιουσία τῆς κυρίας ἐκεῖνης κατενάλισκετο ὁ ἡμέτερος ἑκατομμυριοῦχος ἠγόρασε καὶ τὸ κτήμα ἐκεῖνο ἀντὶ εὐτελοῦς χρηματικῆς ποσότητος, καὶ μετὰ ἐξ ἡμερῶν, διευθύνων νομιμῶς τὴν ἐργασίαν, ἀνεκάλυψε τὸν τυφλὸν θεὸν ὑπὸ τὰ καταχθόνια ἐκεῖνα ἄντρα του. Δέκα ἔτη εἶχον παρέλθει καὶ ἤδη ὁ βακενδύτης ἐκεῖνος ὑπολοχαγός, ὅστις δὲν εὗρισκε νὰ δανεισθῆ ἑκατὸν πενήκτα ρουβλία ἐντὸς τῆς Γ α ς ἰ ν ο ἰ Δ ι β ὀ ρ, ἦν ὁ Κροῖσος ὀλοκλήρου τῆς Ρωσσίας. Χιλιάδες ἀνθρώπων πάσης τάξεως εἰσέρχοντο καὶ ἐξέρχοντο ἀπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ γραφείου του, καὶ χιλιάδες οἰκογενειῶν ἐμπόρων, μεσιτῶν, γραφέων καὶ ἄλλων ὑπαλλήλων ἔζων καὶ ἐπλούτουσαν ἀπὸ τῶν κεφαλαίων τὰ ὅποια ἔθετεν εἰς κίνησιν ὁ μεγαλεπήβολος ἐκεῖνος ἀνὴρ. Ἦδη οὐδὲν ἔλειπεν αὐτῷ, τὸ δὲ ἐπιθυμητότερον πάντων, καὶ αὐτὴ ἡ ὥρα τῆς ἐκδικήσεως ἐπλησίαζε.

Ἡμέραν τινα, ἐντὸς πολυτελοῦς ἀμάξης ἦν ἔσυρον δύο ζεύγη ὠραίων γερμανικῶν ἵππων ἄνθρωπος τις μέσης ἡλικίας, ἀφελῶς ἐνδεδυμένος, διέβαινε ἀπὸ τινος πλατείας τῆς Πετροπόλεως ἐνθα συνήθως αἱ δημοπρασίαι τῶν κτημάτων γίνονται. Κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ κήρυξ ἀνήγγειλεν ὅτι κτήμα τι ἀξίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου ἀργυρῶν ρουβλίων ἔτιθετο εἰς δημοπρασίαν, καὶ ὅτι τὸ κτήμα τοῦτο ἔμελλε νὰ κατακυρωθῆ εἰς τὸν δανειστὴν τοῦ κατόχου τοῦ κτήματος, ἀντὶ διακοσίων χιλιάδων ἀργυρῶν ρουβλίων. Ὁ ἐντὸς τῆς ἀμάξης ἰστάμενος, ὅστις ἦν ὁ ἡμέτερος πρῶτον ὑπολοχαγός, ἐζήτησε νὰ μάθῃ εἰς ποῖον ἀνήκει τὸ δημοπρατούμενον κτήμα ὑπάλληλός τις τοῦ δημοπρατηρίου πλησίασας τῷ ἐπρόφωρῳ τὸ ὄνομα τοῦ κατόχου, ὅπερ ἀκούσας ὁ ἐντὸς τῆς ἀμάξης πλούσιος εἰδὼς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως τὰ χεῖλη του, καὶ ἔμενε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἄφωνος.

— Καὶ πῶς, εἶπε μετ' ὀλίγον, ὁ πλούσιος αὐτὸς Τραπεζίτης ἐπτώχευσε;

— Μάλιστα, κύριε, τῷ εἶπεν ὁ ὑπάλληλος τοῦ δημοπρατηρίου. Ἐκ τῆς συμβάσεως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πλυμμήρας τῆς Νέβας πολλοὶ ἔμποροι εἰς

οὐς εἶχε δανείσει μεγάλας ποσότητας ὑπέστησαν σημαντικὰς ζημίας, καὶ πολλοὶ ἐξ ἐκείνων ἐπτώχευσαν· αἴφνης ὕθεν καὶ ὁ πλοῦσιος Τραπεζίτης περὶ οὗ ὁ λόγος, εὐρέθη χρεωκοπημένος. Τὸ σήμερον δημοπρατούμενον κτῆμα ἦτο ὠρισμένον ὡς προῖξ τῆς θυγατρὸς του, τοῦ μόνου του τέκνου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὡς βλέπετε, ἀλλάσει ἐντὸς ὀλίγου κύριον. Ὁ δυστυχὴς Τραπεζίτης μένει, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ κτήματος τούτου, ἄνευ ἄρτου, καὶ ἡ θυγάτηρ του ἄνευ προικῶς. Τὸ αἶσθημα τὸ ὁποῖον κατέλαβε τὴν ψυχὴν τοῦ πρῶτον ὑπολογαχοῦ δὲν ἦτο ἡδονή, διότι ὁ αἰσθανόμενος ἡδονὴν εἰς τῶν ὁμοίων του τὰς δυστυχίας προδίδει ψυχὴν σκληρὰν, καὶ τοιοῦτος δὲν ἦτο ὁ ἡμέτερος ὑπολογαχὸς· ἠσθάνθη ὅμως τὴν ἡδονὴν ἐκείνην ἢν αἰσθάνεται πᾶς ἀγαθὸς ἄνθρωπος ὅτε τῷ παρουσιάζεται εὐκαιρία διὰ νὰ εὐεργετήσῃ τινά.

— Ἐγὼ πληρώνω τὰς δικασίας χιλιάδας τῶν ἀργυρῶν βουβλίων, καὶ δωροῦμαι τὸ ὑποστατικὸν εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ, εἶπεν ὁ ἐντὸς τῆς ἀμάξης καθήμενος, καὶ χωρὶς νὰ προσθέσῃ ἕτερον, ἔνευσε τῷ ἡνιόχῳ ν' ἀναχωρήσῃ. Οὗτος ἐμάστισεν ἀμέσως τοὺς πελωρίους ἵππους, καὶ ἡ ἀμάξα ἐκείνη μετὰ τοῦ γενναίου ἐπιβάτου ἔφυγε δρομαίως.

Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ δημοπρατηρίου καταπληθέντες ἐκ τῆς ἀνηκούστου γενναϊοδωρίας τοῦ πλοῦσιου διαβάτου, ἔμεινον ἐπὶ τινὰ χρόνον, ὡς μὴ πιστεύοντες τὰ ὤτα των, ἄφωνοι, καὶ μετὰ θαυμασμοῦ ἐθεώρουν τὴν δρομαίως ἀπερχομένην ἀμάξαν. Ὅτε δ' αὕτη ἐξηρανίσθη παρακάμψασα τὴν ὁδὸν ἐκείνην τοῦ δημοπρατηρίου, συνῆλθον εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἐνθυμήθησαν ὅτι ἡ βότεια (1) θὰ ἔβγαίνει βεβαίως μεγάλη ὅσον μέγα ἦτο καὶ τὸ εὐεργέτημα· διὸ ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐβράδυναν νὰ φέρωσι τὴν χαρμύσινον ἀγγελίαν εἰς τὸν εὐεργετηθέντα.

Μετὰ τινὰς ὥρας, γέρον τὶς ἀναφρακτικὰς καὶ κυρτὸς, οὗ ἡ λευκὴ γενεὶα κατέβαινε μέχρι τῆς ζώνης, ἀνέβαινε τὰς μαρμαροτεύκτους βαθμίδας τοῦ πολυτελοῦς καὶ μεγαλοπρεποῦς μεγάρου εἰς τὸ κατώκει ὁ νεόπλουτος ἐνοικιαστὴς τῶν πνευματοπωλείων. Τὸ σῶμα τοῦ γέροντος τούτου ἐκάλυπτε πλοῦσιαν μὲν ἀλλὰ παλαιὰ καὶ τετριμμένη μιλωτῆ, τὸ μόνον ὅπερ ἔμενον αὐτῷ ἐκ τῆς πρώτης ὀλιότητος, καὶ ἦτις ἐχρησίμευεν ὅπως καλύπτῃ τὴν σημερινὴν του ἐνδειαν· νεανίαι δὲ τινες

(1) Ὁ κ α φ ἔς ὡς λέγομεν ἡμεῖς.

εἰκοσάετις τὴν ἡλικίαν, ζανθὴν ἔχουσα τὴν κόμην καὶ γλαυκὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν ὀπίων ἐπιπτον ὡσεὶ δρόσου μαργαρίται τῆς εὐγνωμοσύνης τὰ δάκρυα, ἐστήριζεν αὐτόν. Ὁ γέρον οὗτος δὲν βλέπει ἤδη βρακενδύτην ὁ ἀναγνώστης, ἦν αὐτὸς οὗτος ὁ πλοῦσιος ποτὲ τραπεζίτης τῆς Γ α σ τ ῖ ν ο ὺ Δ ι ε ὀ ρ, ὅστις ἤρχετο μετὰ τῆς μονογενοῦς τοῦ θυγατρὸς νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὸν γενναῖον εὐεργέτην του. Ἡ δυστυχία εἶχε καταβάλλει τὸν δυστυχῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐφαίνετο εἰκοσιν ἔτη γερνότερος ἀφ' ὅσον πραγματικῶς ἦτο. Εἰς τὰς ἡμέρας τῆς εὐδαιμονίας του εἶχε πλείστους ὄσους εὐεργετήσῃ, ἀλλὰ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς δυστυχίας του πάντες ἐγκατέλιπον αὐτόν, μόνος δὲ ὁ μηδέποτε παρ' αὐτοῦ εὐεργετηθεὶς τῷ ἔτεινεν ἡδὴ ἀρωγὸν χεῖρα. Εἰδοποιηθεὶς ὁ κύριος τῆς οἰκίας περὶ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης, ἐξῆλθεν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου του θαλάμου, καὶ ὅτε εἶδεν ἐνώπιόν του τὸν γέροντα ἐκείνον στήριζόμενον ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του καὶ ἀφοπτεροὺς κλαίοντας, συνεινήθη καὶ οὗτος ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ βραστάσῃ ἐπὶ πλέον τὰ δάκρυά του. Τέλος συνελθὼν ἐκ τῆς συγκινήσεώς του, καὶ διακόπτων τὰς εὐχὰς τοῦ γέροντος ἐκείνου· « Ἀγαθὲ Πάτερ, τῷ εἶπεν, ἀντὶ νὰ εὐγνωμονῆς σὺ πρὸς ἐμὲ, ἀπεναντίας ἐγὼ ὀφείλω εὐγνωμοσύνην ἄκραν πρὸς σέ. Σὺ ἐστάθης ὁ αἴτιος τῆς εὐτυχίας μου.» Ὁ γέρον ἔμεινεν ἐστατικῶς ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, οὐς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ. — Ἐνθυμῆσαι, ἐπανέλαθεν ὁ κύριος τοῦ Μεγάρου, πτωχὸν τινὰ ὑπολογαχὸν ὅστις πρὸ δεκαετίας σοὶ ἐζήτησε δάνειον ἑκατὸν ἀργυρῶν βουβλίων; — Καὶ τὰ ὁποῖα ἤρνήθη νὰ τῷ δώσῃ; ἠρώτησεν ὁ γέροντα παραχθὴς ὀλίγον, καὶ προσπαθὼν ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην του γεγονὸς τὸ ὁποῖον εἶχε πρὸ πολλοῦ λησμονήσει. — Σωστὰ, ἀπήντησεν ὁ πλοῦσιος ἐνοικιαστὴς. Ἡ ἀρνησίς σου ἐκείνη μοὶ ἐνεποίησε τοσαύτην λύπην, ὥστε πρὸς ἀνακούφισίν μου ἠναγκάσθη νὰ πλοῦτίσω μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἴσως εὐρεθῶ εἰς θέσιν νὰ σὰς εὐεργετήσω. Μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι δὲν ἐπέθυμον νὰ ἐκανοποιηθῶ τόσῳ σκληρῶς· ἐπίστευα ὅτι θὰ μοὶ ἐδίδετο ἄλλη τις εὐκαιρία ὅπως θεραπεύσω τὴν ἀνάγκην μου ταύτην. Ἀλλ' ἡ τύχη ἠθέλησεν οὕτω πως νὰ συμβῇ τὸ πρᾶγμα. Πίστευσε ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σὲ λυπήσῃ τὸ παράπαν ἢ ἀσήμαντος εὐεργεσία μου. Ἄλλως τε, προσέθηκε, τότε μὲν ἐλυπήθη διὰ τὴν ἀποτυχίαν μου, ἀκολούθως ὅμως ὅτε εἶδον τοὺς ὀνητοὺς θέλοντας

νὰ ζῶσιν ἐκ τῶν κόπων τῶν πλοῦσιων, σὲ ἐδικαίωσα, καὶ ἐπίστευσα ὅτι ἡ ἀρνησίς σου προήρχετο ἐξ ἀγνοίας τοῦ χαρακτήρος μου μᾶλλον ἢ ἐξ ἀπληρωπίας τοῦ ἰδικοῦ σου. » Ὁ γέρον δι' ὅσπιν χαρὰν καὶ ἂν ἠσθάνετο πρὶν, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ αἰσθάνῃ ἡδὴ καὶ ἀρκετὴν αἰσχύνην, ἀλλ' ἡ φιλοφροσύνη τοῦ εὐεργέτου του ἐπαρηγόρησε καὶ ἐνεθάρρυνε αὐτόν κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην, ἐνόσω ὅμως ἐξῆν δὲν ἠδύνατο ἐφεξῆς νὰ μὴ ἐρυθρᾷ ὅτε ἐνθυμῆτο τὴν πρὸς τὸν πτωχὸν ὑπολογαχὸν ἀποποίησίν του.

Ὁ ἀναγνώστης νομίζει ἴσως ὅτι ἐγράψαμεν ἁπλῶς μυθιστόρημα· νομίζομεν ὅμως νὰ πεισθῇ ὅτι ἐγράψαμεν ἀληθῆ ὡς ἐγγιστα ἱστορίαν, ὅταν μάθῃ ὅτι ὁ πτωχὸς ὑπολογαχὸς εἶναι εἰς Ἑλλήν, γεννηθεὶς ἐν Ῥωσίᾳ, γνωστὸς τοῖς πᾶσι διὰ τὰς μεγάλας πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐεργεσίας του.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΣ.

Αἱ προφῆσεις τῆς θείας Ἀραστασίας καὶ τῆς ἀρεθιάς Βέρθας.

II

Η ΘΥΕΛΛΑ.

ΚΑΤΑ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ τελετὴ δὲν εἶχε, φάνεται, συνεννοηθῆ, μετὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς Ἰταλίας κατέστη πολὺ ἰδιότροπος· οἱ ποιηταὶ διέφθειραν αὐτὸν θεωπεύοντες, ὡς οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκες. Ἀκούων καθ' ἑκάστην ὅτι εἶναι αἴθριος, γλυκὺς, ὥραϊος, τοσοῦτον ἔγεινεν ἀλαζῶν, ὥστε νομίζει ὅτι τὰ πάντα τῷ ἐπιτρέπονται. Μόλις ἡ λιτανεὶα εἶχεν ἐξέλθει τῆς ἐκκλησίας καὶ διήρχετο τὴν πλατεῖαν, καὶ μανιώδης ἐνεσκηψε θύελλα. Ὁ ἄνεμος, ὅστις, κατὰ τὸ μύθευμα, ἦτον ἀκόμη ἐκεῖ, περιμένων τὸν πονηρὸν συνοδοιπόρον του (1), διὰ μιᾶς αὐτοῦ πνοῆς ἔσβεσε τὴν φωταψίαν, καὶ κατακλυσματῶς ἕτερος, μετὰ φρακωνικῆς χαλάζης ἀναμεμιγμένος, ἐνεποίησεν ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν λιτανεύόντων. Ἐπὶ τινὰς στιγμάς οἱ ἄνδρες ἐκείνοι

(1) Συνοδοιπόρον ποτὲ ὁ Διάβολος μετὰ τοῦ Ἀνέμου· ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς Πράτον καὶ διήρχοντο τὴν πλατεῖαν τῆς μητροπόλεως, ὁ Διάβολος εἶπε τῷ Ἀνέμῳ. «Περίμενε με ὀλίγον ἐδῶ, πηγαίνω νὰ εἶπω κάτι τι εἰς τὸν ἱερέα· ἂν ἐργήσω, ἔλα νὰ μὲ εὕρῃς εἰς τὰς Ἀθήνας, » καὶ ἔγεινεν ἄφαντος.

τῆς πίστεως στρατιῶται καρτερικῶς ὑπέμειναν πάντα τὰ κακὰ, ὅσα ὁ ἄνεμος ἐφιλοτιμήθη νὰ κάμῃ πρὸς χάριν, βεβαίως, τοῦ φίλου του Διαβόλου. Καὶ τῷ ὄντι, τί εἶναι ὀλίγα σταγόνες ὕδατος ἀπέναντι τῆς γλυκυτάτης τοῦ παραδείσου κατακτήσεως; Ἐρβῆκος ὁ Δ' τῆς Γαλλίας πρὸς κατάκτησιν μιᾶς μόνης πόλεως, τῶν Παρισίων, ἔπραξε πολὺ περισσώτερα· ἐπαίξεν εἰς τὸ τρομαρὸν λαχεῖον τῆς Μελλούσης Κρίσεως τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, διότι ὡν διαμαρτυρούμενος ἐγένετο καθολικὸς.

Τῶν πόνων

Πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί,

λέγει ἡ τῶν ἀρχαίων σοφία, ἀλλ' οἱ φίλοι Πρατεῖς καὶ τὸν παράδεισον ἤθελον νὰ ἀπολαύσων καὶ τὴν βροχὴν νὰ ἀποφύγουν. Ἄμα εἶδον ὅτι ἡ θύελλα ἐδεικνύετο ἀναίσθητος πρὸς τὴν δῆθεν εὐγενῆ αὐτῶν συμπεριφορὰν, τὴν ἐλευσιολόγησάν, καὶ, στρέψαντες βλέμματὰ ἰκετικὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἐψιθύρισαν μὲ ὑποτρέμοντα χεῖλη· «Θεέ μου, εἴμεθα ἐδῶ διὰ σέ, ἵνα σοὶ προσφέρωμεν τὴ θυμίαμα τῆς ἡμετέρας λατρείας, καὶ Σὺ μᾶς ἐγκαταλείψεις εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἕστευ, τῆς χαλάζης, τοῦ κεραυνοῦ! . . . Ὁ! Δέσποτα! λυπήσου μας, λυπήσου τὴν ὡραίαν αὐτὴν τελετὴν . . . πρὸ ἐξ ἑτῶν δὲν ἐβλέπομεν τὴν ὡραν πότε νὰ ἔλθῃ (1), καὶ τώρα . . . κάμε θαῦμα, Θεέ μου! . . . Οὐδὲν θαῦμα ἐγένετο· ἀπ' ἐναντίας, πρὸς κοινήν πάντων ἐκπληξίν, ὁ οὐρανὸς ἀπήντησεν εἰς τὰς τοῦ πλήθους δεήσεις διὰ βροντῆς τρομερᾶς, ἐξ ἐκείνων αἰτινῶν ἔσειον ἄλλοτε τὸν Ὀλυμπον, πρὶν ἢ οἱ κλέπτει φυγαδεύσωσι τοὺς μάκαρας θεοὺς καὶ ἀρπάσωσι τὰς ἀργυροπέζας θεάς.

Οἱ ἄνθρωποι ἔγειναν τόσῳ κακοὶ, τοσοῦτον ἄπιστοι, τόσῳ διεστράμμενοι, ὥστε τὸ μεγαλεῖτερον θαῦμα, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς δύναται νὰ κάμῃ, εἶναι νὰ τοὺς ἀνέχηται ἀκόμη, τὸ δὲ χειρότερον ὅτι ἐξ αἰτίας αὐτῶν πάσχουσιν αἱ ταλαίπωροι γυναῖκες, αἰτινὲς εἰσιν ἀληθεῖς ἄγγελοι . . . ἀποστάται.

Ὁ λαὸς τοῦ Πράτου ἔχει πολὺ πνεῦμα, καὶ ἀπόδειξις τούτου ὅτι βάλλει ἄλλας εἰς τὸν ἄρτον του, ὅπερ δὲν κάμνουσιν οἱ λοιποὶ τῆς Τοσκάνης κάτοικοι. Βλέπων ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν ἔσπευδεν εἰς βοήθειάν του, ἀνεμνήσθη τῆς ἐμφορονος συμβουλῆς· « Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει! » καὶ ἐπῆρε,

(1) Πραγματικῶς ἡ λιτανεὶα πρὸ ἐξ ἡδὴ ἑτῶν δὲν εἶχε τελεσθῆ, παρεμπεσόντων κατὰ τὸ 1848 τῶν πολιτικῶν συμβάντων, ἅτινα εἶχον ἀναστατώσει τὴν Ἰταλίαν.

κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν, τοὺς πόδας εἰς τὸν ὠμον. Τότε ἄρχεται σκηνὴ ἀλλόκοτος, ἀπερίγραπτος, πρωτοφανὴς εἰς τὰ χρονικὰ τῶν λιτανειῶν, μεστὴ κομικωτάτων ἐπεισοδίων· εἶναι ἤττα πληρεστάτη, λειποταξία τρομερὰ, ἄνανδρος πανικὸς φόβος· εἶναι θέαμα δυνάμενον νὰ κινήσῃ εἰς γέλωτα τὸν Σατανᾶν ἢ εἰς δάκρυα τοὺς ἀγγέλους, ὅπερ τὸ αὐτὸ πάντες σπεύδουσι, συνωθοῦνται, συμπλέκονται, κράζουσι, βοῶσι, βλασφημοῦσι, φεύγουσι πανταχόθεν, διώκοντες καὶ διωκόμενοι.

— Ἄχ! . . . τί τόλμη! . . . φωνάζει μίξ τῶν ἐστιῶν, ταχύνουσα τὸ βῆμα, δὲν αἰσχύνεσαι αὐθιχά! ἀνόητε! . . .

— Μὴ φοβεῖσαι, Μαρία, εἶσαι ὑπὸ τὴν προστασίᾳ τῆς Ρώμης . . . εἶμαι ὁ ἄρχων Ἡρώδης . . . ἢ μπορῶ νὰ σοὶ προσφέρω τὸν βραχίονά μου;

— Π σ ῖ τ . . . Π σ ῖ τ . . . κυρία Μαγδαληνή . . . ἀγαπάτε νὰ σᾶς συνοδεύσω; . . .

— Εὐχαριστῶ . . .

— Εἶσθε μόνη . . .

— Ἀδιάφορον . . . δὲν φοβοῦμαι (σπεύδουσα).

— Εἶμαι γνώριμος τοῦ πατρὸς σας, εἶμαι Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης . . .

— Φύγε! . . . φύγε! . . . προδότα, θέλεις νὰ ἀπατήσῃς καὶ ἐμέ! . . .

— Δὲν θὰ μὲ ἀκούσητε, πρὶν ἢ ὑπάγω νὰ κρεμασθῶ; . . .

— Ὅπισω μου, Σατανᾶ! . . .

Μάτην ὁ ἐντιμος ἀνθύπατος Πιλάτος προσπαθεῖ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τὰς ῥωμαϊκὰς λεγεῶνας, ἀγορεύων αὐταῖς λατινιστὶ καὶ ἀναπολῶν παρελθόντα μεγαλεῖα· μάτην ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Καϊάφας ἀναμιμνήσκει τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὸν Θεὸν τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τὴν ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου ἐξοδὸν, τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, τὴν πτώσιν τῶν τειχῶν τῆς Ἱεριχῶ καὶ μυρία ἄλλα, ὅσα ὁ Ἰεχωβά ἔκαμε πρὸς χάριν των, καθ' ὃν καιρὸν ὠμίλουν τὰ ζῶα, δηλαδὴ τὰ ἔξυπνα, ὡς τὸ τοῦ Βαλαάμ. Ἀνωφελῆ τὰ πάντα. Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ Ῥωμαῖοι καὶ Ἑβραῖοι, Ἡρώδης καὶ Καϊάφας, Ἄννας καὶ Βαραββᾶς, καλόγηροι καὶ καλογραῖται, μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ πάντες λειποτακτοῦσι, ῥίπτουσι τὰς σημαίας τῆς πίστεως καὶ, ἐγκαταλείποντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης κλίμακας καὶ σταυροὺς, ἦλους καὶ σκέπαρνα, φεύγουσιν, εἰσορμῶσιν εἰς τὰ καφεπωλεῖα, τὰ ξηνοδοχεῖα, τὰ ἐργαστήρια, πανταχοῦ τέλος ὅπου δύνανται νὰ εὐρωσιν ἄσυλον κατὰ τῆς ἀσεβείας τῆς

καταιγίδος, ἥτις οὐδὲν εὐλαβεῖται, οὐδὲ αὐτὰς τὰς λιτανείας.

Διηγούνται ὅτι εὐρωστός τις Πρατεὺς, αἰρων παμμεγέθη ἐσταυρωμένον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν ἐντὸς οἰνοπωλείου, ὅπου εἶχε καταφύγει, εἰδείχθη τόσῳ σκληρῆς συγχρόνως δὲ καὶ ἀσεβῆς, ὥστε νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν μανίαν τῆς καταιγίδος, ἀποτείνας αὐτῷ τὴν ἐξῆς κομικὴν ἐπίπληξιν «Tu la maudi, e tu te la godi» δηλαδὴ «Σὺ τὴν στέλλεις, σὺ νὰ τὴν χαρῆς.»

Ὁ ἀλέκτωρ παρῖσα τὸ σπαρρακτικώτερον θέαμα, ἐξ ὅσων ποτὲ ἐλύπησαν εὐαίσθητον καὶ εὐσεβῆ ψυχὴν. Ὁ ὑπερήφανος ἀλέκτωρ, ὁ πρὸ μικροῦ ἐτιφῆρων χρυσῆν περικεφαλαίαν μετ' ἐρυθρᾶς λοφίδος, ἔκειτο ἄψυχος ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ τοῦ δίσκου, ὡς ἡπριτιάτης ἐπὶ τῆς στιλπνῆς ἀσπίδος του. Ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀπέσταζεν ὑγρὸν τι ἐρυθρωπὴν καὶ γλοιώδες, ὅμοιον πρὸς τὰ ὕδατῶδη ἐκεῖνα β ο υ β ῖ ν ι α, τὰ ὅποια τοῦ ἔαρος οἰκιάσωνες σχηματίζουσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν, αἵτινες ὡς ἡ Κυρία Α . . . , ἡ Κυρία Β . . . , ἡ Κυρία Γ . . . , ἡ Κυρία Δ . . . , ἐνὶ λόγῳ ὄλα τὰ εἰκοσι τέσσαρα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, δανειζονται ἀπὸ τὴν χημεῖαν τὰ βόδια καὶ τὰ κρίνα τοῦ προσώπου των. Ἐλάστη σταγὼν ὕδατος ἀφήρει μέρος τι τοῦ σώματος τοῦ ταλαιπώρου πτηνοῦ. Τὰ πτερά του ἐπιπτον ἐν πρὸς ἐν, ὡς τὰ πέταλα βόδου μαρκανομένου, ἢ ὡς τὰ θνήσκοντα κάλλη τῆς Κυρίας Ω . . . Μάτην ἡ νεανίς, εἰς ἣν εἶχον ἐμπιστευθῆ τὴν φρουρήσιν τοῦ ἀτυχοῦς ἀλέκτορος, τὸν ἐσκέπαζε μετὰ τὸ λευκόν της χειρόμακτρον, μάτην τὸν ἐφίλει καὶ τὸν ἐφίλει πάλιν, ὡς ἡ τοῦ Βολταίρου Ἡγεμονίς τῆς Βαβυλωνῶνος τὸν προσφιλῆ αὐτῆς φοῖνικα· μάτην τὸν προσήγγιζεν εἰς τὴν παρθενικὴν τῆς καρδίαν, ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὸν θερμάνῃ, νὰ τῷ μεταδώσῃ μέρος τῆς υγείας, τῆς νεότητος, τῆς ζωῆς, ἥτις ἐπαλλεν εἰς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο δεκαπενταετὲς στῆθος. Μάταιοι κόποι, προσπάθειαι ἀνωφελεῖς· ὁ ἀλέκτωρ ἀνέλευεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον . . . καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς στεναγμὸς, οὐδὲν παράπονον, οὐδεμία φωνὴ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ μέλαν βᾶμφος του· ἐάν δὲ ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ, ὡς ὁ παρὰ Λουκιανῷ εὐφυῆς αὐτοῦ συνάδελφος, ὦ! βεβαίως ἤθελεν ἀνακραῖζει «ὁ ἀλέκτωρ ἀποθνήσκει, ἀλλὰ δὲν παραδίδεται!» Γαῖον ἔχοις ἐλαφρὰν γενναίε ἀλέκτωρ! ἡ ἱστορικὴ δὲν θέλει σὲ λησμονήσει.

Ὁ φέρων τὴν περίφημον λεκάνην, ἣν εἶχον τιμῆσαι αἱ χεῖρες τοῦ ἀνθυπάτου, ὑπῆρξεν εὐ-

τυχέστερος τῆς νεανίδος, ἥτις ἐμοιρολόγει τὸν ἀλέκτορα· ἐπειδὴ ἡ λεκάνη δὲν ἦτον ἐκ χάρτου ὡς τὸ πτηνόν, ἀλλὰ ἀπὸ στερεὸν χῶμα τοῦ Ἰνὸρη, τὴν μετεχειρίσθη ὡς ἀλεξιθεροχον, θέσας αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Ἐν τούτοις οἱ ἱερεῖς εἶχον λάβει κατοχὴν τῆς σκιάδος, ὑφ' ἣν περιήγετο ἡ Ἁγία Μετάδοσις, ὅπως ἐξακκήσωσι τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, μαστιγούντες ἀμειλίχτως τὸν δυστυχῆ ὅστις εἶχεν ἀναλάβει τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, διότι ἐτόλμησε καὶ οὗτος νὰ ζητήσῃ προστασίαν ἀπὸ τὸν ἐπίπλαστον ἐκείνον οὐρανόν, κατὰ τῆς ὀμότητος τοῦ ἄλλου. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἠναγκάζετο νὰ ὑποστῇ μέχρι τέλους τὴν τύχην τοῦ Θεοῦ προσώπου ὑπερπερίστα, ἐὰν δὲν ἀνέθετε πᾶσαν αὐτοῦ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, ἀναφωνῶν ἐκ καρδίας· Θε ε ε μου, Θε ε ε μου Ἴ ν α τ ῖ μ ε ε γ κ α τ ε λ ῖ π ε ς ! Ὁ Θεὸς ἔσωσεν αὐτὸν, δώσας πτερά εἰς τοὺς πόδας του.

Φεῦ! δὲν ἦτον ἐκείνη πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐμαρσίγουν τὸν Χριστὸν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μοναχοὶ! . . .

Τὰ καφεπωλεῖα ἐβρίθον φυγάδων, καὶ οἱ ὑπηρέται, παραθέτοντες τὸ προσφιλες τοῖς Τοσκανοῖς ποτόν, τὸ *duello turco* (1), προσέθετον «Μὲ ταῖς υγείαις σας, κύριε, ἀλλὰ κάμετε ὀργίγωρα.» Καὶ εἶχον δίκαιον· τὸ πλῆθος ἦτο τόσῳ μέγξ, ὥστε ἐπάλαιον τίς πρῶτος νὰ καθέξῃ μίαν θέσιν καὶ λησμονήσῃ τὴν ναυαγήσασαν λιτανείαν καὶ τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισον, ἀπέναντι ποτηρίου μεστοῦ ἐκ τοῦ ἡδέος ἐκείνου ποτοῦ, ὅπερ συγγενεῖαι μᾶλλον μετὰ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγῆς ἢ μετὰ τὸ νέκτρον τοῦ Ὀλύμπου. Παραπλήσια συνέβαινον ἐν τοῖς ξινοδοχείοις, παντοπωλείοις καὶ πανταχοῦ ὅπου ἡ φυγαδευομένη ἐκείνη στρατιὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἄσυλον κατὰ τῆς καταιγίδος, καὶ ἀντίδοτον κατὰ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους.

Ἀλλ' ἐδῶ οἱ γέλωτες ἐκεῖ τὰ δάκρυα· καὶ δάκρυα ἔρρεον παρὰ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐκεῖ ἐπαίξετο τὸ δραματικὸν μέρος τῆς τραγωμωφιδίας ταύτης. Πάντες οἱ μὴ δυνηθέντες νὰ εὐρωσι προστάτιδα στέγην κατὰ τῆς θυέλλης, καὶ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι, ἀθρόοι συνέρρευσαν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, μεγαλοφώνως ζητούντες νὰ φύγωσι τὴν γῆν τοῦ Φρακῶ, ἣν ἐμάστιζεν ἡ ἐβδόμη πληγὴ—ἡ χάλαζα καὶ ὁ κεραυνὸς πρόσθεσ καὶ ὑετός κατακλυσιμιατός.

Οὐδὲν περιεργότερον θέαμα ἢ τὸ τῆς στρατιᾶς ἐκείνης σπευδούσης πρὸς κατάκτησιν τοῦ σιδηροδρόμου, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς κατακτήσεως τοῦ παραδείσου· φαντασθῆτε νύκτα ψυχρὰν, ὑετῶδη, ζοφερὰν, καὶ πλῆθος ἄπειρον ἀνθρώπων, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, παιδία καὶ γέροντας, προσλαμβάνοντας ἐκ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς μορφὰς παραδόξους, ἀλλοκότους· φαντασθῆτε τοὺς ἀνθρώ-

(1) *Duello turco* (τουρκικὴ μονομαχία) μέλαν ποτόν κατασκευαζόμενον ἀπὸ καφέ, ῥομῆ, ζιμὸν λεμονίου καὶ ζάχαρον.

πους τούτους τρέχοντας ἐπὶ ὠκεανοῦ βορβόρου, ὀλισθαίνοντας, πίπτοντας, ἐγειρομένους, τρέχοντας καὶ πίπτοντας πάλιν. Εἰς πᾶσαν βροντὴν τὰ παιδία κλαίουσιν, οἱ ἄνδρες βλασφημοῦσι, κατὰ τρόπον ἐν Τοσκάνῃ μόνον γνωστὸν, αἱ γυναῖκες κραυγάζουσιν ὅτι θὰ λειποθυμήσωσι καὶ προσκολλῶνται εἰς τὸν βραχίονα τοῦ γείτονος, ὃν ἐκλαμβάνουσιν ὡς τὸν τοῦ συζύγου· περιπτώσει ἐλαφρυντική. Ἀλλ' ὅποια ἡ ἐκπληξίς, ἡ λύπη, ἡ ἀπελπισία τοῦ πλήθους ἐκείνου, ὅταν, φθάσαν πρὸ τοῦ σταθμοῦ, εὕρε κεκλεισμένας τὰς θύρας! ἐναυάγει ἐν τῷ λιμένι. Ἐπί τινος στιγμῆς διέμειναν πάντες βωβοὶ, ὡς συμβαίνει πρὸ τῶν ἀπροόπτων συμφορῶν· ἔπειτα ἤρχισαν νὰ ἐκπέμψωσι λυσσώδεις κραυγὰς, αἵτινες ἐτρόμαξαν βεβαίως τὸν ἄθην, ἀλλὰ φεῦ! δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀνοίξωσι τὰς θύρας τοῦ σταθμοῦ. Ἡ διεύθυνσις τοῦ σιδηροδρόμου, διότι δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀδικήσωμεν, εἶχε λάβει πάντα τὰ προσήκοντα μέτρα ὅπως, μετὰ τὴν λιτανείαν, ἢ εἰς τὰς ἰδίαις ἐστίας ἐπάνοδος τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων ψυχῶν τελεσθῆ ἐν πλήρει τάξει, ἀνευ ἀτόπων καὶ βραδύτητος. Ἐν μόνον πρᾶγμα εἶχε λησμονήσῃ τὸ ἄστατον τοῦ οὐρανοῦ, ἢ δὲ καταιγὶς διαλύσασα τὴν τελετὴν, κατέστρεψε τὰ μέτρα τῆς διευθύνσεως ἀπλῆν μόνον καὶ ἀνωφελῆ ἐπίδειξιν καλῆς διαθέσεως καὶ, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, ἡ κ β λ α σ ι ς ε Ἴ ν α ι : ὄ λ η ἔ σ τ ρ ω μ ἔ ν η ἀ π ὸ κ α λ ᾶ ς δ ι α θ ἔ σ ε ι ς. Οὕτω τὸ πλῆθος εὕρε τὸν σταθμὸν κεκλεισμένον. Πρὸς τὴν νέαν ταύτην συμφορὰν οἱ γέροντες δὲν ἐγκαρτεροῦσι πλέον καὶ ἐκ τοῦ κμαῦ καταπίπτουσιν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώματος, αἱ γυναῖκες ἐτοιμάζονται νὰ λειποθυμήσωσι καὶ τὰ παιδία διὰ διαπεραστικῶν φωνῶν ἀμιλλῶνται πρὸς γαλᾶς ἐρωτικὰς, ἐξομολογουμένως ἐπὶ στέγης τὰ πόρνα τῶν αἰσθημάτων.

Εὐτυχῶς ἡ βροχὴ, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε νὰ πίπτῃ, ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ σταυροφόρου ἐκείνου στατοῦ τὴν ἐπιβροχὴν, ἣν ἐξασκεῖ ἡ πυρῖτις ἐπὶ τῶν τέκνων τοῦ Ἄρεως· ἀνεζωπύρησε τὸ ἐκ τοῦ ψύχους ὑπνωττικὸν θάρρος τῶν ἐπιλιτῶν τῆς πίστεως, καὶ μετ' ὀλίγον μέγξ ἀλλαλαγμὸς ἠκούσθη, αἱ θύραι τοῦ σταθμοῦ ἐκ βάρων ἐκλονίσθησαν καὶ, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, τὸ κατάστημα ἐξ ἐφόδου ἐκυριεύθη. Ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν ἐφορησάντων ἀναμιμνήσκει ὅ,τι ἡρωϊκώτερον ἢ ἱστορικῶν τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων χρόνων παρέχει. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ οἱ πολιορκηταὶ ἦσαν πλείονες ἢ ὅσοις ἐχώρει τὸ φρούριον, πάντες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ δρέψωσι τὰς αὐτὰς δάφνας καὶ, ἐκόντες ἄκοντες, πλεῖστοι ἠναγκάσθησαν νὰ στρατοπεδεύσωσιν ὑπὸ πολέμιον οὐρανόν, καταρρόμενοι τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς πόλεως ὅτι δὲν ἔκαμε τὸν σταθμὸν εὐρυχωρότερον, καὶ περιμένοντες περίστασιν μόνον ὅπως ἀναδειξῶσιν ἑαυτούς. Ἡ περίστασις αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ.

Οἱ νικηταὶ δὲν εἶχον σπογγίσει καλὰ καλὰ

τὸ αἷμα, τὸ ὕδωρ δηλαδὴ, ὅπερ ἀπέσταζεν ἐκ τοῦ σώματός των, ὅτε φωνὴ τρόμου, ὡς ἐκείνη ἦν ἀφίκαν τὰ ἀτρόμητα τέκνα τοῦ Ἰσραήλ, ἐπὶ τῇ θάλασσῃ τοῦ Ἰππικοῦ τοῦ Φαραῶ, ἀντήχησεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ στρατοπέδου. Οἱ χωροφύλακες, ἀπροσδόκητοι ὑποκριταὶ τοῦ ποικίλου ἐκείνου δράματος, ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ σταθμοῦ. Οἱ χωροφύλακες! ἐκραύλασαν αἱ γυναῖκες, οἱ χωροφύλακες! ἐτραύλισαν τὰ παιδιά, καὶ ἰδοὺ, οἱ πρὸ μικροῦ ἐπιτιθέμενοι εὐρέθησαν αἰφνης εἰς θέσιν ἀμύνης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Τοσκάνῃ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα οἱ χωροφύλακες ἐνέπνεον μῖσος καὶ συγχρόνως (διὰ τὴν τὸ κρύψωμεν;) τρόμον. Οὐχὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ Μεγάλου Δουκῆς Λεοπόλδου τοῦ Β' ἦν δεσποτικὴ, ἀπ' ἐναντίας ἤτο κυβερνήσις ἠπιωτάτη, καὶ αὐτὸς ἡγεμὼν λαοφιλὴς ὅταν οἱ ὑπῆκοοὶ τοῦ ἡναγκάσθησαν νὰ τὸν προσφέρωσι θύμα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἰταλικῆς ἐνότητος, τὸ ἐπραξάν μετ' ὀφθαλμοῦς δακρύνοντας καὶ τὸν ἀπέπεμψαν, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ βολὰς ἀνθρώπων. Ἀλλ' οἱ χωροφύλακες εἶχον ἐπισύρει τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ ἦσαν ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς ἀστυνομίας, καὶ ἡ ἀστυνομία πανταχοῦ, πλὴν τοῦ Λονδίνου, ἐμπνέει μῖσος καὶ ἀποστροφήν. Τότε δὲ καὶ ἄλλη τις αἰτία προσετίθητο εἰς τὴν κοινὴν κατὰ τῶν χωροφυλάκων ἀπέχθειαν αἱ συμφοραὶ τοῦ 1848, προσδοῦσαι τὰς ἐλπίδας τῶν Ἰταλῶν πατριωτῶν, εἶχον παροξύνει τὰ πνεύματα πάντων. Τοσαῦται προσπάθειαι πρὸς ἐξώσιν τῶν βαρβάρων, τόσον πολυτίμον αἷμα χυθὲν, ὅπως αἱ Ἄλπεις καταστρωθῶσι ἀδιάβατοι καὶ δοθῇ τὰν κληρονομία τῶν πλοίων, ὡς λέγει ὁ Δάντης, εἶχον ἀπολήξει εἰς τὴν πένητον ἡμέραν τῆς Νοβάρρας καὶ εἰς τῆς Βενετίας τὴν ἄλωσιν. Ὁ ξένος, καθ' οὗ οἱ Τοσκάνοι εἶχον γενναίως ἀγωνισθῆ ἐπὶ τῶν αἰματηρῶν πεδίων τοῦ Κουρτατόνε καὶ τῆς Μοντανάρας, ὅπου τὸ πανεπιστήμιον τῆς Πίσσης πολυαριθμούς ἀφῆκε φοιτητάς μετὰ δύο τῶν ἐπισημοτάτων αὐτοῦ καθηγητῶν, ὁ ξένος κατεπάτει γαυριῶν τὸ χῶμα τῆς ἐνδόξου αὐτῶν πατρίδος. Οἱ αὐτοὶ ἐκείνοι τρατιώται, οἵτινες ἐτίμησαν τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ τῶν λομβαρδικῶν πεδιάδων, ἐνθα τῆς Χερσονήσου αἱ τύχαι ἐπαίχθησαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς μάχης τῆς Παυίας μέχρι τῆς ἐν Σολφερίνω νίκης, ἐνδίδοντες εἰς τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων ἠδελφούντο μετὰ τοῦ Κροάτου. Ἦρουν ταῦτα, ὅπως λαὸς παρὰ πάντα ἄλλον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτοῦ ἀγωνισθεὶς, ὡς ὀρθῶς πρκατηρεὶ ὁ Σισμόνδης, συμπεριλάβη εἰς κοινὴν ἀποστροφήν καὶ συμπατριώτας καὶ ξένους. Ὡς ὁ λαὸς ἀπηχθάνετο τοὺς χωροφύλακας, θεωρῶν αὐτοὺς δορυφόρους τῶν Αὐστριακῶν, οὕτως ἀπηχθάνοντο καὶ αὐτὸν ἐκείνοι ἀμοιβαίον μῖσος πρὸ πολλοῦ ἐσχετίζεν ἄλλήλους. Δημονηθὲν παροδικῶς κατὰ τὸ 1848, ὅταν πᾶσαι αἱ ἰταλικαὶ καρδίαι δι' ἐνὸς ἐπαλλοῦ παλμοῦ, ἀνεφάνη μετὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐπαυξήθη ἀπὸ τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ ἔτοιμον νὰ ἐκραγῆ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀφορμῆν.

Ἄλλως τε γνωστὸν ὅτι, παρὰ τοῖς ὑπὸ ξενικὸν ζυγὸν στενάζουσι λαοῖς, ὡς ἐστὲν ἄρα τὴν Ἰταλίαν, πάντα περιβάλλονται πολιτικὸν χαρακτήρα. Τὸ ἀπλούστερον ἀστυνομικὸν μέτρον θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς νέα καταπίεσις, ὡς ἐπαύξησις τῶν δεσμῶν αὐτοῦ ἢ ἐλαχίστη φωνὴ, ἢ ἐκβάλλει, ἔστω καὶ κατὰ χορευτρίαν ἢ θεατρῶνον, ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὡς ἀνταρσίας σύνθημα, ὡς πρόκλησις στάσεως. Ἐντεῦθεν γενικὴ τις καχεξία καὶ δυσἀρέσκεια ἐντεῦθεν συνεχεῖς ὑπόνοιαι καὶ ἀμοιβαία δυσπιστία κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων, ἀπολήγουσα θῆττον ἢ βράδιον εἰς ἐπανάστασιν ἢ εἰς δεσποτισμὸν ἐπίτασιν, διότι ἡ κοινωνία πρέπει νὰ εὐρῆ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἰσορροπίαν, εἴτε ἐλευθερία, εἴτε τυραννία ἐστὶν αὐτή.

Οὕτως εἶχεν ἡ Ἰταλία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τούτου ἕνεκα ὁ λαὸς ἐδέχθη τοὺς χωροφύλακας ὡς ἤθελε δεχθῆ τοὺς Αὐστριακοὺς. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐπιτεθῆ κατ' αὐτῶν ἐπεκαλεῖτο τὴν Παναγίαν, ὅπως τοὺς τυφλώσῃ καὶ στειλῆ αὐτοῖς ὅλα τῆς Πανδώρας τὰ κακὰ αὐτὸ ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν τὸ ὄπλον τοῦ ἀδυνάτου κατὰ τοῦ ἰσχυροῦ. Ἀλλ' ἡ Παναγία, ἣτις δὲν θέλει τὸ κακὸν οὐδένως, δὲν ἀπεφάσισε νὰ τοὺς τυφλώσῃ ἀπ' ἐναντίας ἐπέτρεψεν, ἐν τῇ ἀπειρῷ αὐτῆς ἀγαθότητι, ὥστε οἱ χωροφύλακες νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν πολιτῶν, σκοποῦσα βεβαίως νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίσιν τῶν ἔλλεκτῶν τῆς. Ἀνεξερεύνητοι αἱ βουλαὶ τῆς προνοίας!

Ἡ δοκιμασία ἐγένετο, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀναδειχθέντες, οἱ ἀγογγύστως ὑποστάντες ὕβρεις, κλοπᾶς, πληγᾶς, μώλωπας, τραύματα, χάριν μιᾶς λιτανείας τὴν ὁποῖαν οὔτε κἄν εἶδον (καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθὴς ἀρετὴ), βεβαίως χρυσοῖς γράμμασιν ἐνεγράφησαν ἐν ταῖς οὐρανίαις δέλτοις, ὅπως λεφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Σύζυγοί τινες ἔχασαν ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τὰς προσφιλεῖς αὐτῶν συντρόφους, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀπολεσθεῖσαι αὐταὶ ἀμνάδες τὴν ἐπαύριον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ποίμνην, ἐπὶ τέλους οὐδὲν ἐχάθη, ἐκτὸς ἴσως ὅ,τι ἔσωσε Φραγκίσκος ὁ Α', μετὰ τὴν ἐν Πανιά μάχην.

Τέλος, τὸ γνωστὸν σύριγμα τοῦ σιδηροδρόμου ἀντήχησεν ὀξὺ καὶ διαπεραστικὸν ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ σταθμοῦ, ἀλλ' ὅπως, φεῦ! διαψεύση τὸ τετριμμένον ἄξιωμα «Οἱ σιδηροδρομοὶ κατῆργησαν τὰς ἀποστάσεις», τρεῖς ὥρας ἐδέσαν ἵνα διατρέξωσιν ἀπόστασιν εἴκοσι πέντε λεπτῶν καὶ φθάσωσιν εἰς Φλωρεντίαν ἂς μὴ φανῆ τὸ πρᾶγμα ὑπερβολὴ, μετεχειρίζοντο ζύλα ἐλλείπει γαιανθράκων...

Ἄν οἱ εὐλαβεῖς ἐκείνοι προσκυνηταὶ δὲν κατέκτησαν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὴν ἀξιωματικὴν ἐκείνην ἡμέραν, τότε τῇ ἀληθείᾳ προτιμότερον εἶναι νὰ ὑπηρετῆ τις τῶν Μαμμωνῶν.

ΕΙΡΗΝΗΙΟΣ ΛΕΩΠΙΟΣ.

(Ἐπεταί συνέχεια).

ΟΙ ΟΠΑΔΟΙ ΤΟΥ ΥΙΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 34).

— Καὶ ζητεῖτε τὸν υἱὸν σας;
— Τῷ ὄντι, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ἣν μοι ἔγραψεν...
— Ἐκεῖνος σκέπτεται καὶ ὁ πρῶτος ὑπατος διαθέτει, εἶπε μειδιῶν ὁ ξένος. Ὁ πρῶτος ὑπατος διέθεσε τὸν υἱὸν σας ἐπὶ τινος ἡμέρας καὶ μετ' ἐπέμψε νὰ σᾶς ὑποδεχθῶ ἀντ' ἐκείνου.
— Ἡ Κ. Μοντρεβέλ ἠγαθήσθη κλίνασα τὴν κεφαλὴν.
— Εἰς ποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὀμιλῶ; ἠρώτησεν.
— Εἰς τὸν πολίτην Φωβελέτον Βουριέν, τὸν πρῶτον αὐτοῦ γραμματέα, ἀπεκρίθη ὁ ξένος.
— Σᾶς παρακαλῶ νὰ εὐχαριστήσητε ἐκ μέρους μου τὸν πρῶτον ὑπατον, ὑπέλαβεν ἡ Κ. Μοντρεβέλ, καὶ νὰ τῷ ἐκφράσητε τὴν λύπην μου, διότι δὲν δύναμαι νὰ τὸν εὐχαριστήσω αὐτοπροσώπως.
— Ἄλλ' οὐδὲν τούτου εὐκολώτερον, κυρία.
— Πῶς;
— Ὁ πρῶτος ὑπατος μετὰ διέταξε νὰ σᾶς ὀδηγήσω εἰς τὸ Λουξεμβούργον.
— Ἐμέ;
— Ὑμᾶς καὶ τὸν κύριον υἱὸν σας.
— Ὡ! θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω τὸν στρατηγὸν Βοναπάρτην, θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω τὸν στρατηγὸν Βοναπάρτην, ἐκραύγασε τὸ παιδίον, ὁποῖα εὐτυχία! Καὶ ἐπῆδα κτυπῶν τὰς χεῖρας.
— Ἐ! Ἐδουάρδε, τί εἶν' αὐτά; εἶπεν ἡ Κ. Μοντρεβέλ.
— Εἶτα στραφεῖσα πρὸς τὸν Κ. Βουριέν.
— Συγχαρησάτέ τον, κύριε, εἶπεν, εἶνε ἄγριος ὀρεινὸς τῆς Ζούρας.
— Εἶμαι φίλος τοῦ ἀδελφοῦ σας, εἶπεν ὁ Βουριέν τείνων πρὸς τὸν παῖδα τὴν χεῖρα, μου ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς φιλήσω;
— Εὐχαρίστως, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Ἐδουάρδος, σεῖς δὲν εἶσθε κλέπτης.
— Καὶ πάλιν συγχαρησάτέ τον, κύριε, ἀλλὰ συνελήφθημεν κατ' ὁδόν...
— Πῶς, συνελήφθητε;
— Ναί.
— Ὑπὸ κλεπτῶν;
— Σχεδόν.
— Κύριε, εἶπεν ὁ Ἐδουάρδος, οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες ἀρπάζουσι χρήματα δὲν εἶνε κλέπται;
— Γενικῶς, φίλε μου, ὀνομάζονται οὕτω.
— Βλέπετε λοιπὸν, μήτηρ;
— Ὁ Βουριέν ἐβρίψεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς Κ.

Μοντρεβέλ καὶ ἰδὼν σαφῶς ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου τῆς ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς συνδιαλέξεως τῆ ἦτο δυσἀρεστον, δὲν ἐπέμεινε.

— Κυρία, εἶπε, νὰ τολμήσω νὰ σᾶς ὑπομνήσω ὅτι διετάχθη νὰ σᾶς ὀδηγήσω εἰς τὸ Λουξεμβούργον, ὡς ἔσχεον τὴν τιμὴν πρὸ μικροῦ νὰ σᾶς εἶπω, καὶ νὰ προσθέσω ὅτι ἡ Κ. Βοναπάρτου σᾶς περιμένει ἐκεῖ;
— Κύριε, μίαν στιγμὴν μέχρι οὗ ἀλλάξω ἐσθῆτα καὶ ἐνδύσω τὸν Ἐδουάρδον.
— Καὶ πόσος καιρὸς ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο;
— Εἶναι πολὺ ἂν σᾶς εἶπω ἡμίσειαν ὥραν;
— Ὡ! ὄχι, καὶ ἂν ἡμίσεια ὥρα σᾶς ἀρκεῖ, εὐρίσκω τὴν αἴτησιν λίαν εὐλογον.
— Ἔστὲ ἡσυχος, κύριε, καὶ μοι ἐξαρκεῖ.
— Λοιπὸν, κυρία, ὑπάγω ἕως ἔξω καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰμι ὑπὸ τὰς διαταγὰς σας.
— Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριε.
— Μὴ φροντίσητε δι' ἐμέ, ἂν φανῶ ἀκριβῆς.
— Δὲν θὰ σᾶς κάμω νὰ περιμείνητε.

Καὶ ὁ μὲν Βουριέν ἀνεχώρησεν, ἡ δὲ Κ. Μοντρεβέλ ἐνέδυσεν κατὰ πρῶτον τὸν Ἐδουάρδον, εἶτα ἐαυτὴν ὅτε δὲ ὁ Βουριέν ἐπανῆλθε, πρὸ πέντε λεπτῶν ἦτο ἐτόμη.
— Προσέξατε, κυρία, εἶπεν ὁ Βουριέν μειδιῶν, μὴ καταστήσω γνωστὴν εἰς τὸν πρῶτον ὑπατον τὴν ἀκριβείαν σας.
— Καὶ τί ἔχω νὰ φοβηθῶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει;
— Μήπως σᾶς κρατήση παρ' ἐαυτῷ ἵνα δώσητε μαθήματα ἀκριβείας εἰς τὴν Κ. Βοναπάρτου.
— Ὡ! εἶπεν ἡ Κ. Μοντρεβέλ, οἱ κρεόλοι ἔχουσιν ἄλλας ἀρετάς.
— Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς εἶσθε, κυρία, ὡς νομίζω, κρεόλη.

— Ἡ Κ. Βοναπάρτου, εἶπε μειδιῶσα ἡ Κ. Μοντρεβέλ, βλέπει τὸν σύζυγόν της κατ' ἐκάστην, ἐνῶ ἐγὼ κατὰ πρῶτον ἤδη βλέπω τὸν πρῶτον ὑπατον.

— Ἄς ἀναχωρήσωμεν, ἄς ἀναχωρήσωμεν, μήτηρ! ἐκραύγασεν ὁ Ἐδουάρδος.
— Ὁ γραμματεὺς ἔμεινε ὀπίσω ὅπως ἐπιτρέψη τὴν διάβασιν εἰς τὴν Κ. Μοντρεβέλ, μετὰ ἐν τέταρτον δὲ εὐρίσκοντο εἰς Λουξεμβούργον.

— Ὁ Βοναπάρτης κατεῖχεν εἰς τὸ μικρὸν Λουξεμβούργον τὰ πρὸς δεξιὰν τοῦ κατωγείου δώματα, ἡ δὲ Ἰωσηφίνα εἶχε τὸν θάλαμόν της καὶ τὸ δωματίον της εἰς τὸ πρῶτον ὀρόφωμα εἰς δὲ στενὸς διάδρομος ἔφερεν ἀπὸ τοῦ γραφείου τοῦ πρῶτου ὑπάτου

πρὸς τὸν θάλαμον της. Ἐῖχε δὲ προηγουμένως εἰδοποιηθῆ περὶ τῆς ἐλεύσεως τῆς Κ. Μοντρεβέλ, διότι μόλις παρετήρησεν αὐτὴν καὶ τῇ ἠνοιξε τοὺς βραχίονας.

— Ἐλθετε, ἔλθετε, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα πρὸς τὴν Κ. Μοντρεβέλ, σταθεῖσαν μετὰ σεβασμοῦ πρὸ τῆς θύρας, δὲν σὰς γνωρίζω σήμερον μόνον, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγνώρισα τὸν ἀξιόλογον καὶ ἐξαίρετον Ῥολάνδον σας. Γνωρίζετε τί μὲ παρηγορεῖ ὅταν ὁ Βοναπάρτης μὲ ἀφίη; τὸ ὅτι ὁ Ῥολάνδος τὸν συνοδεύει καὶ ὅταν γνωρίζω ὅτι ὁ Ῥολάνδος εἶναι πλησίον αὐτοῦ, νομίζω ὅτι δὲν δύναται νὰ τῷ ἐπέλθῃ δυστύχημα. Καὶ δὲν θέλετε λοιπὸν νὰ μὲ ἐναγκαλισθῆτε;

Ἡ Κ. Μοντρεβέλ ἔμενε συγχεχυμένη ἐκ τοσαύτης ἀγαθότητος.

— Εἴμεθα συμπατριῶτ' δεσ, νομίζω, ἐξηκολούθησεν ἐκείνη. ὦ! ἐνθυμοῦμαι καλῶς τὸν Κ. Δελακλεμενσίερον, ὅστις εἶχε τὸν ὠραῖον κῆπον ἐκεῖνον καὶ τὰς λαμπρὰς ὀπώρας. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα νὰ εἶδον ὅταν ὁ πατήρ μου μὲ ὠδήγει παιδίον ἔτι εἰς τὸν κῆπον ἐκεῖνον διὰ νὰ φάγω ὀπώρας, μίαν ὠραίαν κόρη, ἣτις ἐφαίνετο ὡς βασίλισσα. Ἐνυμφεύθητε πολὺ νέα, κυρία;

— Δεκατεσσάρων ἐτῶν.

— Καὶ βέβαια διὰ νὰ ἔχητε ἓνα υἱὸν τῆς ἡλικίας τοῦ Ῥολάνδου· ἀλλὰ καθήσατε.

Καὶ δώσασα πρώτη τὸ παράδειγμα, ἔνευσεν εἰς τὴν Κ. Μοντρεβέλ νὰ καθήσῃ πλησίον της.

— Καὶ τὸ ὠραῖον τοῦτο παιδίον, ἐξηκολούθησε δεικνύουσα τὸν Ἐδουάρδον, εἶναι ἐπίσης υἱὸς σας; — Καὶ, ἀφήσασα στεναγμόν. Ὁ θεὸς ὑπῆρξε πολὺ οἰκτιρῶν εἰς ὑμᾶς, κυρία, εἶπε, καὶ ἐπειδὴ εἰσακούει τὰς δεήσεις σας, πρέπει νὰ τὸν παρακαλέσητε νὰ δώσῃ καὶ εἰς ἐμὲ ἓνα υἱόν.

Ταῦτα δ'εἰποῦσα ἠσπάσατο τὸν Ἐδουάρδον.

— Ὁ σύζυγός μου θὰ ἦνε πολὺ εὐτυχῆς νὰ σὰς ἴδῃ, κυρία· ἀγαπᾶ τόσο τὸν υἱόν σας, ὥστε δὲν ἠθελον σὰς ὀδηγήσει παρ' ἐμοὶ πρῶτον, ἂν δὲν εἶχε συνέντευξιν μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς ἀστυνομίας. Ἄλλως τε φθάνετε εἰς κακὴν στιγμὴν, διότι εἶναι μανιώδης.

— ὦ! ἀνέκραξεν ἡ Κ. Μοντρεβέλ, σχεδὸν περίφοβος, ἂν ἔχη οὕτως, ἀγαπᾶ μᾶλλον νὰ περιμένω.

— Ὅχι, ὄχι, τὸναντίον, ἡ θεὰ σας θὰ τὸν πρᾶνῃ· ἀγνοῶ τί συνέβη. Φαίνεται ὅτι συλλαμβάνουσι τὰς ταχυδρομικὰς ἀμάξας, ὡς

εἰς τὸ δάσος τῆς Νοάρης ἐν πλήρει μεσημβρία εἰς τὰς μεγάλας ὁδοὺς. Ὁ Φουσεῖ ἀγνοῶ τί ἔχει νὰ πάθῃ, ἂν τὸ πρᾶγμα ἐπαληθεθῇ.

Ἡ Κ. Μοντρεβέλ ἠτοιμάζετο ν' ἀποκριθῇ, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, τῆς θύρας ἀνοίχθεισης, εἰς κλητὴρ ἐφάνη,

— Ὁ πρῶτος ὑπάτος περιμένει τὴν Κ. Μοντρεβέλ, εἶπεν.

— Ὑπάγετε, ὑπάγετε, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα, ὁ καιρὸς εἶνε τόσο πολὺτιμος διὰ τὸν Βοναπάρτην, ὥστε εἶναι σχεδὸν ἀνυπόμονος, ὡς ὁ Λουδοβίκος ΙΕ' ὅστις οὐδὲν εἶχε νὰ κάμῃ. Δὲν ἀγαπᾶ νὰ περιμένῃ.

Ἡ Κ. Μοντρεβέλ ἠγέρθη μετὰ ζωηρότητος καὶ ἠθέλησε νὰ συμπαραλάβῃ τὸν υἱόν της.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα, ἀφετέ μοι τὸ ὠραῖον αὐτὸ παιδίον ἐνταῦθα· σὰς περιμένω νὰ γευματίσωμεν, καὶ ὁ Βοναπάρτης τὸ βλέπει περὶ τὴν ἕκτην ὥραν· ἄλλως τε ἂν ἐπιθυμῇ νὰ τὸ ἴδῃ, θὰ τὸ ζητήσῃ. Πρὸς τὸ παρὸν εἶμαι δευτέρα μήτηρ του. Ἄς ἴδωμεν, τί νὰ κάμωμεν διὰ νὰ διασκεδάσωμεν.

— Ὁ πρῶτος ὑπάτος θὰ ἔχη ὠραῖα ὄπλα, κυρία, εἶπε τὸ παιδίον.

— Ναι, ὠραιότατα· λοιπὸν νὰ σὰς δείξωμεν τὰ ὄπλα τοῦ πρώτου ὑπάτου.

Ἡ Ἰωσηφίνα ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν μίαν θύραν μετὰ τοῦ παιδίου, ἡ δὲ Κ. Μοντρεβέλ ἀπὸ τὴν ἄλλην μετὰ τοῦ κλητῆρος.

Καθ' ὁδὸν συνήντησεν ἄνδρα ξανθὸν μὲ πρόσωπον ὠχρὸν μὲ ὄμμα θαμβόν, ὅστις τὴν παρετήρησε μετ' ἀνησυχίας, ἣτις τῷ ἐφαίνετο συνήθως. Ἐστάθη λοιπὸν ἵνα τὸν ἀφίση νὰ διέλθῃ.

— Εἶναι ὁ ἀσυνόμος, τῇ εἶπε χαμηλοφώνως ὁ κλητὴρ.

Ἡ Κ. Μοντρεβέλ τὸν εἶδεν ἀπαμακρυνόμενον μετὰ τινος περιεργείας, διότι ὁ Φουσεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο περιβόητος.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ θύρα τοῦ γραφείου τοῦ Βοναπάρτου ἠνοιχθη, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐφάνη κύπτουσα πρὸ τῆς θύρας. Ἰδὼν δὲ τὴν Κ. Μοντρεβέλ,

— Κυρία Μοντρεβέλ, εἶπε, ἔλθετε. Αὕτη δὲ ταχύνασα τὸ βῆμα εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον.

— Ἐλθετε, εἶπεν ὁ Βοναπάρτης κλείων τὴν θύραν ὀπισθεν αὐτοῦ· σὰς ἔκαμα ἀκουσίως νὰ περιμένῃτε, ἀλλ' εἶχον νὰ πλύνω ὀλίγον τὸν Φουσεῖ. Γνωρίζετε ὅτι εἶμαι λίαν ἠγχαριστημένος μὲ τὸν Ῥολάνδον καὶ σκοπεύω εἰς

πρώτην εὐκαιρίαν νὰ τὸν κάμω στρατηγόν. Πότε ἐφθάσατε;

— Πρὸ μικροῦ, στρατηγέ.

— Πόθεν ἐρχεσθε; ὁ Ῥολάνδος μοι τὸ εἶπεν, ἀλλὰ τὸ ἐλησμόνησα.

— Ἐκ Βούργου.

— Διὰ τίνος ὁδοῦ;

— Διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Καμπανίας.

— Διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Καμπανίας· λοιπὸν τότε ἦσθε εἰς Σατιλλιῶν, καὶ πότε; . .

— Χθὲς τὸ πρωὶ περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν.

— Τότε θὰ ἠκούσατε νὰ γίνηται λόγος περὶ ταχυδρομικῆς ἀμάξης συλληφθείσης τὴν δεκάτην ὥραν μετὰ τοῦ Σατιλλιῶν καὶ τῆς Βαρ-Σουρ σένης.

— Ἡ ἀμάξα ἐκείνη στρατηγέ, ἦτο ἡ ἡμετέρα.

— Πῶς ἡ ἡμετέρα;

— Ναι.

— Ἦσθε ἐντὸς τῆς ἀμάξης, ἣτις συνελήφθη.

— Ναι.

— Ἄ! λοιπὸν θὰ ἔχω λεπτομερείας ἀκριβεῖς καὶ μὲ συγχωρεῖτε, διότι γνωρίζετε πόσον ἐπιθυμῶ νὰ πληροφορηθῶ. Εἰς ἓνα τόπον πεπολιτισμένον, ὅστις ἔχει τὸν στρατηγὸν Βοναπάρτην ὡς πρῶτον ἄρχοντα δὲν συλλαμβάνουσι ἀτιμωρητῆ μίαν ὁδοπορικὴν ἀμάξαν ἐν μεγάλῃ ὁδῷ καὶ ἐν πλήρει μεσημβρία, ἡ τότε . .

— Στρατηγέ, δὲν δύναμαι ἄλλο τι νὰ σὰς εἶπω ἢ ὅτι ἐκεῖνοι οἵτινες προσέβαλον τὴν ἀμάξαν ἦσαν ἐφιπποὶ καὶ ἔφερον προσωπίδας.

— Πόσοι ἦσαν;

— Τέσσαρες.

— Πόσοι ἄνθρωποι ἦσαν εἰς τὴν ἀμάξαν;

— Τέσσαρες, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀμαξηλάτου.

— Καὶ δὲν ὑπερασπίσθησαν;

— Ὅχι στρατηγέ.

— Ἡ ἔχθεσις τῆς ἀστυνομίας φέρει ἐν τούτοις ὅτι δύο πυροβόλα ἐβρίφθησαν.

— Ναι, στρατηγέ, ἀλλ' οἱ δύο οὗτοι πυροβολισμοί . .

— Λοιπὸν;

— Ἐβρίφθησαν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ μου.

— Ὑπὸ τοῦ υἱοῦ σας; ἀλλ' ὁ υἱός σας εἶναι εἰς Βανδέαν.

— Ὁ Ῥολάνδος, ναι, ἀλλ' ὁ Ἐδουάρδος ἦτο μετ' ἐμοῦ.

— Ἐδουάρδος! καὶ ποῖος εἶναι αὐτός ὁ Ἐδουάρδος;

— Ὁ ἀδελφός τοῦ Ῥολάνδου.

— Μοὶ ὠμίλησε περὶ τούτου, ἀλλ' εἶναι παιδίον.

— Δὲν εἶνε ἀκόμη δώδεκα ἐτῶν, στρατηγέ.

— Καὶ εἶνε αὐτός ὅστις ἐβρίφθη τὰ δύο αὐτὰ πιστόλια;

— Ναι, στρατηγέ.

— Διατί δὲν μοι τὸν ἐφέρετε;

— Εἶναι μετ' ἐμοῦ.

— Ποῦ;

— Τὸν ἄφησα παρὰ τῇ Κυρία Βοναπάρτου.

Ὁ Βοναπάρτης ἤχησε τὸν κώδωνα, καὶ εἰς κλητὴρ ἐφάνη.

— Εἶπατε εἰς τὴν Ἰωσηφίνην νὰ ἔλθῃ μετὰ τοῦ παιδίου. Καὶ περιφερόμενος εἰς τὸ δωμάτιον,

— Τέσσαρες ἄνθρωποι, ἐψιθύρισε, καὶ ἐν παιδίον δεικνύει παράδειγμα θάρρους, καὶ μῆτε εἰς τῶν κακούργων αὐτῶν νὰ πληγωθῇ!

— Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον σφαῖραι εἰς τὰ πιστόλια.

— Πῶς; δὲν ὑπῆρχον σφαῖραι;

— Ὅχι, τὰ πιστόλια ἦσαν τοῦ ἀμαξηλάτου, καὶ οὗτος εἶχε τὴν πρόνοιαν νὰ τὰ πληρώσῃ μόνον διὰ πυρίτιδος.

— Καλὰ, θὰ μάθωμεν τὸ ὄνομά του.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ θύρα ἠνοιχθη καὶ ἡ Κυρία Βοναπάρτου ἐφάνη κρατοῦσα τὸ τέκνον ἐκ τῆς χειρός.

— Ἐλθὲ, εἶπεν ὁ Βοναπάρτης πρὸς τὸ παιδίον.

Ὁ Ἐδουάρδος ἐπλησίασεν ἄνευ διαταγῆ μου καὶ ἐχαιρέτησε στρατιωτικῶς.

— Σὺ λοιπὸν ἐπυροβόλησες κατὰ τῶν κλεπτῶν;

— Βλέπεις λοιπὸν, μῆτερ, ὅτι εἶνε κλέπται; διέκοψε τὸ παιδίον.

— Βεβαίως εἶνε κλέπται πολὺ ἐπεθύμουν νὰ μὴν ἦσαν τοιοῦτοι. Ἀλλὰ ἐντούτοις σὺ ἐπυροβόλησας τοὺς κλέπτας, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἄνδρες ἐφοβοῦντο;

— Ναι, ἐγὼ, στρατηγέ· ἀλλὰ δυστυχῶς αὐτός ὁ ἀμαξηλάτης εἶχε γεμάτα μὲ πυρίτιδα μόνον τὰ πιστόλιά του, ἄλλως θὰ ἐφόνευον τὸν ἀρχηγόν των.

— Καὶ δὲν φοβεῖσαι σὺ;

— Ἐγὼ ὄχι, εἶπε τὸ παιδίον, δὲν φοβοῦμαι.

— Ἐγεννήσατε λέοντας, κυρία, εἶπεν ὁ Βοναπάρτης στρεφόμενος πρὸς τὴν Κ. Μοντρεβέλ, ἣτις ἐρείδετο ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς Ἰωσηφίνης. Εἶτα δ' ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸ παιδίον,

— Καλὰ, τῷ εἶπεν ἀσπαζόμενος αὐτό· θὰ

ληφθῆ φροντίς καὶ περὶ σοῦ· τί θέλεις νὰ γείνης;

— Στρατιώτης, κατὰ πρόωτον.

— Πῶς, κατὰ πρόωτον;

— Ναί, ἔπειτα συνταγματάρχης, ὡς ὁ ἀδελφός μου καὶ στρατηγός ὡς ὁ πατήρ μου.

— Δὲν πταίω ἐγώ, ἀν δὲν ἦσαι, εἶπεν ὁ πρόωτος ὑπατος.

— Οὐδ' ἐγώ, ὑπέλαβε τὸ παιδίον.

— Ἐδουάρδε! εἶπεν ἡ Κ. Μοντρεβέλ περίφοβος.

— Μὴ τὸ μαλῶνῃτε διότι ἀπεκρίθη καλῶς. Καὶ ὑψώσας τὸ παιδίον πρὸς τὸ πρόσωπόν του, ἠσπάσθη αὐτὸ καὶ προσέθηκε,

— Θὰ γευματίσητε μεθ' ὑμῶν, καὶ τὸ ἐσπέρας ὁ Βουριέν, ὅστις ἤλθε καὶ σὰς εὔρεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον, θὰ σὰς ὀδηγήσῃ εἰς οἶκόν τινα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Νίκης· ἐκεῖ θὰ μείνητε μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ῥολάνδου, ὅστις θὰ σὰς εὔρη κατάλυμα κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του. Ὁ Ἐδουάρδος θὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸ Πρύτανεῖον καὶ ἐγὼ ἀναδέχομαι νὰ νυμφεύσω τὴν θυγατέρα σας.

— Στρατηγέ!

— Ἐσυμφωνήσαμεν μετὰ τοῦ Ῥολάνδου.

— Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὴν Ἰωσηφίαν, εἶπε.

— Παράλαβε τὴν Κ. Μοντρεβέλ καὶ προσπάθησε νὰ μὴ στενοχωρηθῇ. Κυρία Μοντρεβέλ, ἀν ἡ φίλῃ σας (καὶ ἐτόνισε τὴν λέξιν ταύτην) θέλήσῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς κανὲν κατάστημα ἐνδουμάτων τοῦ συρμοῦ, ἐμποδίσατέ την, διότι δὲν τῆς λείπουν οἱ πῆλοι τὸν τελευταῖον μῆνα ἡγόρασε τριάκοντα ὀκτώ.

Καὶ θωπεύσας τὸν Ἐδουάρδον, ἀπέπεμψε καὶ τὰς δύο γυναῖκας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΜΥΔΩΦΟΥ ΤΟΥ ΚΕΡΑΕΑΝΟΥ.

Εἶπομεν ὅτι καθ' ἦν στιγμὴν ὁ Μοργάν καὶ οἱ τρεῖς σύντροφοί του συνελάμβανον τὴν ὀδοπορικὴν ἄμαξαν τῆς Γενέθης μετὰ τῆς Βαρ-σουρσένης καὶ τοῦ Σατιλλιδῶν, ὁ Ῥολάνδος εἰσῆρχετο εἰς Νάντην.

Ἄν θέλωμεν νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς του, ὀφείλομεν ἔχει νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν βῆμα πρὸς βῆμα ἐν μέσῳ τῶν ἀποκρίσεων, δι' ὧν ὁ ἀβδᾶς Βερνιέ ὑπέκρυπτε τοὺς φιλοδόξους σκοπούς του, ἀλλὰ νὰ εὔρωμεν αὐτὸν εἰς τὴν πολίχνην τοῦ Μουζιλάνε, τὴν κειμένην μετὰ τῆς Ἄμ-

ῶνος καὶ Γονέρνου, δύο λεύγας μακρὰν τοῦ μικροῦ κόλπου, ἐν ᾧ χύνεται ὁ Βιλαίνης.

Ἐκεῖ εὐρισκόμεθα εἰς τὸ Μοριβάν, τὸν τόπον δηλονότι ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ἀντιδημοκρατικὴ ἐπανάστασις ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς. Πλησίον τοῦ Λαβάλ καὶ τῆς Ποατιέρης ἐγεννήθη ὁ Πέτρος, ὁ Κοτερῶ, ὁ Δεζάν καὶ Μοῦνέ, οἱ τέσσαρες ἀντιδημοκράται ἀδελφοί. Εἰς τῶν προγόνων αὐτῶν, ξυλοκόπος μισάνθρωπος, χωρικός δύστροπος, ἔμεινε μεμακρυσμένος τῶν λοιπῶν χωρικῶν, ὡς ὁ νυκτικόραξ μένει μεμακρυσμένος τῶν λοιπῶν πτηνῶν.

Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ πτηνοῦ τούτου *chai-huan* καὶ κατὰ παραφθορὰν *chouan* ἔλαβε τὸ ὄνομα ὅλη ἡ μερὶς τῶν ἀντιδημοκρατικῶν. Εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Λοάρ ἔλεγον *chouans* τοὺς Βρετανούς, ὡς εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην ἔλεγον κακούργους τοὺς Βανδαίους.

Δὲν ἀνῆκει εἰς ἡμᾶς νὰ διηγηθῶμεν τὸν θάνατον, τὴν καταστροφὴν τῆς ἡρωικῆς ταύτης οἰκογενείας, ν' ἀκολουθήσωμεν ἐπὶ τῆς λαιμητόμου τὰς δύο ἀδελφὰς καὶ τὸν ἕνα ἀδελφὸν ἢ εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης κατακειμένους τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ῥενέ μάρτυρας τῆς πίστεώς των. Ἀπὸ τῆς καταδίκης τῆς Περβίνης, τοῦ Ῥενέ καὶ τοῦ Πέτρου μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου, πολλὰ ἔτη παρήλθον καὶ τὰ μαρτύρια τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἀρρένων ἔμειναν παροιμιώδη. Ἡμεῖς μὲ τοὺς διαδόχους αὐτῶν ἔχομεν νὰ ἀσχοληθῶμεν.

Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ ὅπως ἐφάνησαν πολεμοῦντες πλησίον τοῦ Ῥουίλεοῦ, τοῦ Βοαζαρδῆ, καὶ τοῦ Βερνάρδου Βιλλενέθ, οὕτως ἐπολέμησαν καὶ πλησίον τοῦ Βουρμῶν, τοῦ Φροττέ, τοῦ Γεωργίου Καδουδάλ. Τὴν αὐτὴν πάντοτε ἐδείξαν γενναιότητα, τὴν αὐτὴν ἀφοσίωσιν. Οἱ αὐτοὶ ἦσαν πάντοτε χριστιανοὶ στρατιῶται, οἱ αὐτοὶ ἐξημεμένοι βασιλόφρονες. Ἡ θέσις των εἶναι αἰετοπετὴ αὐτῆ, ἀγρία, ἀπότομος. Ὁ ὀπλισμός των εἶναι αἰετοπετὴ ὁ αὐτός, τὸ πυροβόλον καὶ ἀπλήθης ῥάβδος, ἦν οἱ ἐγγχώριοι καλοῦσι *φρέτην*. Ἡ ἐνδυμασία των πάντοτε εἶναι ἡ αὐτῆ, τουτέστι κεκρύφαλος ἐξ ἐρίου φαιοῦ ἢ πέτασος με πλάτειας ἄκρας, μόλις καλύπτων τὰς ἐπὶ τῶν ὤμων των ἀτμημελῶς πιπτούσας κόμας των. Εἶναι οἱ ἀρχαῖοι *Aulerei Genomani*, ὡς ἐπὶ Καίσαρος, *promisso capillo*, εἶναι ἀ-

κόμη οἱ αὐτοὶ Βρετανοὶ, περὶ ὧν ὁ Μαρσιάλης εἶπε.

«*Tam laxa est...*»

Quam vetere braciae Bretonis pauperis.

Διὰ νὰ πρ φυλάσσωνται ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὸ ψῦχος φέρουσιν ἐνδυμα ἐκ δερμάτων αἰγῶν, εἰς ὃ κρέμανται τὰ ἐρία των, καὶ ὡς σύμβολον ἐπὶ τοῦ στῆθους οἱ μὲν ἔχουσιν ἐπίδεσμον καὶ κομβολόγιον, οἱ δὲ μίαν καρδίαν τοῦ Χριστοῦ, σημεῖον διακριτικὸν μιᾶς ἀδελφότητος, ἧτις οὐνῆρχετο καθ' ἐκάστην εἰς κοινὴν προσευχὴν.

Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες καθ' ἦν ὥραν διερχόμεθα τὸ ὄριον τὸ χωρίζον τὸν κάτω Λοάρ ἀπὸ τὸ Μοριβάν, εἰσὶ διεσκορπισμένοι ἀπὸ τοῦ Ῥοσθερβάν μέχρι τῆς Βάννης, καὶ ἀπὸ τῆς Κερτεμβέργης μέχρι τοῦ Βιλλιέρσου, κατέχοντες οὕτω τὸ πολίχιον τοῦ Μουζιλλάκ.

Μόνον ἀπαιτεῖται ὄμμα ἀετοῦ ὑψιπετοῦς ἢ νυκτικόρακος ἐρημολάλου διὰ νὰ τοὺς διακρίνῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν σπάρτων, τῶν δενδρουλλίων καὶ τῶν θάμνων, ἐνθα εἰσὶ κεκρυμμένοι.

Ἄς διέλθωμεν λοιπὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ συμπλέγματος ἐκείνου τῶν ἀοράτων φρουρῶν, καὶ ἀφοῦ διαπεράσωμεν δύο ρύακας χυνομένους εἰς τὸν ἀνευ ὀνόματος ποταμὸν, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τῆς Βιλλιέρσης, μετὰ τῆς Ἀρζάλ καὶ τοῦ Δαμγάν, ἄς εἰσέλθωμεν τολμηρῶς εἰς τὸ χωρίον Μουζιλλάκ.

Τὰ πάντα ἐν αὐτῷ εἰσὶ κατηφῆ καὶ ἥρεμα, ἐν μόνον φῶς λάμπει μετὰ τῶν σχισμάτων τῶν παραθυροφύλων μιᾶς οἰκίας ἢ μᾶλλον μιᾶς καλύβης, ἦν οὐδὲν διακρίνει τῶν ἄλλων οἰκιῶν. Ἡ οἰκία αὕτη εἶναι ἡ τετάρτη, ὅταν εἰσέρχηται τις. Ἄς πλησιάσωμεν τὸ ὄμμα μας εἰς ἐν τῶν παραθύρων καὶ ἄς ἴδωμεν.

Εἷς ἄνθρωπος ἐνδεδυμένος τὸν ἱματισμὸν τῶν πλουσίων χωρικῶν τοῦ Μοριβάν εἶναι ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ· σειράδιον δὲ χρυσοῦν, ἔχον πλάτος ἐνός δακτύλου, κομμεῖ τὸ περιλαίμιον καὶ τὰς κομβιοθήκας τοῦ ἱματίου του καὶ τὰς ἄκρας τοῦ πῆλου του. Τὸ ἐπίλοιπον τῆς στολῆς του συμπληροῦται ἀπὸ ἐν πανταλόνιον δερμάτινον καὶ ἀπὸ ζευγὸς ὑποδημάτων ἀνεσυρμένων· ἐπὶ ἐνός δὲ καθίσματος ὑπάρχει ἐρριμμένη ἡ σπάθη του, ζευγὸς δὲ πιστολίων κεῖται πλησίον του. Εἰς τὴν ἐστίαν τὸ πῦρ ἀντανακλάται ζωηρῶς ἐπὶ

δύο ἢ τριῶν καραβινῶν. Κάθηται ἐνώπιον τραπέζης καὶ μία λυχνία φωτίζει τὰ τε ἔγγραφα ἅτινα ἀναγινώσκει μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ τὸ πρόσωπόν του συνάμα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος φαίνεται ἔχων ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν, καὶ ἀν αἱ μέριμναι ἐμφυλίου πολέμου δὲν τὸν ἐτάρασσον, ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἠθελεν εἶσθαι χαρίεσσα καὶ ῥαδινή. Ὠραία ξανθὴ κόμη τὸν στολιζει, μεγάλοι κυανοὶ ὀφθαλμοὶ τῷ δίδουσι φυσιογνωμίαν ζωηρὰν, ἡ κεφαλὴ του ἔχει τὸ ιδιαίτερον ἐκεῖνο σχῆμα τῶν βρετανικῶν κεφαλῶν, ὅπερ, ἀν πιστεύσωμεν τὸν Γάλ, προέρχεται ἐκ τῆς ὑπερμέτρου ἀναπτύξεως τῶν ὀργάνων αὐτῶν. Ἐνεκα λοιπὸν τοῦ σχήματος τῆς κεφαλῆς, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχει δύο ὀνόματα, τὸ ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον οἱ στρατιῶται του τὸν ὀνομάζουσι *στρογγυλοκέφαλος* καὶ τέλος τὸ ὄνομα ὅπερ ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς ἐντίμους καὶ ἀξίους γονεῖς του Γεώργιος Καδμοῦαλ, ἡ μᾶλλον Γεώργιος Καδουδάλ, διότι ἡ παράδοσις μετέβαλε τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματος ἐκείνου, ὅπερ κατέστη ἱστορικόν.

Ὁ Γεώργιος ἦτον υἱὸς ἐνός γεωργοῦ τοῦ Κερλεάνου ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῆς Βρέσης. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ γεωργὸς οὗτος ἦν ταυτοχρόνως καὶ μυλωθρός· εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Βάννης, ἧτις ἀπέχει τῆς Βρέσης ὀλίγας μόνον λεύγας, μετέβαιεν ὅπως λάβῃ ὀπωσοῦν καλὴν ἀγωγὴν, ὅταν αἱ πρῶται προσκλήσεις τῆς ἐπαναστάσεως τῶν βσιλοφρόνων ἐδημοσιεύθησαν εἰς Βανδέαν. Ὁ Καδουδάλ τὰς ἠκουσεν, ἠνωσε περὶ ἑαυτὸν τινὰς φίλους, μεθ' ὧν συνεκυνήγει καὶ συνεδιεσκέδαζε, διηλθε τὸν Λοάρ ἐπὶ κεφαλῆς των καὶ ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸν Στοφλέτον, ἀλλ' οὗτος ἀπήτησε νὰ τὸν ἴδῃ μαχόμενον πρῶτον πρὶν τὸν προσκολληθῆ παρ' ἑαυτῷ, ὅπερ ἐπεθύμει καὶ ὁ Γεώργιος. Τοιαῦται περιστάσεις δὲν ἦσαν σπάνιαι εἰς τὸν στρατὸν τῆς Βανδέας, καὶ τὴν ἐπιούσαν συνεκροτήθη μάχη καθ' ἣν ὁ Γεώργιος τοσοῦτον καλῶς ἐπολέμησεν, ὡσε βλέπων αὐτὸν ὁ Στοφλέτος καταδιώκοντα τοὺς ἐναντίους μετὰ γενναιότητος ἀξιοθαυμάστου, ἐκραύγασε πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἰστάμενον Βουσάμ,

— Ἄν κάμμία σφαῖρα τηλεβόλου δὲν φωνεύσῃ αὐτὸν τὸν *στρογγυλοκέφαλον*, σὰς προλέγω ὅτι θὰ προοδεύσῃ πολὺ. Ἐκτοτε δὲ ἔμεινε τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸν Καδουδάλ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, πέντε αἰῶνας πρότερον, οἱ κύριοι τῆς Μαλέστρης, τῆς Πενούτης, τῆς Βωμανοάρης καὶ τῆς Ροχεφόρτης ἀπεκάλουν τὸν στρατηγὸν ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῦ αἱ γυναῖκες τῆς Βρετάνης ἐκλώσαν τὰ λύτρα.

— Ἰδοὺ ὁ στρογγυλοκέφαλος, ἔλεγον θὰ ἀνταλλάξωμεν πάλιν ὥραϊα σπαθίσματα μὲ τοὺς Ἀγγλους. Δυστυχῶς δὲν ἐμάχοντο πλέον Βρέτονες κατὰ Ἀγγλων, ἀλλὰ Γάλλοι κατὰ Γάλλων. Ὁ Γεώργιος ἔμεινεν εἰς Βανδέαν μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ Σαβενέ. Τότε ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὀλόκληρος ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἢ διεσκεδάσθη ὡς καπνός.

Ὁ Γεώργιος ἐπὶ τρία περίπου ἔτη ἀνέδειξε θαυμαστήν γενναιότητα, ἐπιτηδειότητα καὶ τόλμην, διήλθε τὸν Λοὰρ καὶ εἰσῆλθεν εἰς Μοριβάν μεθ' ἑνὸς μόνου ἀκολούτου. Οὗτος ἐγένετο ὑπασπίστης του ἢ μᾶλλον σὺν τροφός του, οὐδέποτε τὸν ἐγκατέλειψε, καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐπιπόνου ἐκστρατείας, ἣν εἶχον κάμει ὁμοῦ, μετέβαλε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Λεμερσιέ εἰς Τιφφάνγη. Ὁ ἀναγνώστης ἐνθυμῆται βεβαίως αὐτὸν εἰς τὸν χορὸν τῶν θυμάτων.

Ἐπανέλθων δὲ εἰς τὴν γεννέτειραν αὐτοῦ χώραν, ὑπεστήριξεν ἕκτοτε τὴν ἐπανάστασιν δι' ἰδίον του λογαριασμόν. Αἱ σφαῖραι ἐσεβάσθησαν τὸν στρογγυλοκέφαλον, καὶ ὁ στρογγυλοκέφαλος, δικαίων τὴν προφητείαν τοῦ Στοφλέτου, διαδεξάμενος τοὺς Λορασεζακελίους, τοὺς Ἐλθαίους, τοὺς Βονσάμ, τοὺς Λεσκούρ, τὸν Στοφλέτον αὐτὸν, κατέστη ὁ ἀντίπαλος αὐτῶν ἐν δόξῃ καὶ ὁ ἀνώτερός των ἐν δυνάμει, διότι ἐδυνήθη (πράγμα καταδεικνύον τὸ μέγεθος αὐτοῦ) νὰ παλαίση μόνος σχεδὸν πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοῦ Βοναπάρτου, πρὸ τριῶν μηνῶν διορισθέντος πρώτου ὑπάτου.

Οἱ δύο μετ' αὐτοῦ μείναντες πιστοὶ εἰς τὴν Βουρβώνειον δυναστείαν ἀρχηγοὶ ἦσαν ὁ Φροττέ καὶ ὁ Βουρμόν.

Εἰς ὃν χρόνον εὐρισκόμεθα, τουτέστι τὴν 26 ἰανουαρίου 1800, ὁ Καδουδάλ ἡγεῖται τριῶν ἢ τεσσάρων χιλιάδων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν ἐτοιμάζεται νὰ ἀποκλείσῃ εἰς Βάννην τὸν στρατηγὸν Χαρτύ. Δὲν ἔπραξε δὲ αὐτὸ μέχρι τοῦδε, διότι περιμένων τὴν ἀπάντησιν τοῦ πρώτου ὑπάτου εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ'. εἶχεν ἀναστείλει τὰς ἐχθροπραξίας ἀλλ' ἀπὸ δύο ἡμερῶν, ἐλθὼν ὁ

Τιφφάνγη τῷ ἔδωκε τὴν προσδοκωμένην ἀπάντησιν.

Ἡ ἀπάντησις ἐκείνη ἐπέμφθη εἰς Ἀγγλίαν, ἐνθεν θὰ σταλῆ εἰς Μιττώ καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ὑπάτος δὲν θέλει ποσῶς τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπηγορευμένων ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ'. ὄρων, ὁ Καδουδάλ, ἀρχιστράτηγος τοῦ Λουδοβίκου ΙΗ', ἐν ταῖς δυτικαῖς ἐπαρχίαις, θὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Βοναπάρτου, καὶ μόνος ἀκόμη ἂν ἔμεινε μετὰ τοῦ φίλου του Τιφφάνγου, καθ' ὃν χρόνον μάλιστα εἰς Πουάνσιν συνθηκολογοῦσιν ὁ Σατιλλῶν, ὁ Ἀντισάμ, ὁ ἀββᾶς Βερνιέ καὶ ὁ στρατηγὸς Ἐδουβίλ.

Τὴν ὥραν ταύτην ἐσκέπτετο περὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐπιζῶντος πολεμιστοῦ τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ αἱ νέαι εἰδήσεις ἅς ἔλαβεν, εἶναι τῷ ὄντι ἀντικείμενον σκέψεως.

Ὁ στρατηγὸς Βροῦνος, ὁ νικητὴς τοῦ Βέργεν καὶ τοῦ Καστρικῶν, ὁ σωτὴρ τῆς Ὁλλανδίας ὠνομάσθη ἀρχηγὸς τῶν δημοκρατικῶν στρατῶν τῆς Δύσεως καὶ ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς Νάντην μετ' ἀπόφασιν νὰ καταστρέψῃ τὸν Καδουδάλ καὶ τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃ εἰς τὸν νέον στρατηγὸν ὅτι δὲν φοβεῖται καὶ ὅτι ὑπὸ οὐδεμιᾶς δειλίας κατεσκέθη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην καλπασμὸς ἵππου ἀντήγησεν ἀναμφιβόλως ὁ ἵππεὺς ἐκεῖνος ἔχει ἐλευθέραν τὴν διάβασιν, διότι διέρχεται ἀνευ ἐλαχίστης δυσκολίας διὰ μέσου τῶν πολυαριθμῶν φρουρῶν, οἵτινες μένουσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Ροσβερνάρδης, καὶ χωρὶς δυσκολίας ἐμβαίνει εἰς τὸ πολίχνιον τοῦ Μουζιλλάκ. Ἐκεῖ ἵσταται ἐμπροσθεν τῆς θύρας τῆς καλύβης ὅπου εἶναι ὁ Γεώργιος. Οὗτος ὑψοῖ τὴν κεφαλὴν, ἀκροᾶται καὶ διὰ πᾶσαν περίπτωσιν θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν πιστολίων του, μ' ὄλον ὅτι εἶναι βέβαιον, ὅτι φίλος ὑπάρχει ὁ ἐρχόμενος.

Ὁ ἵππεὺς πεζεύει, εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ εὐρίσκειται ὁ Γεώργιος.

— Ἄ! εἶσαι σὺ, Βασιλόκαρδε, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, πόθεν ἔρχεσαι;

— Ἐκ τοῦ Πουανσέ, στρατηγέ.

— Τί νέα φέρεις;

— Μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Τιφφάνγου.

— Δός μοι τὴν. Καὶ λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ὁ Γεώργιος ἀνέγνω αὐτὴν μετὰ σπουδῆς.

— Ἄ! εἶπε. Καὶ τὴν ἀνέγνωσεν ἐκ νέου.

— Εἶδες ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῦ ἀναγγέλλει τὴν

ἔλευσιν; ἤρῳτησεν ὁ Καδουδάλ.

— Ναί, στρατηγέ, εἶπεν ὁ ταχυδρόμος.

— Τί ἄνθρωπος εἶναι;

— Ὁραῖος νέος εἴκοσι ἕξ ἕως εἴκοσι ἑπτὰ ἐτῶν.

— Τί ὕφος ἔχει;

— Ἀποφασιστικόν.

— Καλὰ καὶ πότε ἔρχεται;

— Ἴσως, ἀπόψε.

— Τὸν ἐσύστησες εἰς τοὺς φρουροὺς τῆς ὁδοῦ;

— Ναί, θὰ διέλθῃ ἐλευθέρως.

— Σύστησέ τον καὶ πάλιν νὰ μὴ τὸν ἐνοχλήσωσι κατ' οὐδέν. Μᾶς τὸν συνιστᾷ ὁ Μοργάν.

— Καλὰ, στρατηγέ.

— Ἐχεις ἄλλο τι νὰ μοι εἴπῃς;

— Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν δημοκρατικῶν εἶναι εἰς Ροσβερνάρδην.

— Πόσοι ἄνδρες;

— Χίλιοι περίπου· ἔχουσι μετ' αὐτῶν μίαν λαιμητόμον, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως, Μολλιέρον.

— Εἶσαι βέβαιος;

— Τοὺς ἀπήντησα καθ' ὁδόν, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἐπίτροπος ἦτον ἐφιππος πλησίον τοῦ συνταγματάρχου, τὸν ἐγνώρισα καλῶς. Ἐφώνευσεν τὸν ἀδελφόν μου, καὶ ἔκαμα ὄρκον νὰ τὸν φονεύσω καὶ ἐγὼ μὲ τὴν χεῖρά μου.

— Καὶ θὰ κινδυνεύσῃς τὴν ζωὴν σου διὰ νὰ ἐκτελέσῃς τὸν ὄρκον σου;

— Εἰς πρώτην εὐκαιρίαν.

— Ἴσως δὲν θὰ ἀργήσῃ αὕτη πολὺ νὰ παρουσιασθῇ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην νέος καλπασμὸς ἵππου ἀντήγησεν εἰς τὴν ὁδόν.

— Ἄ! εἶπεν ὁ Βασιλόκαρδος, ἰδοὺ πιθανῶς ἐκεῖνος, ὃν περιμένετε.

— Ὅχι, εἶπεν ὁ Γεώργιος, ὁ ἵππεὺς ὅστις ἔφθασεν ἔρχεται ἐκ τοῦ μέρους τῆς Βάννης.

Καὶ ὄντως τοῦ θορύβου τοῦ καλπασματος πλησιάσαντος, ἐγνώρισθη ἡ ὀρθότης τοῦ λόγου τοῦ Καδουδάλ.

Ὡς καὶ ὁ πρῶτος, οὕτω καὶ ὁ δεύτερος ἵππεὺς, ἐστάθη ἐμπροσθεν τῆς θύρας, ὡς καὶ ὁ πρῶτος ἐπέλευσεν, ὡς καὶ ὁ πρῶτος εἰσῆλθεν.

Ὁ Γεώργιος τὸν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως, μ' ὄλον ὅτι ἐκαλύπτετο ὑπὸ μανδύου.

— Εἶσαι σὺ, Βενέδικτε, εἶπε;

— Ναί, στρατηγέ μου.

— Πόθεν ἔρχεσαι;

— Ἐκ Βάννης, ὅπου μὲ ἐστείλατε νὰ ἐπιβλέπω τοὺς ἐχθρούς.

— Λοιπὸν τί κάμουν ἐκεῖνοι;

— Φοβοῦνται μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης, ἂν τοῖς ἀποκλείσῃτε τὴν πόλιν, καὶ διὰ νὰ προμηθευθῇ τροφὰς ὁ στρατηγὸς Χαρτύ σκοπεύει τὴν νύκτα ταύτην νὰ προσβάλλῃ τὰς ἀποθήκας τοῦ Γραντσάμ. Ὁ στρατηγὸς θὰ διοικῇ αὐτοπροσώπως τὴν ἐκστρατείαν, καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ αὕτη εὐκολώτερον, ἢ προσβολὴ θὰ γείνη ἀπὸ ἑκατὸν ἄνδρας μόνον.

— Εἶσαι κουρασμένος, Βενέδικτε;

— Ποτέ, στρατηγέ.

— Καὶ ὁ ἵππος σου;

— Ἦλθε ταχύτατα, ἀλλὰ δύναται νὰ διατρέξῃ ἔτι πέντε λεύγας χωρὶς νὰ σκάσῃ.

— Ἄφες τον δύο ὥρας ν' ἀναπαυθῇ, δός τω διπλὴν κριθὴν διὰ νὰ τρέξῃ δέκα λεύγας.

— Οὕτω βέβαια τὰς διατρέχει.

— Μετὰ δύο ὥρας θὰ ἀναχωρήσῃς καὶ περὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡμέρας θὰ ἦσαι εἰς Γραντσάμ. Νὰ εἴπῃς ἐξ ὀνόματός μου νὰ κενώσωσι τὸ χωρίον, καὶ διὰ τὸν στρατηγὸν Χαρτύ καὶ τὸ σῶμα του φροντίζω ἐγὼ ἔχεις ἄλλο τι νὰ μοι εἴπῃς;

— Ὅχι, ἐν μόνον νέον.

— Τί;

— Ὅτι εἰς Βάννην ἔρχεται εἰς νέος ἐπίσκοπος.

— Ἄ! μᾶς δίδουσι λοιπὸν ἐπισκόπους;

— Ναί· ἀλλ' ἂν ἦναι ὡς αὐτὸν, δύναται νὰ τοὺς κρατήσωσιν οἱ ἴδιοι.

— Καὶ τί εἶναι αὐτός;

— Ὁ Ὁδρινός.

— Ὁ βασιλοκτόνος;

— Ὁ Ὁδρινός ὁ ἀρνησίθρησκος.

— Καὶ πότε ἔρχεται;

— Ἀπόψε ἴσως, ἢ αὔριον.

— Δὲν ὑπάγω κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων μου.

Ὁ Βενέδικτος καὶ ὁ Βασιλόκαρδος ἐκάγχασαν σαρδόνιον.

— Σιωπὴ, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, καὶ οἱ τρεῖς ἔτειναν οὖς προσεκτικόν.

— Τὴν φορὰν ταύτην εἶναι ἴσως αὐτός, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, ἀκούσας ἤχον καλπάζοντος ἵππου ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Ροσβερνάρδου.

— Ναί, εἶναι αὐτός, ἐπανελάβεν ὁ Βασιλόκαρδος.

— Καλὰ, φίλοι μου, ἀφήσατέ με μόνον· Σὺ, Βενέδικτε, ὑπάγε εἰς Γραντσάμ ὅσον δύνασαι τάχιον. Σὺ, Βασιλόκαρδε, περίμενε εἰς

τὴν αὐλὴν μὲ τριάκοντα ἀνθρώπους, διότι δύναμαι νὰ ἀναγκασθῶ νὰ στείλω ταχυδρόμους εἰς διάφορα μέρη. Ἐν τούτοις εἶπέ νὰ ἐτοιμάσωσίν τι διὰ νὰ φάγωμεν.

— Διὰ πόσους ἀνθρώπους, στρατηγέ;

— Διὰ δύο.

— Θὰ ἐξέλθῃτε;

— Ὅχι, θὰ ὑπάγω εἰς συνάντησιν τοῦ ἐρχομένου.

Δύο ἢ τρεῖς παῖδες ἔφερον εἰς τὴν αὐλὴν τοὺς ἵππους τῶν δύο ἀπεσταλμένων, οἵτινες ἀνεχώρησαν ἐν τάχει.

Ὁ Γεώργιος ἔφθασεν εἰς τὴν θύραν τῆς ὁδοῦ τὴν στιγμὴν ἰδίως ἐκείνην, καθ' ἣν εἰς ἵππεὺς σταματῶν τὸν ἵππον του καὶ παρατηρῶν τῇ δε καχεῖσε, ἐφαίνετο δισταζῶν.

— Ἐδῶ, εἶναι, κύριε, εἶπεν ὁ Γεώργιος.

— Τίς εἶν' ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ ἵππεύς.

— Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ζητεῖτε.

— Ἀλλὰ πῶς γνωρίζετε ποῖον ζητῶ;

— Ὑποθέτω τὸν Γεώργιον Καδουδάλ τὸν κοινῶς Στρογγύλην Κεφαλὴν λεγόμενον.

— Μάλιστα.

— Καλῶς ὠρίσατε τότε, Κύριε Ῥολάνδε δὲ Μοντρεβέλ, διότι εἶμαι ἐκεῖνος ὃν ζητεῖτε.

— Ἄ! ἄ! εἶπεν ὁ νέος ἐκπληκτος καὶ πεζεύων ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετο ὅτι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐζήτηι τινὰ, εἰς ὃν νὰ παραδώσῃ τὸν ἵππον του,

— Ῥίψατε τὸν χαλινὸν εἰς τὸν τράχηλόν του εἶπε, καὶ μὴ φροντίσητε περὶ αὐτοῦ, διότι θέλετε τὸν εὔρει, ὅποταν ἀγαπάτε. Τίποτε δὲν χάνεται εἰς Βρετάνην εἰσθε εἰς τὴν γῆν τῆς νομιμότητος.

Καὶ οὐδὲν εἰπὼν ὁ ἵππεύς, ἔρριψε τὸν χαλινὸν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ ἵππου του, καὶ ἠκολούθησε τὸν προπορευόμενον Καδουδάλ.

— Προηγοῦμαι διὰ νὰ σᾶς δείξω τὴν ὁδόν, συνταγματάρχα, εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀντιδημοκρατικῶν. Καὶ ἀμφοτέροι εἰσῆλθον εἰς τὴν καλύβην, ἧς χεῖρ ἀόρατος ἀνέφλεξε τὸ πῦρ ἐν τῇ ἐστίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΔΟΥΔΑΛ.

Ὁ Ῥολάνδος εἰσῆλθεν, ὡς εἶπομεν, ὅπῃ σθεν τοῦ Γεωργίου, καὶ εἰσερχόμενος ἔρριψε περίξ αὐτοῦ βλέμμα ἀνησυχου περιεργείας.

Τὸ βλέμμα τοῦτο τῷ ἐξήρχεσε διὰ νὰ ἴδῃ ὅτι ἦσαν ἐντελῶς μόνοι.

— Ἐδῶ εἶναι τὸ στρατηγεῖόν σας; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος μειδιῶν καὶ πλησιάζων εἰς τὸ πῦρ τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ;

— Ναί, συνταγματάρχα.

— Ἀλλὰ εἶναι μοναδικῶς πεφρουρημένον.

— Μοί λέγετε τούτο, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος μειδιῶν, διότι ἐκ Ῥοσβερνάρδου ἕως ἐδῶ εὐρίσχετε τὴν ὁδὸν ἐλευθεράν;

— Τουτέστιν οὐδὲ ψυχὴν ἀπήνησα.

— Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ὁδὸς δὲν φυλάττεται.

— Ἴσως ὑπὸ αἰγωλιῶν καὶ νυκτικοράκων, οἵτινες ἐπέτων ἀπὸ δένδρον εἰς δένδρον διὰ νὰ μὲ συνοδεύωσιν. Ἄν ἔχη οὕτω, στρατηγέ, ἀποσύρω τὸν λόγον μου.

— Βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Καδουδάλ, οἱ αἰγωλιοὶ οὗτοι καὶ νυκτικοράκες, εἶνε οἱ φρουροί μου, φρουροὶ ἔχοντες καλοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑπερτεροῦντες τοὺς ἀνθρώπους, διότι βλέπουσι τὴν νύκτα.

— Εὐτυχῶς ἐπληροφορήθην εἰς Ῥοσβερνάρδον, διότι ἄλλως οὐδὲ γάταρ εὔρον νὰ μοι εἶπῃ ποῦ θὰ σᾶς συναιτήσω.

— Ὅπουδήποτε τῆς ὁδοῦ καὶ ἂν ἐρωτήσητε ὑψιφῶνως Ποῦ θὰ εὔρω τὸν Γεώργιον Καδουδάλ; μία φωνὴ θὰ σᾶς ἀποκριθῇ. Εἰς τὸ χωρίον Μουζιλλὰκ, οἰκία τετάρτη. Δὲν εἶδετε κανένα, συνταγματάρχα; καὶ ὅμως τὴν στιγμὴν ταύτην χίλιοι πεντακόσιοι ἄνδρες τοῦλάχιστον γνωρίζουσιν ὅτι ὁ συνταγματάρχης Ῥολάνδος, ὑπάσπιστος τοῦ πρώτου ὑπάτου, συνδιαλέγεται μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ μυλωθροῦ τοῦ Κερλεάνου.

— Ἀλλ' ἂν γνωρίζουσιν ὅτι εἶμαι συνταγματάρχης εἰς ὑπηρεσίαν τῆς δημοκρατίας καὶ ὑπάσπιστος τοῦ πρώτου ὑπάτου, πῶς μὲ ἄφησαν νὰ διέλθω;

— Διότι διετάχθησαν.

— Ἐγνωρίζετε λοιπὸν ὅτι ἤρχομην;

— Ὅχι μόνον ὅτι ἤρχεσθε, ἀλλὰ καὶ διατὴ ἤρχεσθε.

Ὁ Ῥολάνδος παρετήρησεν ἀσκαρδαμυκτεῖ ἐκεῖνον μεθ' οὗ συνδιελέγετο.

— Τότε εἶναι ἀνωφελὲς νὰ σᾶς τὸ εἶπω, καὶ δύνασθε νὰ μοι ἀποκριθῆτε καὶ σιωπῶντι ἔτι.

— Σχεδόν.

— Διάβολε! πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἴδω τὴν ὑπεροχὴν ταύτην τῆς ἀστυνομίας σας ἐπὶ τῆς ἡμετέρας.

— Πολὺ εὐκόλως, συνταγματάρχα.

(ἀκολουθεῖ)